

सत्ता आणि शक्ती



पंकज कोटलवार



या मित्रांनो! घेऊन जा! लुटा! लुटा! लुटून न्या!

सत्ता आणि शक्ती

हे पुस्तक फुकट नाही

यामागे अनेकांचे कष्ट व पैसे आहेत.

पण तरीही आम्ही ते वाचकांना विनामूल्य घेऊ देतो.

कारण ई पुस्तक एकदा बनलं की एकजण वाचो वा एक लाख.

आमचं काहीच कमी होत नाही.

उलट आनंद वाढतो, मजा येते.

पण

तुम्ही ते फुकट का घ्यावं?

तुम्हालाही काही देता येईल.

असे काही द्या ज्याने ई साहित्यच्या लेखकांना, टीमला आणि तुम्हाला आनंद मिळेल

आणि तुमचं काहीच कमी होणार नाही.

तुम्ही आशिर्वाद आणि शुभेच्छा द्या

लेखकांना फोन करून दाद द्या

आपल्या मित्रांचे मेल पत्ते आम्हाला द्या

मित्रांना आमच्याबद्दल मेल आणि Whatsapp करा

ई साहित्यचे फ़ेसबुक पेज, इन्स्टाग्राम, टेलिग्राम यांवर स्वतः जा व इतरांना

आमंत्रित करा. सोशल मिडियावर ई साहित्यचा प्रचार करा.

सर्वात बहुमोल अशा तुमच्या सूचना द्या

दाद म्हणजे स्तुतीच असावी असे नाही. प्रांजळ मत, सूचना, टीका, विरोधी मत यांचे स्वागत आहे. प्रामाणिक मत ज्याने लेखकाला व ईसाहित्य टीमला प्रगती करण्यासाठी दिशा ठरवण्यास मदत होईल. मराठीत अधिक कसदार लेखन व्हावे व त्यातून वाचक अधिकाधिक प्रगल्भ व्हावा. अखेर संपूर्ण समाज एका नव्या प्रबुद्ध उंचीवर जात रहावा.

ई साहित्य प्रतिष्ठान



सादर करत आहे

सत्ता आणि शक्ती

लेखक : पंकज कोटलवार

सत्ता आणि शक्ती

लेखक : पंकज कोटलवार

पत्ता : आर्कि. पंकज कोटलवार

साई अनिरुद्ध, लेन क्रमांक ४, मोजे नगर,

डी. वाय. पाटील कॉलेज रस्ता, लोहगाव, पुणे

संपर्क – 7038693724

व्हॉटसएप क्रमांक – 9422965218

Email : pankajkotalwar@yahoo.com

या पुस्तकातील लेखनाचे सर्व हक्क लेखकाकडे सुरक्षित असून पुस्तकाचे किंवा त्यातील अंशाचे पुनर्मुद्रण वा नाट्य, चित्रपट किंवा इतर रूपांतर करण्यासाठी लेखकाची लेखी परवानगी घेणे आवश्यक आहे. तसे न केल्यास कायदेशीर कारवाई (दंड व तुरुंगवास) होऊ शकते.

This declaration is as per the Copyright Act 1957. Copyright protection in India is available for any literary, dramatic, musical, sound recording and artistic work. The Copyright Act 1957 provides for registration of such works. Although an author's copyright in a work is recognised even without registration. Infringement of copyright entitles the owner to remedies of injunction, damages and accounts.

प्रकाशक: ई साहित्य प्रतिष्ठान :

www.esahity.com

www.esahity.in

esahity@gmail.com



प्रकाशन : ३० एप्रिल २०२१

©esahity Pratishthan®2021

- विनामूल्य वितरणासाठी उपलब्ध.
- आपले वाचून झाल्यावर आपण हे फॉरवर्ड करू शकता.
- हे ई पुस्तक वेबसाईटवर ठेवण्यापुर्वी किंवा वाचनाव्यतिरिक्त कोणताही वापर करण्यापुर्वी ई-साहित्य प्रतिष्ठानची लेखी परवानगी घेणे आवश्यक आहे.

लेखकाचा परिचय



पंकज कोटलवार

(बी. आर्च. एम. आर्च. एन्व्हायन्मेंट)

साहाय्यक प्राध्यापक

**डी. वाय. पाटील स्कूल ऑफ आर्किटेक्चर, लोहगाव,
पुणे.**

संपर्क – 7038693724

व्हॉटसएप क्रमांक – 9422965218

E-mail – pankajkotalwar@yahoo.com

लेखकाचे दोन शब्द...

नमस्कार. मी पंकज कोटलवार.

या पुस्तकाचा जन्म कसा झाला हे जाणून घेण्यासाठी आपल्याला काही वर्षे मागं जावं लागेल.

२००६ मध्ये मी 'बॅचलर ऑफ आर्किटेक्चर' ही डिग्री घेऊन मोठ्या उत्साहात औरंगाबादच्या एम आय टी कॉलेजमधून बाहेर पडलो.

डोळ्यात भव्य दिव्य स्वप्नं होती,

मनात आकाशात झेप घेऊन, गगनाला गवसणी घालण्याची महत्त्वाकांक्षा...

आर्किटेक्ट म्हणून मोठं नाव कमवीन, मोठमोठे प्रोजेक्ट डिझाइन करेन. पैसेच पैसे कमवीन.

पण हाय रे दुदैव!

पुढची दहा वर्षे इमाने-इतबारे कष्ट करून, नाना प्रकारच्या खटपटी करूनही मला हवं असलेलं यश मी प्राप्त करू शकलो नाही.

एका बाजूला माझ्या आजूबाजूची, माझ्यापेक्षा कमी अनुभव असलेली, तुलनेने कमी क्षमता असलेली माणसं खोऱ्याने पैसा ओढत होती.

आमची गाडी मात्र अजूनही रखडत रखडत चालली होती.

लोक कामं करून घ्यायचे, पैसे द्यायचेच नाहीत.

मला माणसं ओळखता यायचीच नाहीत, लोकांसोबत चलाखीने वागता यायचं नाही.

फक्त व्यावसायिकच नाही, तर वैयक्तिक आयुष्यातही कोणीही यावे, टपली मारून जावे, अशीच अवस्था होती.

मी नेमकं कुठे कमी पडत होतो?

या दुष्टचक्रातून बाहेर कसं पडावं मलाच कळत नव्हतं.

अशातच एके दिवशी अपघाताने रॉबर्ट ग्रीन नावाच्या सुप्रसिद्ध लेखकाचं 'द ४८ लॉज ऑफ पॉवर' नावाचं जबरदस्त पुस्तक माझ्या हाती पडलं आणि मेंदूत घंटीच वाजायला लागली.

माझ्या हातून होणाऱ्या सगळ्या चुका समजायला लागल्या,
आणि आतमध्ये एक वीजच चमकली,

झपाटल्यासारखं ते पुस्तक मी अधाशासारखं वाचून काढलं,

अचानक काहीतरी अमूल्य असं ज्ञान गवसावं, अल्लादिनला जादूचा दिवा सापडावा, तशीच काहीशी अवस्था माझी झाली.

आनंदानं वेडापिसा झालो होतो मी!

बस्स!.....आर्किमिडीजसारखं बाथटबमधून उठून युरेका, युरेका, ओरडत पळायचंच बाकी राहिलं होतं.

त्यानंतर पुढचे सहा महिने त्या पुस्तकात सांगितलेले सत्ता आणि शक्ती मिळवण्याचे ते अट्टेचाळीस नियम माझ्या रोजच्या आयुष्यात वापरण्यास सुरुवात केली आणि मला थक्क करणारे रिझल्ट्स मिळायला लागले.

कमाई वाढली,

लोक सन्मान द्यायला लागले.

आत्तापर्यंत हुलकावणी देणाऱ्या प्रगतीच्या अनेक संधी आता दारात हात जोडून उभ्या राहू लागल्या.

मला ही जी ज्ञानाची शिदोरी गवसली, ती आपण इतरांशीही वाटून घ्यावी, अशी माझ्या मनात तीव्र इच्छा झाली.

आणि एप्रिल २०१८ मध्ये मी माझ्या फेसबूकवरच्या मित्रांसाठी 'सत्ता आणि शक्ती' नावाचा एक तीस दिवसांचा व्हॉट्सअप कोर्स घेतला.

या कोर्समध्ये मी त्यांना रोज एक लेख पाठवायचो,
प्रत्येक लेखासोबत आज दिवसभर कसे वागायचे आहे, याची
एक एक्सरसाइजही दिलेली असायची.

या कोर्सला उदंड प्रतिसाद मिळाला. सत्ता आणि शक्तीची ही
सूत्रे वापरून दैनंदिन जीवनात खूप फायदा झाल्याचे माझ्या अनेक
मित्रांनी मला कळवले.

या लेखमालिकेला पुस्तक रूपाने सूत्रबद्ध करावे, अशी अनेक
दिवसांची इच्छा अखेर आज पूर्ण होते आहे.

त्या तीस लेखांपैकी निवडक चोवीस लेख मी 'सत्ता आणि
शक्ती' या पुस्तकासाठी संकलित केले आहेत.

ही लेखमालिका रॉबर्ट ग्रीनच्या 'द ४८ लॉज ऑफ पॉवर' या
पुस्तकापासून प्रेरणा घेऊन लिहिली असली तरी हे पुस्तक म्हणजे
रॉबर्ट ग्रीनच्या त्या पुस्तकाचा स्वैर अनुवाद नाही.

रॉबर्ट ग्रीनचे पुस्तक वाचून माझ्या मनात उमटलेले हे
विचारांचे प्रतिबिंब आहे.

माझ्या मनात उमटलेल्या त्या तरंगांना मी शब्दबद्ध करण्याचा
प्रामाणिक प्रयत्न केला आहे.

रॉबर्टला नेमकं जे सांगायचयं, त्याला मी अस्पल हिंदुस्थानी
आणि महाराष्ट्रीयन साज चढवला आहे.

हे पुस्तक, यातील प्रत्येक लेख शांतपणे वाचला, त्या सोबत दिलेल्या सूचनांचे प्रामाणिकपणे पालन केले, तर तुम्हालाही आश्चर्यकारक अनुभव येतील, याची मला खात्री आहे.

हे पुस्तक प्रकाशित करण्याची मला संधी मिळाली, याबद्दल मी आपला शतशः आभारी आहे.

आपला

पंकज कोटलवार

प्रस्तावना

हुशार कुणाला म्हणावे? जो परीक्षेत जास्त मार्क घेतो त्याला?

किंवा जो प्रत्येक क्षणी जागरुकतेने वागतो त्याला?

'होशियार' या फारसी शब्दाचा अर्थ 'जागरुक व्यक्ती', असा आहे.

आता वरील प्रश्नाचे उत्तर तुम्हाला मिळाले असेलच.

जागरुक असलेली माणसेच आयुष्यात काही तरी भव्य काम करून जातात. तुम्हालाही खरोखर हुशार' आणि खडबडून जागे व्हायचे असेल तर पंकज कोटलवार यांचे 'सत्ता आणि शक्ती' हे अद्भुत पुस्तक सूर्याइतकाच लख्ख प्रकाश तुमच्यासाठी घेऊन आले आहे.

सत्ता आणि शक्तीने जगाचे वाटोळे केलेले आपण अनेकदा पाहिले. कारण या दोन्ही गोष्टी अनेकदा दुष्टांच्या हाती येतात. दुष्टांच्या हातीच का येतात? तर त्यासाठी आवश्यक रहस्ये दुष्ट लोक लवकर माहीत करून घेतात.

या काळात सज्जन लोक काय करतात? फक्त तक्रारी, टीका आणि आळस. नेमका यावरच लेखकाने प्रखर हल्ला चढवला आहे.

प्रत्येक चांगल्या माणसाने या पुस्तकातील रहस्ये माहित करून घ्यावीत आणि सत्ता व शक्तीचे लगाम हाती घ्यावेत. तरच जगाचे भले होण्याची शक्यता आहे.

जगात बदल घडवण्याचे जे अपार सामर्थ्य सत्तेमध्ये आहे, ते अन्य कशातच नाही. म्हणूनच म्हणतात की, सत्तेपुढे शहाणपण चालत नाही. लेखकाने नेमक्या या गोष्टी एकत्र आणल्यात.

सत्ता व शक्ती मिळवण्याची सूत्रे आणि शहाणपण. जे तथागतांकडे होतं, साँक्रेटिसकडे होतं आणि लाओ त्सु वगैरेंकडे होतं ते शहाणपण.

या पुस्तकात काय नाही? मन तरुण असलेल्या प्रत्येकाने वाचावे आणि आयुष्य घडवावे, असा खजिनाच लेखकाने उघडा केला आहे. मन म्हातारे झाले असेल तरी हे पुस्तक वाचावे. ते पुन्हा रसरशीत होईल.

यात एकूण चोवीस प्रकरणे आहेत. म्हणजेच चोवीस सूत्रे आहेत. पंचतंत्र या ग्रंथाने जसे सोप्या गोष्टी सांगून आळशी राजपुत्रांना राजकारणपटु केले त्याचाच हा आधुनिक अवतार म्हणता येईल.

सत्ता आणि शक्ती मिळवण्यासाठी बहुरूपी कसे व्हावे? लक्ष वेधून घेण्याची कला काय आहे? या मार्गातले शत्रू कोण? कणखर

कसे बनावे? वादात जिंकण्याचा सर्वोत्तम मार्ग कोणता? स्वतःचा बचाव कसा करावा? माणसे कशी ओळखावी? इतरांनी तुमच्यासाठी काम का करावे? आदर आणि सन्मान कसा मिळवावा आणि टिकवून ठेवावा? प्रत्येकाचा वीक पाँइंट कसा ओळखावा? खचलेल्या मनाला उभारी कशी द्यावी? अशा अनेक कळीच्या प्रश्नांची उत्तरे या पुस्तकातून मिळतात. तीही सोप्या भाषेत.

शेवटचे प्रकरण तर या सर्वांवर कडी करणारे शिखर आहे. त्याचे शीर्षकही येथे सांगत नाही. ते प्रत्यक्षच वाचावे, असे जबरी आहे.

या सूत्रांसोबत येतात अनेक भन्नाट गोष्टी. या गोष्टी हळूहळू आपल्या मनावरचे ओझे कमी करतात. विचार करण्याची पद्धत बदलू लागते. मात्र हे बदल कायमस्वरूपी होण्यासाठी रोज ही सूत्रे एकदा तरी वाचली पाहिजे. नियमित अंघोळ केल्याप्रमाणे मनालाही या पुस्तकातील विचारांनी अभिषेक घडवला पाहिजे. त्यातील सूत्रांनुसार वागण्यात बदल केला तरच आयुष्यात काही घडवणे शक्य आहे. एकदा वाचून ठेवून देण्यासारखे हे पुस्तक नाही.

व्यवसायाने आर्किटेक्ट आणि प्राध्यापक असलेल्या कोटलवार यांचे प्रचंड वाचन, व्यासंग तर आहेच, पण स्वतःचे यश आणि अपयशाचे अनुभवही बेधडक सांगायला ते कचरत नाहीत.

सत्ता आणि शक्ती मिळवण्याचे प्रयत्न जवळपास प्रत्येक व्यक्ती करते. आपल्या घरापासून तर व्हाइट हाऊसपर्यंत यासाठीच राजकारण सुरू असते. मात्र प्रत्येक जण यात यशस्वी होतोच असे नाही. कारण या खेळाची सूत्रेच माहीत नसतात.

ती सगळी सूत्रे या पुस्तकात आहेत. ती कळल्याशिवाय सत्तेचा खेळ खेळणे म्हणजे डोळे बंद करून गाडी चालवण्यासारखे आहे.

अनेकांनी आपल्या आयुष्याच्या गाड्या अशाच ठोकल्या आहेत.

केवळ राजकारणातच नाही तर आयुष्यातल्या प्रत्येक क्षेत्रात सत्ता आणि शक्तीचे डावपेच सुरू असतात. केवळ कामातील गुणवत्ता आणि कौशल्याच्या जोरावर हे डावपेच जिंकता येत नाहीत. त्यासाठी लागणारी अधिकची जीवनसत्त्वे या पुस्तकातून मिळतात.

हे पुस्तक केवळ वाचायचे नाही. पिऊन टाकायचे. ते तुमच्या रक्तातून वाहिले पाहिजे. यातला प्रत्येक शब्द तुमच्या वागण्यातून

झळकला पाहिजे. हे केवळ पुस्तकी ज्ञान नाही. त्यामागे लेखकाच्या अनुभवाचे मजबूत खांब उभे आहेत. ज्याने वाईट काळावर मात केली आणि नशिबाच्या छाताडावर सत्ता गाजवली तोच तुम्हाला त्याचे रहस्य सांगू शकतो.

हे रहस्य न जाणता कुणीही मरू नये, किंवा मरण्यापूर्वी या पुस्तकातले रहस्य जाणून घ्यावे. तरच तुमचे जगणे आणि मरणेही शानदार असेल.

जसा कुत्र्याचा पोरगा कुत्रा आणि डुकराचा पोरगा डुक्करच असतो, तसे माणसाचे नसते. माणूस पूर्वजांच्या खांद्यावर उभा राहून जग पाहतो. महामानव होण्याची शक्ती त्याच्या आत असते.

तुमच्याही आत ती शक्ती ठासून भरलेली आहेच.

हे पुस्तक फक्त एका ठिणगीचे काम करील.

विनोद जैतमहाल, जालना.

(भाषणकलेचे प्रशिक्षक, अभिनेते, पत्रकार, कवी, संस्कृत शिक्षक)

संपर्क: 9823028332.

हे पुस्तक तुम्ही का वाचावे?

'सत्ता आणि शक्ती' हे पंकज कोटलवार सरांचे पुस्तक वाचनात आले. सर स्वतः वास्तुविशारद आहेत, अध्यापनाचे कार्य करीत आहेत. परंतु त्यांची खरी ओळख आकर्षणाचा सिद्धांत लोकांपर्यंत पोहोचवणारे प्रेरणास्रोत अशी आहे. याशिवाय पर्यावरण, शेअरबाजार यासारख्या अनेक महत्त्वाच्या विषयांवर त्यांनी लेखन केले आहे. सरांचे अनेक लेख समाजमाध्यमातून त्यांच्या नावाने, बिननावाने तसेच चोरी करणाऱ्या व्यक्तींच्या नावाने विविध ठिकाणी फिरत असतात. हे लेख त्यांचेच आहेत हे समजण्याची त्यांची खासियत आहे. त्यांची स्वतःची अशी खास शैली असल्याने जाणकार व्यक्ती आपोआपच हा लेख कुणी लिहिला ते ओळखू शकतात.

या सर्वच लेखांचं सामायिक वैशिष्ट्य म्हणजे त्यांच्या प्रत्येक लेखाला एक गद्यपद्यमिश्रित काव्यमय लहेजा आहे. आपला मुद्दा स्पष्ट होण्यासाठी किमान एक दोन घटना, गोष्ट त्यात आहे. एप्रिल 2018 मध्ये त्यांनी याच नावाचा एक महिन्याचा कोर्स आपल्या मित्रांसाठी घेतला. या विषयाच्या संबंधात रोज एक असे 30 दिवस 30 महत्त्वाच्या नियमांवर लेख लिहिले. त्यातील 24 संकलित लेखांचे हे पुस्तक आहे. याची प्रेरणा रॉबिन ग्रीनच्या 'द

48 लॉज ऑफ पॉवर' या पुस्तकाची असली तरी त्यामागे सरांनी सन 2006मध्ये वास्तुविशारद पदवी घेतल्यापासून केलेली तपश्चर्या आहे. तपश्चर्येचा काळ 12 वर्षे आणि सन 2006 ते 2018 अशी 12 वर्षे या अर्थानेही हे खरेखुरे तप आहे. प्रत्येक लेखाच्या नंतर वाचकाला काही स्वाध्याय दिला आहे. यातील प्रत्येक पाठ आणि त्यावरील गृहपाठ करून पाहिलेल्या व्यक्तींच्या आयुष्यात प्रचंड फरक पडून यश मिळाल्याचे अनेक साक्षीदार आहेत.

आजूबाजूला इतके नकारात्मक वातावरण आहे की, अनेकजण सकारात्मक विचार करायलाच विसरले आहेत. लेखांचे शीर्षक हेच एक सूत्र किंवा मूल्य असल्याने कोणतेही सूत्र वाचून ते समजून घ्यावे, तसेच त्याचे चिंतन करावे, गृहपाठ आचरणात आणावा. 'सत्ता आणि शक्ती' ही 'यशाची उक्ती' असल्याची अनुभूती या मूल्यशिक्षणातून प्रत्येकाने घ्यावी. हे पुस्तक आर्य चाणक्यांना अर्पण करणे कल्पक आहे. वय जास्त असल्याने आपोआपच प्राप्त होत असलेल्या ज्येष्ठतेच्या अधिकाराने या पुस्तकास व आपल्या भावी लेखनास शुभेच्छा!

आपला.

उदय पिंगळे, रसायनी.

पुस्तकनिर्मितीचा एक साक्षीदार –

Facebook वर एका शेअर मार्केटच्या ग्रुपवर एक law of attraction वर पोस्ट आली होती. आकर्षणाचा सिद्धांत खूप सोप्या शब्दांत लिहिला होता. मीही २०१४ पासून 'secret' फॉलो करायला लागलो होतो. खूप छोट्या मोठ्या गोष्टी अगदी जादूसारख्या घडत होत्या. Law of attraction मानणारा मी होतो. त्यामुळे पोस्ट मन लावून वाचत होतो.

कमेंटमध्ये एक गोष्ट लक्षात आली की, पोस्ट करणाऱ्याने लेखकाचे नावच लिहिले नव्हते. म्हणून कोणी एक जण त्याला सुनावत होता की, हा लेख कोणी पंकज कोटलवार ह्यांचा आहे. मग लगेच त्यांच्या एफबी वॉलवर गेलो. त्यांच्या वॉलवर त्यांचे लेख वाचायला सुरुवात केली आणि वाचतच राहिलो. वाचता वाचता गुंग झालो.

जसे आपल्या आवडत्या लेखकाचे पुस्तक हाती धरल्यावर खाली ठेवताच येत नाही तसंच काहीसं झालं.

काही दिवसांनी मी त्यांचा 'सत्ता आणि शक्ती' हा व्हॉट्सअप कोर्स केला. त्यातले अनेक लेख स्वतःला खूप रिलेट झाले. आयुष्य जगत असताना वेगवेगळ्या क्षेत्रात आपण कसे वागले पाहिजे? बोलले पाहिजे? कसं स्वतः ला present केले पाहिजे?

आपल्याला कळतं की आपलं कुठं तरी चुकत आहे पण नेमकं कुठं चुकतं हेच कळत नाही. पंकज सर सांगत होते की, तुम्ही बहुरूपी व्हा. व्यक्ती, परिस्थितीनुरूप वागा.

जसा देश, तसा वेश! कावेबाजीला कावेबाजपणे उत्तर द्या, पण त्यासोबत जगाला सामोरे जाताना हृदयात अनंत प्रेम भरून जगाला सामोरे जा. प्रेम, मैत्री, सौहार्द तुम्हाला पावलोपावली भेटेल हेही सांगायला ते विसरत नाहीत. अशी वाक्ये त्यांची जगाबद्दल असलेली तळमळ, आपुलकी दाखवत असतात. त्यांचे लेख जगायला प्रेरणा देतात. हुशार, धूर्त राहून बरोबर ते प्रेमही करायला सांगतात. कारण आकर्षणाचा नियम हा प्रेमाचा नियम आहे. त्यांचा प्रत्येक लेख वाचता वाचता मन आतून सहमती देतं.

मध्येच एखादं सुंदर वाक्य आलं की व्वा...व्वा अशी दाद द्यावीशी वाटते.

जसा एखादा पट्टीचा गायक मस्त सूर लय घेऊन श्रोत्यांची वाहवा मिळवू शकतो तशीच काहीशी अनुभूती त्यांच्या प्रत्येक लेखात येते. त्यांचा व्यासंग, अभ्यास आणि चिंतन ह्याची पदोपदी प्रचिती येते. हे सर्व त्यांच्या समाजाबद्दलच्या तळमळीतून, प्रेमातून येतं. यात शंकाच नाही. आचार्य अत्रे, पु. ल. देशपांडे, वपु, मिरासदार अशा उत्तमोत्तम लेखक वाचलेल्या वाचकांस हल्ली एक

मराठी लेखकांची पोकळी जाणवत असते. पण मला वाटते, त्यांचा हा विरह पंकज कोटलवार ह्यांच्या रूपाने संपला आहे. त्यांचे लेखन, त्यांचा प्रत्येक शब्द हा खऱ्या जगण्यातून आयुष्याबद्दलच्या प्रेमातून जन्माला आलेला आहे.

२०१८ ला हा त्यांचा जो व्हॉट्सअप कोर्स मी केला होता, त्याचं पुस्तकरूपाने प्रकाशन होत आहे. त्याबद्दल पंकज सरांना खूप शुभेच्छा आणि अभिनंदन! त्यांच्याकडून, त्यांच्या लेखणीतून असेच मार्गदर्शन आणि प्रोत्साहन मिळत राहो! त्यांना खूप यश मिळो! ही मनापासून सदिच्छा!!

उत्तम गोडसे, मुंबई

वाचकांचेअभिप्राय -

मी वाचलेले अतिशय सुंदर पुस्तक म्हणजे 'सत्ता आणि शक्ती' हे आहे. त्यात दर्जेदार अशा चोवीस धड्यांचा समावेश असून या पुस्तकाचे लेखक आदरणीय पंकज कोटलवार सर हे आहेत. हे पुस्तक 'ई साहित्य प्रकाशन' प्रकाशित करित आहे याचा मला सार्थ अभिमान आहे.

या पुस्तकात अगदी पहिला धडा - "बहुरूपी व्हा" अथवासून ते चोवीसावा धडा - 'तुम्ही प्राप्त करू शकत नाही, त्या गोष्टीबद्दल तुच्छता बाळगा' इथपर्यंत प्रत्येक धडा प्रेरणा देणारा, स्फूर्ती आणि ऊर्जा वाढवणारा आहे. ज्यातून नक्कीच प्रत्येक वाचकांच्या जीवनात परिवर्तन झाल्याशिवाय राहणार नाही. म्हणून समाज घडवण्याची ताकद असणाऱ्या पुस्तकाच्या पाठीशी साऱ्या समाजाने उभं असायला हवं. कारण आजची पिढी अशाच पुस्तकाची वाट पाहतेय असं मला वाटतं.

या पुस्तकामधून लेखकाची बुद्धिमत्ता व प्रगल्भता आणि त्याहूनही अधिक महत्त्वाचे म्हणजे त्यांचा प्रतिकूल परिस्थितीवर मात करून जीवनात प्रगती साधण्याचा निर्धार व्यक्त होतो. सरांचे लेखन प्रत्येक वाचकांच्या वैभवशाली भविष्याचा वेध घेणारे आहे.

प्रगती ही संघर्षामधूनच साधत असते.... देशात आज लाखो लोक सुखी जीवनापासून वंचित आहेत. त्यांना आयुष्यात सतत अपयशाला, दुःखाला आणि विषमतेला तोंड द्यावे लागते. परंतु त्यांच्या इच्छा आकांक्षा त्यांना स्वस्थ बसू देत नाहीत. अशा परिस्थितीत पंकज कोटलवार सरांच्या 'सत्ता आणि शक्ती' या पुस्तकातून प्रगतीच्या आणि संभाव्य वैभवाच्या खुणा दिसतात. प्रत्येकासाठी हे पुस्तक उत्कर्षाची आणि उज्ज्वल आशेची कहाणी आहे. उज्ज्वल उद्यासाठी आवश्यक अशा सर्व तर्हेच्या आशा - आकांक्षा सरांच्या पुस्तकात आहेत. या पुस्तकामुळे समाजजागरण होत राहिल याची मला खात्री आहे.

आदरणीय पंकज कोटलवार सरांना उत्तम प्रज्ञेची आणि लेखनसेवेसाठी दीर्घ आयुरारोग्याची ईश्वरचरणी प्रार्थना करतो.

प्रा.राजेंद्र सूर्यवंशी

विवेकानंद महाविद्यालय, औरंगाबाद.

वाचकांच्या प्रतिक्रिया -

आजच आपले 'सत्ता आणि शक्ती' हे पुस्तक वाचले.

फक्त मेहनतच सत्ता आणि शक्ती मिळवून देते असे वाटत होते. पण आपण स्वतः सेल्फ improve होणे, कमी बोलणे, action घेणे, argument टाळणे आणि नेटवर्क निर्माण करणे किती महत्त्वाचे आहे हे आता कळत आहे (कारण आपण प्रसंग आणि उदाहरणेच अशी दिली आहेत). आपण दिलेले बाजीराव पेशवेपासून ते बाहुबली आणि रोमपासून ते अमेरिकेपर्यंतचे दाखले अतिशय वास्तववादी आहेत. शिव खेरा यांचे 'यश तुमच्या हातात' नंतर असे पुस्तक वाचायला मिळाले. (तुलना करण्याची अजिबात इच्छा नाही पण मनात भाव येतोच.). काही लहान लहान गोष्टीच माणसाला ordinary to extraordinary बनवतात. बाकी पुस्तकामधील concepts अतिशय सरळ आणि सोप्या आहेत. प्रत्येक जण पुस्तकामधील गोष्टी आपल्या जीवनात apply करू शकतो.

मनःपूर्वक आभार.

अभिजित नागने

जीवन कसे जगावे, सत्ता आणि शक्ती कशा मिळवाव्यात, त्यांचा योग्य वापर कसा करावा? याची अलगद उकल करून दाखवणारे हे पुस्तक आहे. हे साधेसुधे पुस्तक नाही, हा एक ज्वलंत प्रेरणास्रोत आहे.

भाऊसाहेब राजवाडे

आपले सत्ता आणि शक्ती हे पुस्तक वाचले. कृष्णाचा आदर्श डोळ्यासमोर ठेवावा, असं नेहमी वाटायचं. पुस्तक वाचून तो मार्गही सापडला. चित्त एकाग्रता, आपल्यातील शत्रूला हरवणे, बेधडक वावरणे, पेहरावाचा रुबाव, कणखर बनणे, कृतीचे महत्त्व, लोकांमध्ये मिसळणे, कमी बोला, निःस्वार्थ सेवा द्या, मोठी स्वप्ने पहा आणि कायम प्रयत्नशील रहा. हे गुण आपण किती छान समजावून सांगितले आहेत. आपले म्हणणे पटवून कसे द्यावे आणि नेतृत्वगुणांचा विकास कसा करावा हे समजावण्यासाठी आपण अस्सल मराठीत अनेक उदाहरणे दिली आहेत. मला आपले लेख नेहमीच आवडतात. पंकोरूपी पंखांच्या सहवासात यशाच्या गगनात भरारी घेण्यास मी कायम आसुसलेला असतो.

गुफरान मनियार, नवापूर.

ज्यांनी एका गुराख्याच्या मुलाला भारताचा
‘चक्रवर्ती सम्राट’ बनवले,
एक साधा शिक्षक असूनही ज्यांनी अन्यायी
राजसत्तांची पाळेमुळे कायमची उखडून टाकली,
सत्ता आणि शक्तीचं मर्म ज्यांनी अचूक ओळखलं
होतं,
रक्ताचा थेंबही न सांडता तख्त पलटण्याची कला
ज्यांना अवगत होती,

‘राजकारण’ आणि ‘सत्ताकारण’ या विषयांचे
आद्य पितामह,
आचार्य चाणक्य यांना समर्पित...

Don't be the same, be better.

धडा पहिला – बहुरूपी व्हा

मित्रांनो, तुम्हाला कृष्ण आवडतो का? हो, हो, तोच महाभारतातला कृष्ण. कधी बासरी वाजवून गार्थींना आणि गोपिकांना मंत्रमुग्ध करून वेड लावणारा, कधी आपल्या सवंगड्यांसोबत आनंदाने लोण्यावर डल्ला मारणारा, कधी प्रेमाने त्यांच्यासोबत गोपाळकाला खाणारा, आपल्या मोहक स्वभावाने गोकुळातल्या प्रत्येक व्यक्तीला वेडापिसा करणारा कृष्ण. आपल्या मोहमयी व्यक्तिमत्त्वाने राधा, मीरा, रुक्मिणी आणि गोकुळातल्या अनेक गोपिका यांच्यावर जादू करणारा, लहान वयातच पुतणा राक्षसीण, अघासुर, कालिया नाग यांना धडा शिकवणारा, तर मोठा झाल्यावर कंस, चाणूर, शिशुपाल, नरकासुर अशा एकाहून एक भयंकर दानवांचा नाश करणारा, युद्धामध्ये शस्त्रही न उचलता अठरा अक्षौहिणी सैन्याचा महाभयंकर संहार घडवणारा, तरीही उद्धव, विदुर, पांडव, अर्जुन, द्रौपदी आणि आपल्या असंख्य भक्तांना हवाहवासा वाटणारा योगेश्वर श्रीकृष्ण! आज पाच हजार वर्षांनंतरसुद्धा श्रीकृष्णाचं आकर्षण कायम आहे.

कारण, सर्वसामान्यांसोबत तो जल्लोष आणि उत्सव करायचा, ज्ञान्यांसोबत तो ज्ञानाची चर्चा करायचा, गोपिकांसोबत तो रासलीला रचयचा, सज्जनांसाठी तो मसिहा होता, दुर्जनांना तो वठणीवर आणायचा, सर्व प्रकारच्या युद्धात तो पारंगत होता, राजकारण तर तो असं खेळायचा की त्याने भीष्मप्रतिज्ञा तोडायला लावली, कर्णाचे मनोबल तोडले, द्रोणाला निष्प्रभ केले. तेव्हापासून आजही लोकांच्या मनावर त्याचे गारुड कायम आहे,

सत्ता आणि शक्ती यांचा तो अत्युत्कृष्ट संगम होता. तो तेव्हाही प्रचंड लोकप्रिय होता आणि आजही आहे. कारण तो बहुरूपी होता.

म्हणून सत्ता आणि शक्ती मिळवण्यासाठीचा आपला पहिला मूलमंत्र आहे, बहुरूपी व्हा. 'पानी रे पानी तेरा रंग कैसा, जिसमें मिला दो उस जैसा.' कॉर्पोरेट भाषेत ह्यालाच फ्लेक्झिबिलिटी (लवचिकता) असे म्हणतात, ह्या जगात अनंत स्वभावाच्या असंख्य व्यक्ती आहेत. त्या प्रत्येकाला जिंकायचं असेल तर एकसुरी राहून, एकच एक बोलून चालणार नाही, त्याकरिता वेगवेगळी रूपे घ्यावी लागतील. 'शॅमेलिऑन' हा विशिष्ट जातीचा 'सरडा' रंग बदलतो. आपण त्याची मस्करी करतो. जी माणसं रंग बदलतात, त्यांचाही आपण उपहास करतो. पण हाच

अवगुण सत्ताप्राप्तीच्या मार्गावर चांगला गुण ठरू शकतो, हे तुम्हाला माहित आहे का? गैरसमज करून घेऊ नका. बहुरूपी बनून लोकांना फसवण्यासाठी मी तुम्हाला अजिबात सांगत नाहीये. मात्र वेगवेगळ्या वेळी वेगवेगळ्या भूमिका धारण करण्यात तरबेज व्हाल तरच तुमच्या व्यक्तिमत्त्वाला एक नवा आयाम मिळेल, हे मी सांगत आहे. एकाच प्रकारचं, एकच एक, एकसुरी आयुष्य जगणं, बोलणं आणि वागणं रटाळ आणि खूप कंटाळवाणं असतं, नाही का? आजपासून समाजाने तुमच्यावर प्रक्षेपित केलेल्या भूमिकांचा थंडपणे स्वीकार करू नका. आजपासून कृतीच्या भट्टीमध्ये तावून सुलाखून स्वतःला एक नवी ओळख द्या. उत्साहाने स्वतःची पुनर्निर्मिती करा. तर आज तुम्ही चित्त वेधून घेणाऱ्या, हव्याहव्याश्या, आकर्षक आणि मोहक, रसरशीत आणि भव्य स्वरूपात तुमची पुनर्निर्मिती करणार आहात. बलशाली सत्ताकेंद्राच्या स्वरूपात तुमचा कायापालट करा. हे करण्यासाठी आज मी तुम्हाला काही साधे, सोपे, रोजच्या जीवनात अमलात आणण्यासारखे उपाय सांगणार आहे.

विचार बदला, फोकस बदला –

आता ह्या क्षणापासून तुम्ही स्वतःला महान आणि श्रेष्ठ समजणार आहात.

आज तुम्ही कसे वागावे, आज घडणाऱ्या छोट्यामोठ्या घटनांना तुम्ही कसा प्रतिसाद द्यावा, हे तुमच्या आजूबाजूचे लोक नाही, तर तुम्ही स्वतः ठरवणार आहात.

आज दिवसभर उठता बसता, खाताना, फिरताना, काम करताना आणि बोलताना, जेवताना आणि टाइमपास करताना, तुमचा संपूर्ण फोकस फक्त आणि फक्त तुमच्या स्वप्नांवरच राहणार आहे.

तुमच्या मनात तुम्ही स्वतःबद्दलची एक निरोगी आणि आनंददायक स्वप्रतिमा तयार केलेली आहे. आज आणि उद्याचा संपूर्ण दिवस डोळे बंद करून त्या सेल्फ इमेजला अनुभवा, तिचा आनंद घ्या.

व्यक्तिमत्त्व बदला-

तुम्हाला ह्या जगासमोर स्वतःला एका आकर्षक बाह्यस्वरूपात सादर करायचे आहे.

तुमचा ड्रेस, तुमचे केस यांच्यावर विशेष लक्ष द्या.

दिवसभर चेहऱ्यावर सतत स्मितहास्य असू दे.

तुमचं बोलणं अधिकाधिक मधाळ, आल्हाददायक आणि आनंददायक बनवा.

आजचा संपूर्ण दिवस काहीही घडलं, कितीही वाईट गोष्ट घडली, मनाविरुद्ध घडली तरीही, त्याची तक्रार, एखाद्या वाईट बातमीची चर्चा, किंवा कुणावर कळत नकळत टीका तुम्ही अजिबात करणार नाहीत.

थोडक्यात, बोलण्याची पद्धत आणि बोलण्याचे विषय बदला.
चहाड्या, तक्रारी कटाक्षाने टाळा.

शरीर आणि मन, दोन्हीवर प्रेम करा-

आपलं व्यक्तिमत्त्व अधिकाधिक रसरशीत बनवण्यासाठी कोणत्या युक्त्या वापराव्यात हे तुम्हाला ठाऊक आहे. आज आणि उद्या संपूर्ण दिवस त्यांचा वापर करा.

सात्त्विक, पौष्टिक, वेळच्यावेळी घेतलेलं आणि पुरेसं अन्न तुम्हाला शक्ती, उत्साह आणि प्रसन्नता प्रदान करेल, तर भरपूर पाणी आणि पुरेशी झोप तुम्हाला तृप्तीचा आनंद आणि समाधान देईल.

आरशासमोर उभे ठाकून, मन भरून स्वतःलाच बारकाईने निरखायला, स्वतःलाच फ्लाइंग किस द्यायला तुम्हाला आवडेल का?

स्वतःला मिठी मारा, स्वतःला प्रेमाने कुरवाळा, स्वतःचे लाड करा, स्वतःला झुलवा.

इतरांसोबतचे इंटरअॅक्शन वाढवा-

आपली संगत आपल्या जीवनात रंगत आणते, हे तुम्हाला माहीत आहे का?

आज तुम्ही ज्यांच्या संपर्कात याल, त्यांना अगदी आनंदाने, प्रसन्नतेने आणि उत्साहाने सामोरे जा.

उगीचच प्रचंड आनंदी असल्याचा अभिनय करा.

चेहऱ्यावरचे हावभाव प्रचंड बोलके असले पाहिजेत.

कामाचे असो वा नसो, समोरच्या व्यक्तीच्या संभाषणामध्ये रस घेत असल्याचा अभिनय करा.

बोलताना त्याच्या डोळ्यांना डोळे भिडवा.

अधूनमधून मान हलवून सहमती व्यक्त करा.

फोनवर बोलताना गप्प बसून ऐकत राहण्याची सवय असेल तर न चुकता, हं, हं, असा प्रतिसाद द्या.

योग्य वेळ पाहून उगीच एखादा जोक सांगून वातावरण हलकेफुलके बनवाल तर खूप छान.

संगत बदला, नवे मित्र जोडा, नवीन ओळखी बनवण्यात पुढाकार घ्या. रोज भेटणारे असे लोक ज्यांना तुम्ही अजिबात बोलत नाही, अशा लोकांशी बोलण्यात आज आवर्जून पुढाकार घ्या.

तुमचे हावभाव, तुमचा वावर आणि तुमच्या कृती थोड्याशा नाट्यमय पद्धतीने होऊद्या.

प्रत्येक प्रसंगामध्ये आवश्यकतेनुसार नवे रूप धारण करण्याची क्षमता जिच्यामध्ये असते तीच व्यक्ती खरी हुशार.

विद्वानांसमोर विद्वानासारखे बोला. संतासमोर संत बना.

लहान मुलांसोबत निरागस बनून खेळा.

गंभीर चर्चेत गंभीर चेहऱ्यानेच सहभागी व्हा.

आनंदी मनमौजी लोकांच्या संगतीत साजेसे रूप धारण करा.

उद्धट आणि हुकूमशाही वृत्तीच्या लोकांसमोर अगदी धूर्त
आणि भोळ्याचे सोंग घ्या.

त्यांच्या प्रश्नावर चटकन प्रतिसाद देऊ नका. उत्तर द्यायला,
बोलायला वेळ घ्या.

थोडक्यात, शेवटी इतकेच सांगेन...

भेटणाऱ्या प्रत्येक माणसाच्या स्वभाववैशिष्ट्याच्या चालीवर
स्वतःच्या वागणुकीचे आणि स्वतःच्या प्रतिसादांचे गीत बसवा.

धन्यवाद आणि मनःपूर्वक आभार!

Act as if what you do makes a
difference. It does. - William
James

तुमची प्रत्येक कृती महत्त्वपूर्ण आणि
परिणामकारक आहे, अशा पद्धतीने
करा. लोकांच्या नजरेत तुम्ही
आपोआपच महत्त्वपूर्ण बनाल.

धडा दुसरा –

लक्ष वेधून घेण्याची कला शिका

तुम्हा सर्वांना क्रिकेट हा खेळ आवडतच असेल. लहानपणी
हातात बॅट बॉल धरला नाही, असा भारतीय सापडणं मुश्किल
आहे, इतका आपला देश क्रिकेटवेडा आहे. वर्ल्ड कप असो वा
आयपीएल, महागडी तिकिटं असूनही क्रिकेटची स्टेडियम्स
केव्हाही खच्चून भरलेली दिसतात. आजही टीव्हीपुढे तासंतास
लोक ठाण मांडून बसतात. खरं तर हा क्रिकेटचा खेळ सुरुवातीला
इतका रोमांचक आणि चुरशीचा नव्हता.

सुरुवातीला क्रिकेटमध्ये फक्त टेस्ट व्हायच्या. पाच पाच दिवस कंटाळवाणा खेळ चालायचा. नंतर हळूहळू एकदिवसीय सामने सुरू झाले. वर्ल्डकप सुरू झाले. तरीही १९९१पर्यंत क्रिकेट पांढऱ्या कपड्यांत खेळला जाणारा जंटलमन्स गेम होता. ग्लॅमर नसणारा साधा, सप्पक, रटाळ खेळ चालायचा. मग उजाडलं १९९१ हे वर्ष आणि कमाल झाली. त्या वर्षी पाचव्या विश्वकपाचं आयोजन केलं जाणार होतं. आयोजक देश होता ऑस्ट्रेलिया. आयोजन करणार्या टीममध्ये मुख्य रणनीतीकार होता प्रसिद्ध उद्योगपती, ऑस्ट्रेलियन प्रसारमाध्यमांचा बेताज बादशहा कॅरी पॅकर. ह्या विश्वकपाचं रूपडं ठरवण्यामध्ये कॅरी पॅकरची सर्वात मोठी भूमिका होती. त्याची नेहमीच अशी इच्छा होती की, क्रिकेटच्या अशा भव्य स्पर्धा आयोजित केल्या जाव्यात, ज्या जगभर गाजतील. अर्थात् ह्यामागे त्याचा स्वार्थ जरूर होता. ह्या मालिकांमुळे त्याच्या मालकीच्या 'नाइन नेटवर्क' ह्या चॅनलला अब्जावधी रुपये मिळणार होते.

त्या वर्ल्डकपने क्रिकेटचे रूपच बदलून टाकले. पहिल्यांदा दिवसरात्र सामने खेळवले गेले. लाल चेंडूची जागा पांढऱ्या कॉर्क बॉलने घेतली. साठ ओव्हर्सऐवजी सामने पन्नास ओव्हर्सचे खेळले गेले. क्रिकेटमध्ये हाणामारीला प्रोत्साहन मिळावे म्हणून 'पाँवरप्ले' ही संकल्पना पहिल्यांदा राबवण्यात आली. आणि

ह्या सर्वावर मास्टर स्ट्रोक म्हणजे पांढर्या कपड्यांच्या जागी प्रत्येक टीमला एक लक्षवेधी, आकर्षक रंगीत पोषाख देण्यात आला. ह्या सगळ्या कल्पना अपेक्षेपेक्षा सुपरहिट ठरल्या आणि १९९१ नंतर क्रिकेट जगभरात प्रचंड लोकप्रिय झालं. क्रिकेट बोर्डावर आणि खेळाडूंवर पैशाचा पाऊस पडू लागला. भारतातही क्रिकेटने लोकांना वेड लावलं. मग कधी कधी प्रश्न पडतो की, 1877 मध्ये क्रिकेटचा पहिला आंतरराष्ट्रीय सामना खेळवला गेला होता, मग इतकं प्रचंड लोकप्रिय व्हायला तब्बल एकशे दहा वर्षे का लागली?

कारण लक्ष वेधून घेण्याची कला. लक्ष वेधून घेण्याची खुबी जी कॅरी पॅकरने वापरली होती, ती त्याआधी कोणीही वापरली नव्हती. पॅकरच्या ह्या दिखाऊपणाला सुरुवातीला लोकांनी नाकं मुरडली होती. त्या रंगीत कपड्यांना 'पॅकर सर्कस' म्हणून हिणवलं होतं. पण पॅकरनं क्रिकेटचं रूपडंच पालटून टाकलं. आज चाललेली आयपीएल ही पॅकर सर्कसचंच सुधारित व्हर्जन आहे.

भारताचे पंतप्रधान नरेंद्र मोदी, अमेरिकेचे माजी राष्ट्राध्यक्ष डोनाल्ड ट्रंप, गॅजेटचा बादशहा स्टीव्ह जॉब्ज, क्रिकेटचा देव मानला गेलेला सचिन तेंडुलकर किंवा अभिनयाचा शहेनशहा अमिताभ बच्चन असो,

मेहनत आणि इच्छाशक्ती ह्या गुणांसोबतच ह्या सर्व यशस्वी व्यक्तींमध्ये अजून एक कला ठळकपणे दिसून येते. ती म्हणजे लक्ष वेधून घेण्याची कला ह्या सर्वांनी शिकून घेतली होती. व्यवसायाने बिल्डर असलेले ट्रंप वयाच्या पासष्टाव्या वर्षी राजकारणात उतरतात काय? धुवाधार प्रचार करून करोडो लोकांना भुरळ पाडतात काय? आणि जिथे जातील तिथे लोकांना जिंकून घेतात काय? सगळं अचंबित करणारं आहे.

स्टीव्ह जॉब्ज आपलं प्रत्येक उत्पादन अतिशय नाट्यमय पद्धतीने सादर करायचा. आय पॅड असो वा आय फोन. प्रॉडक्ट मार्केटमध्ये आणण्याआधी त्याने लोकांमध्ये प्रचंड उत्कंठा वाढवली होती. लोकांची झोप उडवली होती. स्टीव्ह जॉब्ज ॲपलच्या शेअरधारकांसाठी वार्षिक सर्वसाधारण सभेत, तडाखेबंद उत्साही भाषण द्यायचा. तिकडे ॲपलचे शेअर अभूतपूर्व उसळायचे. सगळ्या जगाचं लक्ष वेधून घेण्यात स्टीव्ह जॉब्ज प्रत्येक वेळी यशस्वी व्हायचा. आज स्टीव्ह जॉब्ज हयात नाही, पण आजही आयफोनचं नवं मॉडेल आलं की, लोक जगभरातल्या ॲपल स्टोअर्सपुढे रांगा लावतात.

सचिन तेंडुलकर मैदानावर आला की, आपोआपच चाहत्यांमध्ये एक चैतन्य पसरायचं. त्याचा क्लासिक कव्हर ड्राइव्ह,

स्ट्रेट ड्राइव्ह, त्याची लयबद्ध हालचाल बघितली की, लोक मैदान डोक्यावर घ्यायचे. सॅच्युरी मारल्यावर आकाशाकडे बघून दोन हातांनी केलेलं अभिवादन, मॅच संपल्यावर, नम्रपणे, गोड आवाजात, मोजक्या शब्दांत भावना मांडणं, त्याच्या अशा अनेक लकबींनी लोकांना अक्षरशः वेड लावलं. त्याच्या जाहिराती, त्याच्या सेलेब्रिटींसोबतच्या गाठीभेटी, त्याच्या 'तेंडुलकर्सी'च्या हॉटेल चेन आणि त्याच्या बॉम्बे शेअर मार्केटमधील गुंतवणुकी, त्याची मायकेल शुमाकरसोबतची मैत्री, त्याची प्रत्येक हालचाल एक बातमी व्हायची. त्याला टेनिस एल्बो झाला की त्याच्यापेक्षा जास्त वेदना त्याच्या चाहत्यांना व्हायच्या. त्याचा परफॉर्मन्स खराब असला तरी त्याला संघातून वगळण्याची हिंमत भारतीय क्रिकेट बोर्डात नव्हती. असंख्य चाहत्यांच्या अपार प्रेमांमुळे अनेकदा अपयशी ठरूनही त्याला क्रिकेटमध्ये स्थान मिळतच राहिलं. सचिनला जेवढ्या संधी मिळाल्या तेवढ्या संधी क्रिकेटच्या इतिहासात कोणालाही मिळाल्या नाहीत हेही एक सत्य आहे. अर्थात मिळालेल्या प्रत्येक संधीचं त्यानं सोनं केलं. मात्र त्याच्यासोबत कारकीर्द सुरू केलेले अनेक संजय मांजरेकर, प्रवीण आमरे आणि विनोद कांबळी संधीच्या अभावी संपले. सचिन मात्र अजरामर झाला.

जगामध्ये अब्जावधी माणसं रोज संघर्ष करतच असतात, मात्र, 'मी एक फायटर आहे' अशी छबी लोकमानसांत ठसवण्यामध्ये सचिन यशस्वी ठरला. याचं मोठं श्रेय त्याच्या लक्ष वेधून घेण्याच्या कलेला द्यावंच लागेल. पंचवीस वर्षांहून अधिक काळ चाहत्यांच्या मनाचा, आणि त्यांच्या घरातल्या टीव्हीचा पडदा त्याने व्यापून टाकला. त्याचं प्रत्येक यश, प्रत्येक अपयश चर्चेचा विषय व्हायचं, शून्यावर आउट होवो, किंवा सेंच्युरी मारो, तो शेवटपर्यंत एक सेलेब्रिटीच राहिला. आपल्या आजूबाजूलाही आपल्याला अशी अनेक 'अटेंशन सीकर' माणसं दिसली तर, पुढे पुढे करणारे असे म्हणून त्यांना नाके मुरडू नका. त्यांचा मत्सर किंवा द्वेष करू नका. उलट त्यांच्याकडून लक्ष वेधून घेण्याची कला शिकून समाजामध्ये वेगळं असं स्वतःचं स्थान निर्माण करा.

भाऊगर्दीत हरवल्या जाणाऱ्या लोकांना कोणीही लक्षात ठेवत नाही. चारचौघात छाप पाडणाऱ्या आणि उठून दिसणार्या माणसांना झटपट संधी मिळतात. सत्ता आणि शक्ती मिळवण्यासाठी संधी निर्माण करणं आणि मिळालेल्या संधीचं सोनं करणं आवश्यकच नाही, अत्यावश्यक आहे. हे झाले फायदे. पण, लक्ष वेधून घेण्यासाठी काय काय करावं लागेल तेही जाणून घ्या.

ठळकपणे नजरेत दिसा.

- कुठल्याही पद्धतीने उठून दिसा. तुमच्या अनेकरंगी, बहुढंगी, छबीदार व्यक्तिमत्त्वाची भव्यता जगापुढे सादर करा. इतर सामान्य लोकांपेक्षा, थोडेसे गूढ, आकर्षक म्हणून ओळखले जा. माणसांना जवळ ओढणारे लक्षवेधी चुंबक बना. हे कौशल्य जन्मजात आपल्यामध्ये नसले तरी आपण प्रयत्नपूर्वक शिकू शकतो. हे मी अनुभवाने सांगू शकतो. तुम्हाला जर सेलेब्रिटी बनायचं असेल तर आधी आपण सेलेब्रिटी बनू शकतो, ह्यावर विश्वास ठेवावा लागेल.

प्रयत्नपूर्वक इमेज बिल्डिंग करा.

तुम्ही खरे कसेही असा, इमेज मात्र चांगली असली पाहिजे. सतत तेरा फ्लॉप पिकचर देणार्या अमिताभने प्रयत्नपूर्वक 'अँग्री यंग मॅन' अशी इमेज उभी केली. मग त्याला यशाची चव चाखायला मिळाली. जीवनापेक्षा मोठ्या, भव्य, उदात्त अशा धुरीणांची समाजाला नेहमी आस लागते. अतिसामान्य आणि नेभळट लोकांना कोणी किंमत देत नाही, उत्तुंग झेप घेणाऱ्या विलक्षण व्यक्तिमत्त्वाची माणसंच जगावर राज्य करतात.

हल्ला करा.

जेव्हा आपण खालच्या पायरीवर असतो, निम्न पातळीवर असतो, आणि लक्ष वेधून घेण्याची संधी मिळत नसते, अशा वेळी लक्ष वेधून घेण्याची एक सोपी युक्ती म्हणजे लोकप्रिय व्यक्ती, प्रस्थापित व्यवस्था, ह्यांच्यातल्या त्रुटी शोधा. अभ्यासपूर्वक त्यांच्यातला कमकुवतपणा, त्यांचे कच्चे दुवे हेरा. आता पूर्ण ताकदीनिशी हल्लाबोल करा. प्रवाहाच्या विरोधात पोहणारी माणसं लगेच उठून दिसतात. प्रतिक्रियेची आणि प्रतिटीकेची तयारी ठेवा. ही युक्ती सारखी सारखी वापरली की तुमचे मूल्य कमी होते. त्यामुळे ही चाल काटकसरीने वापरा.

सारांश -

लक्ष वेधून प्रकाशझोतात येण्यासाठी तुमचे मार्ग शोधा. संभाषणामध्ये सहभागी व्हा.

लोकांच्या जिव्हाळ्यांच्या प्रश्नांवर तोडगे शोधून त्यांच्या हद्दाला हात घाला.

चारचौघात हरवले न जाण्याची दक्षता घ्या. सभेमध्ये नेहमी पुढे बसा.

सर्वांच्या मनात उपस्थित झालेले योग्य प्रश्न विचारून सभागृहाचे लक्ष वेधून घ्या. स्वतःची छाप पाडण्याबाबत उत्साही आणि आग्रही रहा.

आपल्या वागण्याबोलण्यातून आजूबाजूच्या लोकांमध्ये स्वतःबद्दलचे गूढ आणि स्वतःबद्दल उत्कंठा वाढवा.

ज्यांच्या वागण्याचा सहज अंदाज काढता येतो, अशा व्यक्ती बनू नका.

आपल्या कामाच्या पद्धतीने लोकांना सुखद धक्के द्या. चर्चेत राहण्यासाठी लोकांच्या नजरेत आदर मिळवण्यावर लक्ष केंद्रित करायला विसरू नका.

थोडक्यात इतकच सांगेन, प्रसिद्धीशिवाय असलेलं नाव हे फुलं नसलेल्या बागेसारखं आहे, तेव्हा सर्वांनी आपली दखल घ्यावी, अशी कृत्ये करण्यासाठी, पुढाकार घेण्यासाठी नेहमी तत्पर रहा. कोणती संधी केव्हा नशीब पलटवेल सांगता येत नाही. अवचित क्षणी आलेली एक संधी तुम्हाला सर्वोच्च शिखरावर घेऊन जाईल. आपापल्या क्षेत्रात अद्वितीय कामगिरी करून तुम्ही लोकांच्या मनात अढळ स्थान प्राप्त करावे, या शुभकामनांसह,

आभार आणि शुभेच्छा.

जगात जे ज्ञान दृष्टीस पडते, ते सारे
मानवी शक्तीच्या एकाग्रतेखेरीज
आणखी कोणत्या बरे उपायाने
मिळवले गेले आहे?

– स्वामी विवेकानंद.

धडा तिसरा –

तुमच्या शक्तीवर चित्त एकाग्र करा

इंग्लंडचा दुसऱ्या महायुद्धातील पंतप्रधान सर विंस्टन चर्चिल याला आपल्याला इंग्लंडकरिता काहीतरी महान कार्य करावे लागणार आहे, याची जाणीव त्याच्या विशीतच झाली होती. त्याने त्याची कार्यक्षमता वाढवण्याचा सतत प्रयत्न केला. चर्चिलला इंग्लंडमधील सत्ताकेंद्रापासून दूर ठेवण्याचे त्याच्या विरोधकांनी हरेक प्रकारचे प्रयत्न केले. लढवय्या चर्चिलने हार मानली नाहीच. तो पंतप्रधान होण्यासाठी झटत राहिला. शेवटी दुसऱ्या महायुद्धात

ऐन आणीबाणीच्या वेळी चर्चिल पंतप्रधान झाला. त्या वेळी त्याचे वय चक्क पासष्ट वर्षे होते. इतक्या वर्षांची त्याची दीर्घ तपस्या देशाच्या कामाला आली. त्या वेळी इंग्लंड पराभवाच्या छायेत होता. हिटलर फॉर्मात होता. एकेक देश चिरडत पुढे येत होता. जर्मनी व जपानच्या रेट्यापुढे इंग्लंड सतत मार खात होते. सर्व जगाला हिटलर विजयी होणार आणि इंग्लंडचा पराभव होणार असे वाटू लागले होते. विंस्टन चर्चिल अजिबात घाबरला नाही, पंतप्रधान होताच त्याने झपाट्याने इंग्लंडला शस्त्रसज्ज केले. स्वतःच्या लढाऊवृत्तीचे चैतन्य त्याने संपूर्ण देशवासीयांमध्ये भरले. अमोघ वक्तृत्व, युद्धशास्त्राचे ज्ञान, प्रचंड धैर्य, चिकाटी, परिस्थितीचे सखोल ज्ञान ह्या चर्चिलच्या जमेच्या बाजू होत्या. चर्चिलने विपरीत परिस्थितीमध्ये विचलित होण्याऐवजी आपल्या शक्तीवर लक्ष एकाग्र केले. त्यांच्या बळावर देशाला विजयी कसे बनवता येईल, ह्याचा दिवसरात्र विचार केला आणि लवकरच त्याने त्याच्या आयुष्यात आतापर्यंत पचवलेल्या सगळ्या सगळ्या अपयशांचे हिशेब चुकते केले. त्याने इंग्लंडला महायुद्धातील दारूण पराभवापासून वाचवले. त्याने 'व्ही फॉर व्हिक्ट्री' ही दोन बोटांनी दाखवलेली खूण जगभर आज विजयाचे प्रतीक बनली आहे.

लालबहादुर शास्त्री भारताचे पंतप्रधान झाले. त्यांना एवढे यश कसे मिळाले? अब्राहम लिंकन अमेरिकेचे राष्ट्राध्यक्ष कसे झाले? बिल गेट्स जगातील सर्वात श्रीमंत व्यक्ती – ते तिथपर्यंत कसे पोहचले? या सर्वांची आर्थिक परिस्थिती तर बेताचीच होती. कौटुंबिक पार्श्वभूमी तर अजिबात चांगली नव्हती. तरीही त्यांनी घवघवीत यश संपादन केले.

कारण, अब्राहम लिंकन त्याच्या लहानपणी गुलामांची विक्री, त्यांचे जिणे पाहून हळहळत असे. मित्रांना सांगत असे, मी जर अमेरिकेचा राष्ट्राध्यक्ष झालो तर कायद्याने गुलामगिरी नष्ट करेन.

लालबहादूर शास्त्री शाळेत असताना मित्रांना सांगत, भारताचा पंतप्रधान होऊन मोलमजुरी करणाऱ्यांना, शेतकऱ्यांना मला संपन्न बनवायचे आहे. पुढे पंतप्रधान झाल्यावर भारत पाक युद्धाच्या वेळी त्यांनी दिलेली 'जय जवान, जय किसान' ही घोषणा अजरामर ठरली.

बिल गेट्सने उठता बसता एक स्वप्न पाहिले होते, "जगातल्या प्रत्येक माणसाच्या घरी मी कम्प्युटर पोहचवेन."

आशेचा किरण तुमच्या आजूबाजूलाच आहे. –

जेव्हा केव्हा आयुष्यात अनेक प्रयत्न करून अपयश येतच राहिल आणि आपली सगळी शक्ती संपली आहे, अशी भावना होईल तेव्हा एक गोष्ट नक्की करा. सगळे संपले, असे वाटले तर आजूबाजूला असणारा प्रकाशाचा दिवा एकदा जरूर बघा. दहा हजार फिलॅमेंट वापरूनही दहा हजारांपेक्षा अधिक प्रयोग करूनही अमेरिकन संशोधक थॉमस एडिसन विचलित झाला नाही. कारण त्याने आपले संपूर्ण लक्ष पेटलेल्या दिव्यावर केंद्रित केले होते. मी हा बल्ब बनवणारच ही ज्योत आधी मनात पेटली, मग बल्ब पेटला. आपल्या शक्तीवर चित्त एकाग्र करणारी माणसं अपयशाने नाउमेद न होता, पुन्हा पुन्हा सतत प्रयत्न करीत राहतात. प्रयत्न करत रहा, एके दिवशी तुमचाही दिवा नक्की पेटेल.

प्रत्येक अपयशानंतर, मोठी झेप घेण्यास सज्ज व्हा.

—
मिर्झा राजे जयसिंगाचे स्वराज्यावर आक्रमण हे छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या आयुष्यात आलेले काळेकुट्ट पान होते. अफझलखानाचा कोथळा बाहेर काढणाऱ्या आणि लाल महालात घुसून शाहिस्तेखानाची बोटे छाटणाऱ्या महाराजांना जनतेसाठी,

मिर्झाराजासमोर शरणागती पत्करावी लागली. एकेक वीर मराठा सैनिकाने बलिदान देऊन मिळवलेले तेवीस किल्ले सोडून द्यावे लागले. ही खूप मोठी नामुष्की होती. आग्र्याची नजरकैद तर जिवावर बेतली होती. दुसरा कोणी कच्च्या दिलाचा माणूस असता तर हार्ट अटॅक येऊन मेला असता, अशी भयंकर वेळ ओढवली होती. असे महाभयंकर प्रसंग पचवून, परत आल्यावर दुसऱ्या एखाद्या माणसाने "कशाला ह्या स्वराज्याच्या भानगडी?" असे म्हणून शांतपणे उरलेले आयुष्य आपल्या महालात शांतपणे व्यतीत केले असते. पण महाराज राजगडावर येतात, स्वतःचे SWOT analysis करतात, कुठे कुठे चुका झाल्या ते शोधून काढतात. पुन्हा दुप्पट जोमाने कामाला लागतात. आपल्या शक्तीवर, आपल्या स्वप्नांवर संपूर्ण चित्त एकाग्र करतात, पुन्हा नवा डाव मांडतात, नवी रचना करून मजबूत सैन्य जमवतात. एकेक किल्ले चढाई करून वापस घेतात. दक्षिण दिग्विजय सुरू होतो. दोनशेहून अधिक किल्ले जिंकत जिंकत ते चक्क तमिळनाडूच्या जिंजीला जाऊन पोहचले. काही जिवाभावाच्या सवंगड्यांपासून सुरू झालेले हे स्वराज्य महाराजांच्या मृत्युसमयी एक लाखांहून अधिक सैनिकांनी सज्ज असलेले राज्य होते. ही शिवाजी महाराजांचीच ताकद होती की, महाराष्ट्रातील प्रत्येक घरातील एक तरुण योद्धा सैन्यदलात दाखल झाला होता.

धक्का मारा, दार उघडा, ज्ञान तुमच्या आतमध्येच आहे.

मनाची एकाग्रता करणे, म्हणजे मनाची दारे उघडणे. हे विश्व स्वतःची रहस्ये आम्हाला उघडी करून दाखवायला तयार आहे. हे विश्व आपल्या मनातील प्रत्येक शंका आणि आमच्या मनातल्या प्रत्येक प्रश्नाचे उत्तर द्यायला तयार आहे. हे ब्रह्मांड स्वतःच्या रहस्याची दारे आमच्यासमोर उघडायला स्वखुशीने आणि आनंदाने राजी आहे. मात्र हे दार कसे ठोठवायचे, त्याला आवश्यक तेवढा धक्का कसा मारायचा, हे आम्हाला अवगत असले पाहिजे. तो धक्का देण्याला आवश्यक असलेली शक्ती आणि जोर एकाग्रतेतूनच निर्माण होत असतो. एकदा तो धक्का कसा द्यावा हे तुम्हाला कळाले की तुम्हाला समजेल, 'मानवी मनाच्या शक्तीला काहीच सीमाच नाही. ते जितके एकाग्र होईल, तितके एखाद्या गोष्टीवर केंद्रित होण्याची त्याची शक्ती वाढेल. हेच 'रहस्य' आहे.

नोबेल पारितोषिक मिळवणारे भारतीय वैज्ञानिक डॉ. सी. व्ही. रमण हे लहानपणी कोणत्याही कामाची उत्साहाने सुरुवात करीत, पण थोड्याच वेळात कंटाळा आल्याने ते तसेच अर्धवट सोडून देत. त्यांच्या या स्वभावाबद्दल त्यांचे वडील नेहमीच चिंतेत असत. एके

दिवशी वडिलांनी त्यांना बोलावले आणि म्हणाले, “हे बघ, मी तुला आज गंमत दाखवणार आहे.” त्यांनी हातात एक भिंग घेतले व सूर्यप्रकाशात ते कागदावर धरले. परंतु छोट्या रमणला त्यात काही दिसेना. तो म्हणाला, “यात कसली आलीय गंमत?” त्यावर वडील म्हणाले, “थांब, असा उतावीळ होऊ नकोस. आता नीट लक्ष दे.” थोड्या वेळाने भिंगातून येणारी सूर्यकिरणे कागदावर पडली व कागद जळाला. हे पाहून छोट्या रमणला आनंद झाला. वडील म्हणाले, “बाळ, हा एकाग्रतेचा चमत्कार आहे. अशा तऱ्हेने एकाच जागी लक्ष केंद्रित केले तरच हाती घेतलेल्या कामात यश येते.” वडिलांनी छोट्या रमणला दिलेल्या मंत्राचे त्याने आयुष्यभर पालन केले. या मंत्रामुळेच आपण थोर वैज्ञानिक झाल्याची कबुली डॉ. रमण नम्रपणे देत असत.

आज दिवसभर तुम्ही काय करणार आहात?

तुमची शक्तीस्थाने ओळखा. तुमच्या बलस्थानांवर लक्ष एकाग्र करा.

येणाऱ्या एका वर्षासाठी एकाच एका लक्ष्याकडे आपले संपूर्ण चित्त एकाग्र करा.

दिवसभरात जितक्या जास्त वेळा शक्य आहे, तितक्या वेळा आपले ध्येय आपल्या मनात घोळवा.

ध्येय ठरवल्यानंतर, विचलित करणारी हजारो व्यवधाने जरी तुमच्यासमोर उभी ठाकली, तरी आपले लक्ष्य पूर्ण करण्यासाठी प्रत्येक क्षणी टोकाची एकाग्रता गाठत, आग्रही रहा.

विचारांना फाटे फुटू देऊ नका, विचार आणि कृतीची एकाग्रता तुम्हाला हवे ते मिळवून देईल.

शुभेच्छा आणि मनःपूर्वक आभार.

धडा चौथा –

सत्ताप्राप्तीच्या मार्गातले दोन शत्रू

इसवी सनपूर्व शंभरेक वर्षापूर्वी इटली आणि रोममध्ये एक महान, चतुर आणि मुत्सद्दी राजा होऊन गेला.

त्याची कारकीर्द इतकी रोमांचक होती की, सरस्वतीचं वरदान असलेल्या शेक्सपिअरला ह्या पात्रावर एक नाटक लिहावं वाटलं.

ज्युलियस सीझर हा रोमन साम्राज्याचा शासक, सेनापती व राजकारणी होता. जगातील सर्वश्रेष्ठ सेनापतींमध्ये त्याची गणना होते. रोमन प्रजासत्ताकाचे साम्राज्यात रूपांतर होण्यात ज्युलियस सीझरचा मोठा वाटा होता.

तर अशा ह्या ज्युलियस सीझरने आपल्या आक्रमक आणि हुकूमशाही स्वभावामुळे अनेक शत्रू निर्माण करून ठेवले होते.

आपल्या मंत्रिमंडळातील काही मंत्री आपल्याविरुद्ध कारस्थान रचत आहेत. काही महत्त्वाकांक्षी लोकांपासून आपल्या जिवाला धोका आहे, ह्याची ज्युलियस सीझरला कुणकुण लागली होती.

अशातच त्याच्यावर त्याचे शत्रू नेमका कसा आणि कोठे हल्ला करणार आहेत, ह्या योजनेचा त्याच्या चलाख गुप्तहेरांना पूर्ण सुगावा लागला.

सीझरचे हेर त्याच्याविरुद्ध रचलेल्या ह्या महाभयंकर कटाची बातमी आपल्या लाडक्या राजाला कळवण्यासाठी तातडीने सीझरच्या राजदरबारात आले, तिथे येऊन राजाची भेट घेण्यासाठी अनेक तास तिष्ठत राहिले.

दुदैवाने त्या दिवशी ते गुप्तहेर इतकी महत्त्वाची बातमी सीझरपर्यंत पोहचवूच शकले नाहीत,

कारण त्या दिवशी सीझर राजदरबारात गेलाच नाही.

आपले गुप्तहेर काहीतरी खूप महत्त्वाची बातमी घेऊन आले आहेत, अशी बातमी त्याच्यापर्यंत पोहचवूनही तो त्या दिवशी राजदरबारात का गेला नाही बरे?

कारण त्याला दरबारात यायचा आळस आला होता. एक दिवस न गेल्याने काय होईल? असे त्याला वाटले,

काय असेल ते महत्त्वाचे बघता येईल उद्या, असे त्याला वाटले.

आणि दुसरा दिवस पाहायला महान राजा ज्युलिअस सीझरच जिवंत राहिला नाही. त्याचाच घात झाला.

ज्याच्या शौर्य आणि पराक्रमाचे गोडवे अखळ्या जगात गायिले जात होते, तो रोमन सम्राट गाफील राहिला. आणि त्याचा सर्वात विश्वासू मित्र मार्क्स ब्रुटसने व त्याच्या इतर सैनिकांनीच त्याची राजप्रासादाच्या पायऱ्यावर सार्वजनिक व क्रूर हत्या केली.

मित्रांनो,

ज्युलिअस सीझरने दरबारात जायला जो चालढकलपणा आणि टाळाटाळ केली, त्याची किंमत त्याला त्याचा जीव देऊन चुकवावी लागली.

आजचे काम उद्यावर ढकलल्याने काय होते?

अजून एक उदाहरण सांगतो.

अमेरिकन स्वातंत्र्ययुद्धात इंग्रजांचा सेनापती राल्फ पत्ते खेळत बसला होता, त्या वेळी एक हेर आला व त्याने एक पत्र दिले. राल्फ पत्ते खेळण्यात गुंग झाला होता. त्याने ते पत्र तसेच खिशात ठेवले व रंगात आलेला पत्त्यांचा डाव चालत राहिला.

त्या पत्रात बातमी होती की, “स्वातंत्र्यसेनानी जॉर्ज वॉशिंग्टन याला डेलावर नदीवर उतार सापडला आहे, तो लवकरच येऊन पोहचेल.”

कर्नल राल्फने ते पत्र वाचले नाही. तो गाफील राहिला, वॉशिंग्टनने हल्ला केला व त्याला पकडून प्राणदंड दिला.

पत्र वाचण्यात हयगय केल्यामुळे कर्नल राल्फला जीव गमवावा लागला.

मराठ्यांच्या इतिहासातही छत्रपती संभाजी महाराज, संताजी घोरपडे ह्यांना फितुरीमुळे, गाफील राहिल्यामुळे शत्रूच्या हाती पडावे लागले व प्राणाचे मोल चुकवावे लागले.

मित्रांनो,

सत्ता आणि शक्ती प्राप्त करण्याच्या मार्गातले दोन शत्रू, दोन अडथळे आज मी तुम्हाला सांगणार आहे.

ह्या दोन गोष्टी जर तुमच्या जीवनात असतील तर तुम्ही कधीही सामर्थ्यशाली बनू शकणार नाहीत.

ह्या दोन वाईट सवयी असतील तो माणूस कितीही गुणवान, मेहनती आणि प्रतिभावान असला तरी तो जगावर आपला प्रभाव टाकू शकणार नाही, मरेपर्यंत तो एक साधारण आयुष्यच जगत राहील.

ह्या दोन वाईट सवयी यशस्वी बनण्याच्या मार्गात कॅसरसारख्या आडव्या येतात, धडधाकट माणसाची सारी शक्ती शोषून घेतात. त्याला अशक्त आणि दुबळा बनवून त्याची प्रगती रोखून धरतात.

कोणत्या आहेत ह्या महाभयंकर वाईट सवयी? बारकाईनं आत्मपरीक्षण करा आणि तुमच्यात ह्यांचा अंशमात्र जरी असेल तर लगेच ह्या सवयींना आपल्यातून हट्टपार करा. त्यांना दूर दूर पळवून लावा.

सत्ताप्राप्तीच्या मार्गावर पहिली प्राणघातक सवय - चालढकलपणा -

तुमच्या बघण्यात असे लोक आहेत का जे आजचे काम उद्यावर टाकतात, आताचे काम संध्याकाळवर ढकलतात?

जो उद्या सकाळी नक्की उठून मॉर्निंग वॉकला जाईन असे ठरवतो आणि पंधरा पंधरा दिवस जात नाही?

जो म्हणतो, उद्यापासून मी आहाराबाबत जागरूक राहीन आणि पक्के ठरवूनही एक महिना काहीच करत नाही?

पाच मिनिटांत पोहचतो असे म्हणून एकेक तास न पोहचणारे महाभाग तुम्हाला माहित आहेत का?

एका दिवसाने फोन करतो, असे सांगून कधीच फोन न करणारे
लोक तुमच्या पाहण्यात आहेत का?

तुमचा स्वतःचा स्वतःशी असा संवाद होतो का?

व्यायाम करायचाय, करूया की!

ध्यानाला बसायचेय, आत्ता नको, पुन्हा!

छान पुस्तक वाचायचेय, कंटाळा आलाय,

थोडं भविष्याचं नियोजन लिहून काढावं, जाऊ द्या, नको!

गुंतवणूक करायचीय, करू लवकरच!

व्यवसाय वाढवण्याच्या नवनवीन कल्पना डोक्यात येतायत,
बघूया, करूया लवकरच!...

ह्या नोकरीत काही दम नाही, दुसरी नोकरी शोधावी, स्वतःचे
काहीतरी करावे!..पण भीती वाटते!

हे सर्व टाळटाळ आणि चालढकलपणा करण्याचे परिणाम
आहेत.

जो मेंदू “आज, आत्ता, ताबडतोब” ह्या शब्दांवर जगतो, तो
नेहमी यशाच्या शिखरावर पोहचवतो,

मात्र जे लोक छोट्यामोठ्या कामांमध्ये नेहमी टाळाटाळ
आणि चालढकल करतात, मी त्यांना शंभर रुपयांच्या बाँड पेपरवर

लिहून घायला तयार आहे की, तुम्ही कितीही टॅलेंटेड असाल तरी तुमच्या हक्काचे यश कधीही तुमच्या पदरात पडणार नाही.

जर तुम्हाला स्वतःला चालढकल करण्याची वाईट सवय लागली असेल,

जर तुम्ही स्वतःच टाळाटाळ मास्टर आहात, तरीही तुम्ही तुमच्या आयुष्यात आतापर्यंत यशस्वी झाला असाल तर त्याचा अर्थ असा आहे की, मिळालेल्या यशाच्या शेकडोपट यश मिळवण्याची तुमची क्षमता आहे,

पण तुमच्या चालढकल आणि टाळाटाळ करण्याच्या स्वभावामुळे आतापर्यंत ते यश तुम्ही मिळवू शकला नाहीत.

तेव्हा स्वतःचाच राग येत असेल पेटून उठा, आजपासूनच ही घातक सवय सोडून देण्याचा निश्चय करा.

**सत्ताप्राप्तीच्या मार्गावर दुसरी प्राणघातक सवय –
तक्रारी करणे**

स्वतःचं अपयश झाकण्यासाठी इतरांच्या डोक्यावर खापर फोडणारी माणसं तुमच्या बघण्यात आहेत का?

माझा जन्मच ह्या बकवास ठिकाणी झाला आणि माझ्या आयुष्याचं वाटोळं झालं.

मला चांगलं शिक्षणच मिळालं नाही, त्यामुळे माझं करिअर चांगलं झालं नाही,

माझ्या आईवडिलांनी मला हवं ते काहीच दिलं नाही, माझ्या घरी सतत समस्या होत्या.

मला ना चांगले मित्रच नाहीत.

मी जो व्यवसाय करतो, त्या बिझनेस लाइनमध्ये दमच राहिला नाही.

मी ज्या मार्केटमध्ये आहे, त्या मार्केटमध्येच दम राहिला नाही.
बाजारात सगळीकडेच मंदी आहे.

कुणावर भरवसा ठेवायची, कोणाला आपलं म्हणायची, कसली सोयच राहिली नाही.

माझं ना नशीबच फुटकं आहे हो!

माझी सासू चांगली असली असती ना तर मी आयुष्यात काहीतरी नक्कीच चांगलं करून दाखवलं असतं!

ह्या तक्रारखोर लोकांना कोणत्याही गोष्टीत समस्या चटकन दिसते. नसली तर ते असं कसं, एखादी समस्या तर असायलाच पाहिजे, असं म्हणून प्रॉब्लेम शोधूनच काढतात. ह्यांच्या शरीरात रक्ताएवजी निराशाच वाहत असते की काय अशी मला शंका येते. चांगला हसताखेळता माणूस ह्यांच्या जवळ गेला की असा काही निराशेचा, शंकांचा मारा करतात, भीतीचा आणि नकारात्मक विचारांचा डोस देतात की बिचारा आपली शक्ती, ऊर्जाच गमावून बसतो. ह्यांच्या मते जगात चांगली माणसं शिल्लकच राहिलेली नसतात आणि भविष्यात चांगलं काही घडेल ह्याची ह्यांना खात्री नसते. ह्यांच्याजवळ एखादं हसरंखेळतं, टवटवीत फूल जरी गेलं तरी त्याला कोमेजलेलं करायची महान अद्भुत कला ह्यांना ठाऊक असते.

प्रत्येक चांगल्या योजनेचा फज्जा कसा उडेल ह्याचे बुद्धीपूर्वक विश्लेषण ह्यांच्यापाशी तयार असते. हे करून आतापर्यंत कोणाकोणाला आणि का अपयश आले आहे, ह्याची इत्थंभूत माहिती ह्यांच्याजवळ तयार असते. काही चांगलं घडत असेल तरीही हे लोक नेहमीच्या सवयीप्रमाणे प्रत्येक गोष्टीवर शंका घेतात. वार्डटाची अपेक्षा मनात धरतात. स्वतःचे आयुष्यात कधी चांगले होऊ शकेल असे ह्यांना वाटतच नाही आणि मग, मग देवही अशा लोकांना फार निराश करत नाही. अशा लोकांकडे पाहून तोही

म्हणतो, “बाळा, खूप मनातून तू वाईट चिंततोस. हे घे प्रॉब्लेम.
अजून एक प्रॉब्लेम, घे अजून प्रॉब्लेमवर प्रॉब्लेम!

शेवटी अशा तक्रार करणाऱ्या लोकांचं आयुष्य खरोखर
वेदनादायी होऊन जातं.

मित्रांनो,

जर तुम्ही चालढकल आणि टाळाटाळवाले असाल तर
कोरून ठेवा, ह्या जगात तुम्हाला, तुमच्या शब्दाला किंमत राहणार
नाही, मानसन्मान राहणार नाही. लोक तुमच्याकडे नेहमी संशयाने
पाहतील. कोणीही तुमच्यावर विश्वास ठेवण्याची जोखीम घेणार
नाही. जर तुम्ही तक्रारखोर व्यक्ती असाल तर तुमचं कुटूंब
तुमच्यामुळे त्रस्त होईल. तुमचे मित्र, कामाच्या ठिकाणी, तुमचे
सहकारी तुमच्यापासून दूर दूर पळतील. तुम्ही जिथे जाल तिथे
निराशेचं वातावरण पसरवून याल. एखाद्या हसत्या खेळत्या,
आनंददायी प्रसंगामध्ये, नकारात्मक विचारांचं, दुःखाचं विरजण
घालण्याची कला तुम्हाला लाभलेली आहे. नाहीतर तुम्ही ती
शिकून घेतलेली आहे, ह्या दोन सवयींचा थोडाफार अंश जरी
तुमच्यात असेल तर तत्काळ झटकून टाका.

ह्या दोन सवयी जेव्हा केव्हा तुम्हाला आपल्या मगरमिठीत घ्यायला बघतील तेव्हा जागरूक रहा. त्यांना दूर दूर दूर पळवून लावा. आज आता ह्या क्षणी आपण प्रतिज्ञा करूया की, आम्ही आमच्या आयुष्यात असलेल्या चालढकलपणा आणि तक्रारखोरी ह्या दोन्ही घाणेरड्या सवयींचा त्याग करून एका नव्या जीवनाची सुरुवात करत आहोत.

आज दिवसभर –

बऱ्याच दिवसांपासून ठरवलेली आणि न केलेली पेंडिंग कामे आटोपून टाका.

आज दिवसभर आनंदी रहा, कोणाची तक्रार केली तर खबरदार!

धन्यवाद आणि मनःपूर्वक शुभेच्छा!!!

If you want, something
you never had,

You have to do something,
you have never done!

धाडसी माणुस भीत नाही, आणि
जगात धाडस केल्याशिवाय
काही मिळत नाही!

धडा पाचवा –

कृतीच्या रिंगणात बेधडक उतरा.

अमेरीका खंड शोधणारा ख्रिस्तोफर कोलंबस हा इटली देशाचा नागरिक असून, प्रदेशशोधक, दर्यावर्दी व वसाहतकार होता. युरोपीय साम्राज्यवाद व आर्थिक प्रतिस्पर्धा वाढत होत्या व युरोपीय राज्ये संपत्तीच्या शोधात नवनवीन व्यापारी मार्ग स्थापन करत होते. ह्या पार्श्वभूमीवर पूर्व दिशेला असलेला हिंदुस्थान देश हा पश्चिमी सागरमार्गाने गाठता येईल ह्या तर्कावर आधारलेल्या

कोलंबसच्या मोहिमेला शेवटी स्पेनचा शाही पाठिंबा मिळाला. अमेरीका मोहिम यशस्वी झाल्यावर कोलंबसने स्पेनच्या दरबारासमोर तीन अटी ठेवल्या.

1) जे त्याला मिळाले, त्याबदल्यात त्याचा उचित आदरसन्मान केला जावा.

2) त्याच्या सफारीचा सारा खर्च स्पेन दरबाराने उचलावा.

3) त्याला ग्रॅंड एडमिरल ऑफ द ओशन असे बिरुद देण्यात यावे.

त्याच्या ह्या तिन्ही अटी मान्य करून त्याचा स्पेनमध्ये दिमाखदार सोहळ्यामध्ये उचित आदरसत्कार करण्यात आला. आतापर्यंत जगभरामध्ये अनेक खलाशांनी जीवाची बाजी लावून अनेक देशांच्या मोहिमा केल्या होत्या, पण ख्रिस्तोफर कोलंबसच्या ह्या साहसी प्रवासाबद्दल जगामध्ये त्याचा इतका गाजावाजा का झाला, माहितीये? प्रयत्नपूर्वक आणि नियोजनबद्ध पद्धतीने ह्या महत्वाकांक्षी माणसाने, जगाला आपली दखल घ्यायला लावली होती.

त्याने स्पेनच्या राजाकडे ठामपणे वरील मागण्या केल्या नसत्या, तर कदाचित त्याचे नाव कोणाला माहित झाले असते, कोणास ठाऊक? पण कोलंबसने जगात फेमस होण्याचा मार्ग निवडला.

ज्यावेळी स्वतःचे मुल्य निश्चित करण्यासाठी तुम्हाला संधी मिळते, त्यावेळी धाडसी, धीट विचारच उपयोगास पडतात.

१. परिणांमांची भीती न बाळगता पुढाकार घ्या. –

- परिस्थिती अनुकूल नसली तरी निर्भयपणे धाडस केल्यास यश नक्की मिळते. सन १९३०. नव्वद वर्षांपूर्वीचा तो काळ - तेव्हा आजच्यासारखा मिडीया किंवा सोशल मिडीया नव्हता. महात्मा गांधींनी ठरवले, मिठावरचा कर निमुटपणे मान्य करायचा नाही. त्याविरोधात बंड करायचे. सामान्य भारतीय माणुस मुळातच सज्जन आणि पापभिरु वृत्तीचा होता! रक्तरंजित संघर्ष टाळून निमुटपणे गुलामी सहन करणारा त्याचा स्वभाव बनला होता, आणि त्यात भारतीय लोकांना तर गुलामगिरीची सवय झालेली,

आपल्यावर होणाऱ्या अन्यायाबद्दल त्याला कसलीही तक्रार नव्हती, उलट इंग्रजांना ग्रेट माननारे, त्यांची गुलामी करण्यात धन्यता माननारे लाखो लोक या देशात होते. पण महात्मा गांधी फार विचार करत बसले नाहीत, त्यांनी ठरवले, सविनय कायदेभंग करायचाचं! आपले फक्त अष्ट्याहत्तर अनुयायी घेऊन गांधीजी साबरमतीहून समुद्रकिनाऱ्याकडे निघाले. यात्रा पुढे निघाली, तसतशी सहभागी लोकांची गर्दी वाढतच गेली. ही यात्रा २४ दिवस चालली आणि तिच्यातील लोक ३८५ कि.मी. पर्यंत पायी चालले. यात्रा दांडी येथे समुद्रकिनारी ६ एप्रिल १९३०ला पोहोचली. त्या दिवशी जेव्हा सकाळी साडे सहा वाजता गांधीजींनी चिमूटभर मीठ उचलून कायदेभंग केला, तेव्हा कायदेभंगाच्या मोठ्या प्रमाणावरील चळवळीची ती सुरुवातच ठरली. मिठाच्या सत्याग्रहाच्या आंदोलनाच्या दरम्यान ६०,००० हून अधिक भारतीय तुरुंगात गेले. मिठावरचा कर हे केवळ निमित्त होते. गांधींना लोकसंघटन आणि लोकजागृती साधायची होती. हेतु साध्य झाला, सर्व जगाचे लक्ष भारतीय स्वातंत्र्यलढ्याकडे वेधले गेले.

२. शंका असतानाही कृती करण्यासाठी स्वतःला प्रोत्साहित करा.

भ्याड आणि धाडसी लोकांमध्ये एकच फरक असतो, भिन्ने लोकं चिंता करतात, धाडसी लोकं, कृती! ४ ऑगस्ट १८०६ ला भर दुपारी हडसन नदीच्या काठावर खुप गर्दी जमली होती. खरंतर एका चक्रम माणसाची खिल्ली उडवण्यासाठी लोक जमले होते. रॉबर्ट फुल्टन नावाचा एक माथेफिरु क्लोरमॉट नावाची जलनौका लोकांना दाखवु इच्छित होता. लोक एकमेकांत उपहास आणि चर्चा करत होते, हडसन नदीच्या एवढ्या गाढ प्रवाहात, तिच्या लाटांना कापत, कोणी नौका चालवु शकेल काय? अनेक लोक तर फुल्टनला अर्धवट वेडा ठरवुन मोकळे झाले होते. पण जेव्हा क्लोरमॉट हडसनचे पाणी कापत सरसर पुढे निघुन गेली, तेव्हा त्याच लोकांनी ह्याच फुल्टनला मानवजातीचा कल्याणकर्ता म्हणुन डोक्यावर घेतले. पुढे बरोब्बर शंभर वर्षांनी त्याच ठिकाणी फुल्टनच्या यशाची शताब्दी साजरी करण्यासाठी, त्याला मानवंदना देण्यासाठी, अलोट जनता जमली होती. त्यांनी त्या वेड्या फुल्टनला श्रद्धांजली वाहिली.

३. आपले नशीब आपण घडवत असतो. अभागी लोक कूणालाच आवडत नाहीत.

एका व्यापारी फर्मला एका माणसाला कामासाठी नेमायचे होते. जेव्हा नवीन मालकाने त्याला आधीच्या नौकरीबद्दल प्रश्न विचारले, तेव्हा त्याने आपल्या नशिबाला बोल लावायला सुरुवात केली. त्यावर त्या मालकाने रागानेच म्हण्टले, “मी अभागी माणसांना कामावर ठेवत नाही, आपल्या नशिबाला दोष देणाऱ्यांना माझ्या कंपनीत स्थान नाही.

४. तुम्ही आहात, त्यापेक्षा इतरांपुढे, स्वतःला जास्त शक्तिशाली असल्याचे दाखवा.

तुम्ही कोण आहात हे तितके महत्वाचे नाही! स्वतःला शक्तीशाली माननं, प्रोजेक्ट करणं, त्याहुन महत्वाचे आहे. दिर्घकाळासाठी, इतरांपुढे तुमची कोणती इमेज निर्माण करण्यात तुम्ही यशस्वी होता, हे खरोखर जास्त महत्वाचे आहे.

एर्विन रोमेल प्रसिद्ध जर्मन सेनापती होता. त्याच्या बळावरच, दुसऱ्या महायुद्धात, नाझी जर्मनीने मोठी मजल मारली होती. रोमेल आपल्या पॅटन रणगाड्यांनी असे काही तडाखे घायचा की सगळ्या

युरोपने त्याच्या सेनेचा धसका घेतला होता. पराजित झालेल्या त्याच्या सर्व शत्रुंनी, एकदा ह्या रोमेलला, युद्धाच्या मैदानावर जबरदस्त पद्धतीने घेरले. शत्रु संख्येने खुप जास्त होता, रोमेल पुर्ण कचाट्यात सापडला होता, त्याला कुठुनही मदत मिळण्याची शक्यता नव्हती. मोठी फौज दुर होती, आणि रोमेलपाशी जेमतेम रणगाडे होते. दोन्ही सेना आमनेसामने येऊन एकमेकांच्या ताकतीचा अंदाज घेत होत्या. युद्ध झालेच तर विनाश निश्चित होता, पण रोमेलने हार मानली नाही. त्याने आपले सारे रणगाडे इतक्या वेगाने गोल गोल फिरवले, की शत्रुला आभास झाला की रोमेलकडे खुप मोठी सेना आहे. रोमेलचे तडाखे आठवुन शत्रुचे मनोबल तुटले आणि युद्धाला सामोरे जायचे सोडून त्यांनी पळ काढला. फक्त शक्तिशाली असल्याचा भास निर्माण करुन रोमेल जीवघेण्या परिस्थितीतुन सहीसलामत बचावला. छत्रपती शिवाजी महाराजांनी हे तंत्र कित्येक लढायांमध्ये वापरले, बैलांच्या शिंगांना आगीचे पेटते पलिते लावुन शत्रुची अनेकदा दिशाभुल केली. महान सेनानी बाजीराव पेशव्याने पालखेडला निजाम उल मुल्क ला कोंडीत पकडले तेव्हा असा आभास निर्माण केला की त्याच्या जवळ खुप जास्त सैन्य आहे, प्रत्यक्षात सैन्य तितके जास्त नव्हते, पण भीतीने गारठुन जाऊन, निजाम शरण आला. नेपोलियन बोनापार्टने जीवनाच्या प्रत्येक आघाडीवर साहस आणि

धाडसनित्तीचा अवलंब केला. एखाद्या माणसाला धीटपणामुळे भव्यतेचे वलय प्राप्त होते, हे त्याने ताडले होते.

कोणी म्हणेल, ही युद्धाची उदाहरणे आमच्या रोजच्या आयुष्यात काय कामाची? तुकाराम महाराज सांगुन गेले, रात्रंदिवस आम्हास युद्धाचा प्रसंग! जीवन हे ही एक युद्धच आहे, सत्ता आणि शक्ती वाढवण्यासाठी, सांगितलेल्या ह्या टिप्स रोजच्या जीवनात वापरता येणे, हे सहज शक्य आहे, पण तुमच्या आयुष्यात कोणासोबत, कोणती खेळी, कुठे, कशी खेळायची, हे तर तुम्हीच शोधायचे आहे. ठरवायचे आहे.

धाडस आणि साहसाचा तुम्ही दररोज सराव केला पाहिजे. बेधडक कृतीच्या रिंगणात उतरताना, साहसी वृत्तीची धाडसी व्यक्ती अशी प्रतिमा प्रथमदर्शनीच उभी करणे, हे उत्तम व श्रेयस्कर ठरते. धीट धाडसी कृतीमुळे तुम्ही आहात, त्यापेक्षा जास्त ताकतवान व भव्य दिसता. संघर्ष आणि लढाई अटळ असते, तेव्हा अनपेक्षित धाडसी कृतीने दहशत निर्माण करत गेलात, दुसऱ्याची हिंमत खचते. एका तडाख्यानंतर प्रत्येक पुढच्या खेळीत दुसऱ्या तडाख्याच्या भीतीने लोक बचावाची भूमिका घेतात.

आभार आणि शुभेच्छा!..

Life isn't perfect, but your
'outfit' can be.

काही न बोलताच, नुसतं
डोळ्याने पाहिल्यानंतर जी छाप
पडते तिला Style म्हणतात.

धडा सहावा –

पेहराव व थाटमाट राजेशाही ठेवा

तुम्ही सर्वांनी 'बाहुबली' चित्रपट नक्कीच पाहिला असेल. सगळ्या जगावर बाहुबलीची भुरळ पडली होती. तुम्हाला त्या चित्रपटात सर्वात जास्त कोण आवडलं? अर्थातच बाहुबली! पौरुष आणि प्रेम यांचं जबरदस्त मिश्रण असलेला, पिळदार शरीरयष्टीचा, रुबाबदार, राजबिंडा, लोभस बाहुबली! बघताक्षणीच ज्याच्या प्रेमात पडावं, असं प्रचंड आकर्षक व्यक्तिमत्त्व साकारलेला बाहुबली! सत्ता आणि शक्ती ह्यांचं अद्वितीय, बेजोड प्रतिबिंब

असलेला सम्राट बाहुबली! एकदा मी यू ट्यूबवर सहज बाहुबलीची गाणी बघत होतो, तेव्हा मला एका मुलीची कमेंट दिसली... “Prabhas, why you are so handsome? This is not fair with us!” “इतका स्मार्ट दिसू नकोस, आमच्यावर दया कर!” (ओहोहो!!!)

प्रभास आणि अनुष्का ह्या अप्रतिम सुंदर जोडीने अशा लाखो-करोडो तरुण तरुणींना भुरळ घातली, अक्षरशः वेडंपिसं केलं. त्यांच्या ह्या तडाखेबंद लोकप्रियतेचं रहस्य काय आहे माहितीये? चित्रपटात प्रभासने उभा केलेला दिमाखदार सम्राट आणि अनुष्का शेड्डीने साकारलेली मनमोहक, लोभस सम्राज्ञी. प्रभास चित्रपटाच्या प्रत्येक फ्रेममध्ये एक खराखुरा राजा बनून वावरलाय. एका राजाचं वागणं, बोलणं, त्याची चाल, त्याचे संवाद, त्याचे डोळे, त्याचे कपडे, त्याचं खराखुरा राजा बनून जगणं. अनुष्का शेड्डी, तिचं अनुपम सौंदर्य, तिची वेशभूषा, तिचा कमनीय बांधा, काळीज चिरत जाणारी तिची नजर, तिचे अनुपम सौंदर्य, मादक तारुण्य, चालण्या-बोलण्याची ढब, तीही एक हुबेहूब सम्राज्ञी बनून जगलीये. ते दोघेही अगदी खरेखुरे राजा-राणी असल्याच्या आविर्भावातच दिसले. मनाचा ठाव घेणारं हे दोघांचंही रूप इतकं लोभस होतं की, नकळत एका बेसावध क्षणी आपणही त्यांची प्रजा बनून जातो, प्रभासला आपला राजा मानायला लागतो, इतके त्या चित्रपटामध्ये

आपण गुंतत जातो. तुम्हालाही बाहुबलीसारखं, अनुष्कासारखं लोकांच्या मनावर राज्य करायला आवडेल का? आपल्या फक्त दिसण्याने, आपल्या चुंबकीय व्यक्तिमत्त्वाने लोकांना मंत्रमुग्ध करून आपल्याकडे खेचायला आवडेल का?

त्यासाठी आपलं आजचं महत्त्वपूर्ण सूत्र आहे...

पेहराव व थाटमाट राजेशाही ठेवा. इतरांनी तुम्हाला राजा गणण्यासाठी, राजासारखे वागा

राजा बनण्याचं गुपित –

इतरांनी तुम्हाला कशी वागणूक द्यावी, हे बऱ्याच अंशी तुम्ही स्वतःला त्यांच्यापुढे कसे सादर करता, ह्यावर अवलंबून आहे. स्वतःप्रति ओतप्रोत आदर असलेली व्यक्तीच इतरांनामध्येदेखील आपल्याबद्दल आदराची भावना निर्माण करू शकते. स्वतःची दिमाखदार, आदरणीय आणि भव्य दिव्य प्रतिमा निर्माण करा. आपोआपच तुमच्या सामर्थ्यावरील तुमचा विश्वास दुणावत जाईल. राजा कधीही स्वतःवर मर्यादा लादून घेत नाही, राजा कधीही

कोणापुढे गयावया करत नाही, राजा कधीही कुणापुढे कशाचीही याचना आणि मागणी करत नाही. राजा अपयशाला भीत नाही. याउलट जग जिंकायला मोहिमेवर निघालेला राजा यश आणि विजयश्रीला आपला जन्मसिद्ध हक्क मानतो.

विश्वास बाळगा. –

आपण जर ठाम विश्वास ठेवला की महान भव्य गोष्टींसाठी आपली निवड झाली आहे, लवकरच आपल्या भविष्यामध्ये काहीतर भव्य आणि उदात्त घडणार आहे, तर आपली ही शक्तिशाली आणि चुंबकीय विचारस्पंदने बाहेर फेकली जातात.

आपल्या ह्या विचारांच्या सततच्या प्रक्षेपणामुळे आपल्या आजूबाजूच्या लोकांमध्ये आपल्याविषयी अशाच मिळत्याजुळत्या भावनांचा संसर्ग होऊ लागतो.

आपण सम्राट असल्याच्या थाटात जगू लागल्याने आपल्या आजूबाजूच्या लोकांची निश्चितच अशी धारणा होण्याची सुरुवात होते की, इतका आत्मविश्वास बाळगण्यासाठी पुरेसे मौलिक गुण आणि ज्ञान आपण बाळगून आहोत.

स्वतःला राजा घोषित करा –

राजवंशात जन्माला न आलेल्या कित्येक पुरुषांनी स्वकर्तृत्वाने स्वतःला प्रस्थापित केले. भारतीय भूमीवर सम्राट

चंद्रगुप्त, छत्रपती शिवाजी महाराज, बाजीराव पेशवे ही शून्यातून सत्तास्थानाच्या शीर्षस्थानी जाऊन पोहचलेली काही अजोड व्यक्तीमत्त्वे आहेत. वैश्विक पटलावरदेखील अशी उदाहरणे पानोपानी आढळतात. थोडोरस ऑफ बॅझेंटाईन, कोलंबस, बिथोविनस, डिझरायलिस, अलेक्झेंडर, मॅझिनी, नेपोलियन, हिटलर ह्या सर्वांनी आधी स्वतःला राजा घोषित करून टाकलं, मनोमन स्वतःला राज्याभिषेक करवून घेतला. मी राजमुकुट घालण्यासाठी सर्वात पात्र व्यक्ती आहे, असे आधी मनातल्या मनात घोषित केले आणि कालांतराने ह्या व्यक्ती सत्तेच्या शीर्षस्थानी पोहोचल्या. स्वतःच्या सत्ताप्राप्तीचे भाकीत त्यांनी आधी स्वतःच लिहिले होते. स्वतःच्या विश्वासावर विजय मिळवा. राजा असल्याचा अभिनय करा, आपण स्वतःची फसगत करत आहोत, हे समजल्यावरदेखील राजासारखेच वागा. इतर लोकही तुम्हाला राजासारखीच वागणूक देतील. नेहमीच प्रतिष्ठित, थोर आणि उच्च दर्जाची वागणूक ठेवा. भले मग वास्तव काहीही असो. मोठमोठे उद्योगपती, राजकीय नेते ह्यांचे बारकाईने अनुकरण केल्यास त्यांनी ही योजना आणि हे सूत्र वापरल्याचे तुम्हाला सहज दिसून येईल.

राजेशाही म्हणजे उर्मटपणा नव्हे –

उर्मट, उद्धट आणि इतरांना तुच्छ लेखणारे लोक कधीही लोकप्रिय असत नाहीत. उर्मटपणा हा राजेशाही आचरणशैलीच्या नेमका विरुद्ध गुण आहे. स्वतःबद्दल आदर आणि दरारा निर्माण करण्यासाठी, प्रत्येक वेळी इतरांचा अपमान करण्याची आवश्यकता नसते. आपल्या कामातून, वागण्याबोलण्यातून, दिसण्यातून आणि मॅनर्समधून ते सहज साधले जाऊ शकते.

स्वतःचे मूल्य वाढवा

तुमचे मूल्य निश्चित करणे हे तुमच्या हातात आहे. कमी मागितलेत कमी मिळेल, ब्रह्मांडाजवळ नियमितपणे जितकी जास्त मागणी कराल तितके जास्त तुम्हाला दिले जाईल. तुमचे मूल्य उच्च कोटीतील आहे, ह्या तुमच्या आत्मविश्वासामुळे तुमचे अवमूल्यन आणि अनादर करणारेदेखील तुमचा आदर करू लागतील. आकर्षक दिसा, रुबावाने जगा, ऐश्वर्य प्रक्षेपित करा. पद-प्रतिष्ठेची पायरी सांभाळा.

पेहराव व थाटमाट राजेशाही ठेवा. इतरांनी तुम्हाला राजा गणण्यासाठी, राजासारखे वागा. हे सूत्र प्रचंड उपयुक्त आणि प्रभावी आहे. मनापासून

नियमितपणे अमलात आणल्यास तुम्ही कल्पनाही करू शकत नाही, असे माप नियती आणि ब्रह्मांड तुमच्या पदरात टाकेल.

सारांश -

आपल्या दिसण्यामध्ये, वागण्याबोलण्यामध्ये, पेहरावाच्या शैलीमध्ये शाही संपन्नता, ऐश्वर्य दिसावे यावर लक्ष केंद्रित करा.

आज दिवसभर तुमचे विचार भव्य, दिव्य, पर्वतासारखे उंच असले पाहिजेत. राजा किंवा राणीला साजेशी तुमची कृत्ये महान असली पाहिजेत.

तुम्ही राज्यपदासाठी किती लायक आहात, हेच तुमच्या प्रत्येक हालचालीतून दाखवून द्या.

तुमचे सळसळते चैतन्य आणि एका शासनकर्त्याची विलक्षण छाप इतरांच्या मनावर कशी ठसेल, ह्यावर विचार करा, तिला प्रत्यक्षात आणा.

धन्यवाद आणि मनःपूर्वक शुभेच्छा.

धडा सातवा –

कमकुवत बनू नका, कणखर बना

तुम्ही अशा कोणत्यातरी व्यक्तीला नक्की ओळखत असाल, जी सतत तक्रार करते. नेहमी रडगाणी गाणारे लोक तुमच्या बघण्यात आहेत का? तक्रारखोर लोकांना गाहाणी गाण्यासाठी एक छोटा क्षुल्लक विषयही पुरतो. एका दुकानात एक वस्तू खरेदी करायला जातील, आणि परेशानीचा पाढा सुरू करतील.

“आजकाल महागाई किती वाढलीय, ह्या सरकारने सगळ्या गोष्टी किती महाग करून ठेवल्या आहेत. अजून टॅक्स लावा, अजून जीएस्टी लावा, जीव घ्या आमचा एके दिवशी?”

अरे, महागाई आपल्या नियंत्रणाबाहेरची गोष्ट आहे, एकतर उत्पन्न वाढव नाही तर खर्च कमी कर.

उगीच बिनकामाचं रक्त जाळल्याने तुझाच बीपी वाढेल, बाकी कुणालाच काही फरक पडणार नाही.

अशा लोकांना मी कमकुवत मनाची माणसं असं म्हणतो, हे लोक त्या गोष्टींची वायफळ चर्चा चघळत बसतात, ज्या गोष्टींवर त्यांचं नियंत्रण नसतं.

त्याउलट कणखर मनाची माणसं तक्रार करून कंठशोष करण्यात आपला बहुमूल्य वेळ आणि ऊर्जा वाया घालवत नाहीत. ते स्वतःलाच विचारतात, “हो, खरंय, महागाई वाढलीये, पण तेच ते घोक्त बसेल तर त्यात माझा काय फायदा होईल? त्यापेक्षा मी अधिक पैसे कसे कमवावेत ह्या गोष्टींवर लक्ष केंद्रित करतो.”

१. कणखर मनाची माणसं फक्त त्याच गोष्टींवर लक्ष केंद्रित करतात, ज्यावर त्यांचं नियंत्रण असतं.

आपला व्यवसाय जोमात चालत नसेल तर कणखर मनाची माणसं तक्रार करत बसत नाहीत,

ग्राहकांना, सरकारला, व्यवस्थेला दोष देण्याऐवजी ही कणखर मनाची माणसं, ग्राहक वाढवण्याचे, अधिकाधिक पैसे मिळवण्याचे नवनवे रस्ते शोधतात.

तुम्ही कितीतरी वेळेस लोकांना भूतकाळात रमताना पाहिलं असेल,

“माझं लग्न होण्याच्या अगोदरचा काळ खूप खूप खूप चांगला होता.”

“माझी जुनी नोकरी हाये ना खूपच मस्त होती.”

“आज माझे वडील जर असले असते तर परिस्थिती खूप वेगळी असली असती.”

“ते गेलेलं आयुष्य पुन्हा वापस जगायला भेटलं असतं तर किती छान झालं असतं ना?”

कमकुवत मनाची माणसं भूतकाळाच्या आठवणीतच रमतात, जी वेळ निघून गेलेली आहे, त्याबदल्यात पश्चाताप करून ते आणखी वेळ वाया घालवतात.

याउलट कणखर मनाची माणसं कधीच विनाकारण आपल्या भूतकाळाला उगाळत बसत नाहीत. ही माणसं वर्तमान क्षणात जगतात, चालू क्षणांवर लक्ष एकाग्र करतात.

भविष्याच्या नियोजनामध्ये ते स्वतःला व्यस्त ठेवतात.

भूतकाळातून ते फक्त महत्त्वाचे धडे घेतात.

फक्त झालेल्या चुका शोधण्यापुरता ते भूतकाळाचा वापर करतात.

त्यांना हे माहीत असतं की घडून गेलेल्या चांगल्या वाईट घटना ह्या फक्त आठवणी आहेत, मनाचे खेळ आहेत, त्यापेक्षा जास्त महत्त्व त्यांना अजिबात नाही.

तेव्हा भूतकाळात घडून गेलेल्या बऱ्या वाईट घटनांसाठी मनात अपराधभाव ठेवण्यात काहीच फायदा नाही, त्याला मुळी काही अर्थच नाही.

त्यामुळे ही माणसं भूतकाळात अडकून पडत नाहीत.

२. कणखर मनाची माणसं भूतकाळात जगत नाहीत

कमकुवत मनाच्या माणसाला जर का समोर एखादी मर्सिडीझ बेंझ, बीएमडब्ल्यू, ऑडी किंवा पोर्शे अशी जबरदस्त अलिशान कार दिसली तर ते विचार करतात, की ह्या गाडीचा मालक पक्का दोन नंबरच्या धंद्यात कमाई करत असेल. “श्रीमंत लोक हे गरिबांचं रक्त शोषून कमाई करतात.” वगैरे, वगैरे...

फक्त पैशाविषयीच नाही, प्रत्येक गोष्टीमध्ये कमकुवत मनाची माणसं नकारात्मक वृत्तीने पछाडलेली असतात. एखाद्या चांगल्या क्रिकेटरला बघून हे म्हणतील की, “तो हाये ना, फक्त कमजोर टीमसमोरच खेळतो.” अरे, पण मी म्हणतो, तो तुझ्यापेक्षा जास्त

सराव करत असेल म्हणून तर तिथपर्यंत पोहचला असेल ना, त्याची टेक्निक, त्याची मेहनत ह्यातून आपण काहीच का शिकू नये? त्याच्याकडून प्रेरणा घेण्याऐवजी त्याला नावे ठेवून आपल्याला काय मिळणार? एखाद्या तगड्या पिळदार शरीरयष्टीच्या बॉडीबिल्डरला पाहून हे म्हणतील की, पक्का स्टिरॉइडस घेत असेल. जरूरी नाही की बॉडी बनवली आहे म्हणजे तो स्टिरॉइडवरच असेल. त्यासाठी त्याने तासंतास जीममध्ये घाम गाळला असेल, डाएटवर नियंत्रण ठेवलं असेल. बरं, स्टिरॉइड घेतले जरी असतील तरी त्याचा स्टॅमिना, फिटनेस तुमच्यापेक्षा चांगलाच असेल. कमकुवत मनाची माणसं जर रस्त्यावर कुणाकडे महागडी स्पोर्टबाइक पाहतील, तर म्हणतील, की 'रईस बापाची बिगडी हुई औलाद' असेल. प्रत्येक स्पोर्टबाइक चालवणारा, बिगडी हुई औलाद नसतो.

कणखर मनाची माणसं कधीच द्वेष आणि मत्सर ह्यांनी पेटून उठत नाहीत.

आपल्याहून सुंदर, आपल्याहून गुणी, आपल्याहून श्रीमंत लोकांना पाहून ते त्यांना मनातून शुभेच्छा आणि आशीर्वाद देतात.

जळत बसण्याऐवजी आपल्यापेक्षा हुशार लोकांकडून ते मार्गदर्शन आणि प्रेरणा घेतात.

**३. कणखर मनाची माणसं इतर यशस्वी माणसांवर
जळत नाहीत, याउलट त्यांनाच ते आपलं प्रेरणास्थान
बनवतात**

समजा एका व्यक्तीने महिना दोन लाख रुपये कमाईचे ध्येय ठेवले आहे, पण आता त्याचा व्यवसाय जेमतेम चालत आहे.

तो काही दिवस व्हिज्वलाइज करतो, की मला दोन लाख रुपये मिळाले आहेत, पण धंदा वाढावा म्हणून कृती काहीच करत नाही, काही महिने असेच निघून जातात,

त्याच्या रोजच्या जीवनात तो काहीच बदल करत नाही,

कृती न केल्यामुळे मग त्याला अपेक्षेप्रमाणे पैसा मिळत नाही, आणि मग तो निराश होतो, आणि जगाला दोष देतो. लॉ ऑफ अट्रॅक्शनला दोष देतो,

“सगळ्या जगासाठी हे काम करतंय, माझ्याच बाबतीत असं का होतं?”

“माझं नशीबच फुटकं!”

आता तो आपला आत्मविश्वास गमावून बसतो.

कमकुवत मनाची माणसं यशाकडे घेऊन जाणारी पावलं उचलत नाहीत. त्यांना कष्ट नको असतात, त्यांना सगळं आयतं पाहिजे असतं.

ऐतखाऊ कुणीकडचे!

कणखर मनाची माणसं कामाला वाघ असतात. ते आपलं ध्येय कधीच बदलत नाही. उलट ध्येय पूर्ण होईपर्यंत ते वेगवेगळे अॅक्शन प्लान बनवतच राहतात,

दिवसेंदिवस ते अधिकाधिक प्रयत्न करत राहतात, आपल्या चुका सुधारत राहतात. वेगवेगळ्या पद्धती, नवनवीन कल्पना प्रत्यक्षात आणत राहतात.

आणि एके दिवशी नियतीही त्यांच्या जिद्दीसमोर हार मानते. आता ब्रह्मांड त्यांना जे हवं ते भरभरून देतं.

४. कणखर मनाची माणसं एकच चूक पुन्हा पुन्हा करत नाहीत

आजकाल प्रत्येक कंपनीमध्ये बहुतांश लोकांच्या मनात ही भावना असते की कंपनी मला कमी पगार देत आहे. कंपनीचा

मालक, टॉप मॅनेजमेंट, माझा बॉस हे सगळे आमच्या जिवावर ऐश करतात. मला जितके पेमेंट आहे, त्यापेक्षा कितीतरी अधिक पगार मिळण्यासाठी मी पात्र आहे.

हे म्हणतात, “आम्ही घाम गाळतो, पण आम्हाला कोणी विचारतच नाही, आमचं रक्त शोषून सगळे श्रीमंत होत आहेत. “

ह्यांना वाटतं, जगातले सर्व प्रॉब्लेम्स ह्यांच्याच नशिवात लिहिले गेले आहेत. आपल्या प्रत्येक अपयशाचं खापर फोडण्यासाठी ह्यांच्याकडे बहाणे तयार असतात. हे आपल्या जबाबदारीपासून दूर दूर पळतात. ते कधीच कुणाशी काही शेअर करत नाहीत, आपल्या वस्तू, आपली साधनं, एवढंच नाही तर आपल्या आयडिया, आपला आनंद, आपलं यशसुद्धा हे कधीच कोणासोबत शेअर करत नाहीत, कारण ह्यांना भीती वाटते की मी जर हे त्यांना दिलं तर ते माझ्यापुढे निघून जातील. ही सगळी कमकुवत मनाची लक्षणं आहेत. कणखर मनाची माणसं जागरूक असतात. त्यांना स्वतःची किंमत माहीत असते. स्वतःच्या आयुष्यातल्या प्रत्येक यशापयशाची जबाबदारी ते स्वतःकडे घेतात. त्यांचा पगार कमी असेल तर ते बॉसला दोष देण्याऐवजी, नवनवीन स्किल्स शिकण्याकडे, स्वतःमधल्या उणीवा भरून

काढण्याकडे लक्ष देतात. अशा वृत्तीच्या लोकांना कधीतरी कुणाची भीती वाटेल का?

**“कणखर मनाच्या माणसांना ही भीती कधीच नसते
की जग त्यांना फसवेल**

तर ह्या होत्या कणखर वृत्तीच्या माणसांच्या पाच सवयी. आज आत्मपरीक्षण करा, ह्यापैकी किती सवयी तुमच्याकडे आहेत? प्रामाणिकपणे स्वतःच्या मनाकडे बघा, ते एक कमकुवत मन आहे का कणखर मन आहे? अजून कणखर मन बनवण्यासाठी आजपासून तुम्ही कोणकोणत्या नवीन सवयी लावून घेणार आहात? ह्या लेखांमध्ये मिळालेली माहिती आपल्या कुटुंबीयांमध्ये, आपल्या जिवलग मित्रांसोबत नक्की शेअर करा. तुम्हाला आवडलेल्या लेखांमधल्या मुद्द्यांची त्यांच्यासोबत चर्चा करा. शिक्षण तज्ज्ञ एडगर डेलच्या म्हणण्यानुसार वाचन केल्याने फक्त दहा टक्के लक्षात राहतं, चर्चा केल्याने मात्र साठ सत्तर टक्के माहिती डोक्यात फिट होते.

मन:पूर्वक आभार आणि शुभेच्छा!

धडा आठवा –

विवाद्य बडबडीपेक्षा कृतीने जिंका

सोळाव्या शतकाच्या उत्तरार्धात इंग्लड, युरोपमध्ये एक नव्या प्रकारची जीवनशैली आणि कला जन्माला आली. त्या कालखंडाला रिनेसन्स उर्फ पुनरुज्जीवनाचा काळ असेही म्हणतात. त्या काळावर आपला अमित ठसा उमटवणारे, एकापेक्षा एक सुबक, देखण्या इमारती बनवणारे सर ख्रिस्तोफर रेन माझे फेव्हरेट आर्किटेक्ट आहेत. ते एक महान स्थापत्य रचनाकार होते. रेन यांनी जगाला ज्या सुरेख वास्तूंची भेट दिली, त्याच डिझाईन्सवर सुरुवातीला सामान्य कुवतीच्या लोकांकडून शंका घेतली गेली, त्यांच्या डिझाईन्सना अप्रस्तुत, अवास्तविक म्हटले गेले, पण ख्रिस्तोफर रेन ह्यांनी कधीही उलटून उत्तर दिले नाही. १६८८ मध्ये वेस्टमिनिस्टर शहराकरिता एका भव्य टाऊन-हॉलची संकल्पना रेन यांनी कागदावर चित्रित केली. नगराचे महापौर मात्र ह्या ब्लू प्रिंटवर तितकेसे समाधानी नव्हते. उलट चिंतामग्न होते. दुसरा मजला पुरेसा सुरक्षित नाही अशी भीती त्यांना वाटत होती.

सगळे बांधकाम कोसळून त्यांच्या पहिल्या मजल्यावरच्या कार्यालयावर आदळेल अशी भीती त्यांनी रेनपाशी बोलून दाखवली. प्रस्तावित वास्तूला जादाचा टेकू देण्यासाठी दोन भक्कम दगडी खांब उभारावे, अशी त्यांनी रेनकडे मागणी केली. रेनसारख्या सर्वोत्कृष्ट परिपूर्ण अभियंत्याला हे ठाऊक होते की या खांबांचे काहीही प्रयोजन नाही. महापौरांची ही भीती अनाटायी आहे. पण त्यांनी महापौरांशी कसलाही वादविवाद केला नाही.

त्यांनी चक्क त्याची सूचना मान्य केली, आणि दोन जादाचे दगडी खांब बांधून टाकले. सांगितलेले ऐकल्याबद्दल महापौरांनी रेन यांचे आभार मानले. मनातली शंका दूर केल्याबद्दल अनेक धन्यवाद दिले. पुढे अनेक वर्षांनी उंच परातीवर काम करणाऱ्या मजुरांच्या लक्षात आले की छतापर्यंत येऊन ते खांब थांबले आहेत. म्हणजे खांब व छत एकमेकांना टेकलेले नव्हते. ते खांब बनावट होते, नकली होते, खरा आधार देणारे नसून फक्त शोभेचे होते. त्यातून दोघांनाही हवे ते मिळाले. महापौर खांब पाहिल्याने निश्चिंत झाले, आणि रेनला खात्री होती, एके दिवशी पुढील पिढ्यांच्या ध्यानात येईल की मूळ रचनेत खांबांचे काहीही प्रयोजन नाही. म्हणजेच रेनची संकल्पना बिनचूक होती.

Win through actions. Never through arguments.

वादविवाद न घालताही कसे जिंकता येते, रेनेने ह्याचे अप्रतिम उदाहरण जगापुढे ठेवले आहे. सत्तेच्या शीर्षस्थानी असणारे किंवा शिखरावर पोहचण्याची इच्छा असणारे लोक इतर साधारण लोकांसोबत क्षुल्लक वादविवाद घालण्यात आपला मौल्यवान वेळ वाया घालवत नाहीत. त्यांना माहीत असते की, वादविवाद करून मिळवलेला विजय क्षणभंगुर असतो. इतरांचे मन जिंकण्यासाठी एकही शब्द न बोलता केलेली कृती जास्त प्रभावशाली असते. वादविवाद करण्यापेक्षा आणि आपली बाजू कशी बरोबर आहे, याचे ठासून स्पष्टीकरण देत बसण्यापेक्षा आपली योग्यता आणि अचूकता कृतीतून दाखवून द्या.

सत्ता आणि शक्ती प्राप्त करण्याचे आजचे सूत्र आहे.

विवाद्य बडबडीपेक्षा कृतीने जिंका

मौन राहूनही बदला घेता येतो.

जवळपास वीस वर्षांपूर्वीची घटना आहे. आज फ्रॉड ठरवून जेलमध्ये असणारे प्रख्यात बिल्डर डी. एस. कुलकर्णी ह्यांनी उत्तर मुंबईमध्ये एक अपार्टमेंट बांधण्यासाठी जमीन खरेदी केली होती.

मात्र काही ना कारणामुळे भाडेकरंना जागेवरून बाहेर काढण्यासाठी उशीर होत होता. पुण्याचा एक मराठी बिल्डर मुंबईत येऊन टोलेजंग टॉवर बांधतो व आपल्याशी स्पर्धा करतो, ह्यामुळे मुंबईतले इतर बिल्डर नाखुश होते.

ते बिल्डर डीसकेंना जाहीररित्या घाटी म्हणून खिजवायचे. एका अमराठी बिल्डरने एका कार्यक्रमात त्यांना 'मुंबई तुमची, सखुबाई आमची' असे चिडवले. डीएसकेंच्या प्लॉटच्या बाजूला असलेल्या गोदरेज ग्रुपने त्यांना भेटायला बोलवले. त्यांना तुम्ही तोट्यात जाल अशी भीती दाखवून सात कोटींचा प्लॉट सहा कोटींना खरेदी करण्याची तयारी दाखवली. डीएसकेंनी आपलं मनोधैर्य ढळू दिलं नाही. त्यांनी गप्प राहून प्रत्येक अपमान गिळला. ह्या छोट्या मोठ्या हल्ल्यांनी ते अजिबात विचलित झाले नाहीत. त्यांनी एक उत्कृष्ट इमारत बांधण्यावरच आपलं संपूर्ण लक्ष केंद्रित केलं. आजही ती इमारत अंबामाता टॉवर्स नावाने लोकांचे लक्ष वेधून घेत आहे, जिचं बुकिंग पंच्याऐंशी हजार रुपये स्क्वेअर फूट भावाने झालं. हा मुंबईत एक नवा विक्रम रचला गेला होता. इतकी ती इमारत सुंदर बांधली गेली होती. आजकाल हे डी. एस. कुलकर्णी गुंतवणूकदारांना फसवल्याबद्दल पुण्याच्या येरवडा जेलमध्ये मुक्कामी असतात, पण या एका कारणामुळे त्यांचा संघर्ष

झाकोळला जात नाही. आपण ज्याच्याकडून जे जे चांगले शिकण्यासारखे आहे ते घ्यावे, बाकीचे सोडून द्यावे.

मनके हारे हार है, मनके जीते जीत

एकोणीसाव्या शतकाच्या शेवटी एका युरोपियन हॉटेलमध्ये जमशेदजी टाटांना इंग्रजांनी फाइव्ह स्टार हॉटेलमध्ये प्रवेश नाकारला. १८ डिसेंबर १९०३ मध्ये जमशेदजी रतनजी दादाभाई टाटा ह्यांनी त्या काळातले पंचवीस लाख रुपये खर्चून एक आलिशान हॉटेल मुंबईत बांधले, ज्याचे नाव हॉटेल ताज! आता ह्या हॉटेलमध्ये पाटी लावली गेली, “Dogs and British are not allowed.” सचिन तेंडुलकर महान लोकांच्या श्रेणीत जाऊन बसला. कारण तो प्रत्येक वेळी आपल्या टीकाकारांना बॅटने उत्तर द्यायचा.

कर्मयोगी होऊन टीकेला उत्तर द्या

इंग्लंडमध्ये राहणाऱ्या बेंजमिन डिझरेली नावाच्या माणसाला व्यवसायात अपयश आले. त्याने आपल्या पत्नीला सांगितले, “मला ह्या देशाचा पंतप्रधान बनायचे आहे.” पत्नी म्हणाली, “साधे काम न जाणणारा माणूस ब्रिटनचा पंतप्रधान कसा होईल, आरशात

तोंड पहा.” त्या वेळेला ते संसदेचे साधे सदस्यही नव्हते. पत्नीच्या कुचेष्टेला त्यांनी उत्तर दिले नाही. प्रयत्नांची पराकाष्ठा करून अनेक वेळा पराभूत होऊन डिझरेली संसदेचे सदस्य म्हणून निवडून आले. एकदा संसदेत एका प्रस्तावावर भाषण करताना, मुद्दा व्यवस्थित मांडता न आल्याने लोकांनी त्यांची मनसोक्त खिल्ली उडवली. लोक हसू लागले. ‘खाली बसा’, ‘खाली बसा’ असा गलका केला. डिझरेली निराश झाले, बसता बसता ते म्हणाले, “आजचा दिवस तुमचा आहे, उद्याचा दिवस माझा असेल.” प्रचंड परिश्रम करून ते दोन वेळा ब्रिटनचे पंतप्रधान झाले. नंतर त्यांचे प्रत्येक भाषण काळजीपूर्वक ऐकले गेले.

आपले म्हणणे आकर्षकपणे मांडा –

ज्याला चांगले संभाषण करता येते, त्याचे समाजात नेहमी स्वागत होते. बोलणाऱ्याची माती खपते, न बोलणाऱ्याचे सोनेही विकले जात नाही. जी व्यक्ती आपले म्हणणे आकर्षकपणे सांगू शकते, ती दुसऱ्यांचे लक्ष चटकन वेधून घेऊ शकते. अवांतर, पाल्हाळीक, आशय नसलेले, गावगप्पा, अर्थहीन, आचरट बडबड यांचा लोकांना लवकरच कंटाळा येतो. संभाषणात हलकेफुलके,

हास्य विनोद जरूर असावेत, पण जिव्हारी लागेल असे व्यंग,
फालतू विनोद नसावेत.

चांगले विचार आणि चांगले वाचन मने जिंकून घेतात

आजूबाजूच्या लोकांचा, त्यांच्या मनाचा अंदाज घेत, तुमच्या पोतडीतून वातावरणाला अनुरूप असे किस्से, कथा, घटना, प्रसंग सांगून लोकांची मने जिंकून घ्या. आवाज शक्य तितका वजनदार बनवा, आवश्यक ठिकाणी आवाजात हुकूमत उमटू द्या, आवश्यक ठिकाणी आर्जवता पाझरू द्या. बोलताना योग्य ठिकाणी पॉझ घेतल्याने तुमचे म्हणणे लक्षपूर्वक ऐकून घेतले जाते. संभाषण जिंकून घेण्यासाठी समोरच्याची प्रशंसा करा, खोटी स्तुती करू नका, ते लगेच लक्षात येते. भरपूर वाचन असेल त्याला मनोरंजक संभाषण करता येते. संगीत, कला, साहित्य, प्रवास ह्यांच्यामुळे गप्पांना बहर येतो.

समोरच्या व्यक्तीचे बोलणे तोडू नका. शब्दांचे बुडबुडे
सोडू नका

काही माणसे इतकी उतावळी असतात, की ती दुसऱ्याला धडपणे बोलूच देत नाहीत. अशा व्यक्तींना लोक टाळायला लागतात. दुसऱ्याचे बोलणे लक्षपूर्वक ऐकून घेतले पाहिजे. उत्तम संभाषण करणारा उत्तम श्रोताही असतो. संभाषणात अखंड बोलणे बरोबर नाही. अफवांमध्ये रस घेऊ नका. लोकांच्या भानगडी चवीने चघळू नका. तुमच्या शब्दसंग्रहातून अपशब्द काढून टाका.

शेवटी इतकेच सांगेन, वादविवादात जिंकलात तरी तो आनंद तात्पुरता असतो, तुमच्यापासून एक माणूस कायमचा तुटलेला असतो, शब्दांचे हत्यार चालवल्यास जखम होऊन एका मित्राचे शत्रूमध्ये झालेले रूपांतर आयुष्यभरासाठी परवडत नाही. कृतीतून स्वतःचे म्हणणे सिद्ध करण्याला मात्र खूप मोठा अर्थ असून त्याची ताकदही खूप मोठी असते, जी काही न बोलता, सगळ्या जगाला दिसते.

या सगळ्यातून आपण काय शिकू शकतो?

१ . कितीही विपरीत परिस्थिती आली तरी आज दिवसभरात कोणाशीही वादविवाद घालण्यात वेळ वाया घालवू नका.

२. आपली बाजू कशी बरोबर आहे, हे बोलण्यातून नाही, कृतीने सिद्ध करा.

३. तुम्ही बोललेले प्रत्येक वाक्य आनंददायी आणि आकर्षक असेल याकडे लक्ष द्या.
४. शब्दांनी कुरापती करून मने दुखवण्याची सवय असेल तर ती तत्काळ मोडा.
५. तुम्हाला भेटलेल्या प्रत्येक व्यक्तीची प्रामाणिक स्तुती करण्याची कारणे शोधा.

उत्कृष्ट संभाषणकला शिकून मने जिंकण्यासाठी खूप खूप शुभेच्छा.

Networking is not about
just creating contacts,
networking is about
planting relations

**धडा नववा – स्वतःच्या बचावासाठी
किल्ले बांधू नका. एकांत धोकादायक ठरतो**

मित्रांनो,

तुम्ही पानिपतच्या लढाईविषयी नक्कीच ऐकलं असेल, वाचलं असेल. मराठ्यांच्या इतिहासात पानिपत नावाची एक अशी जखम आहे, जिचे व्रण कधीच भरून येणार नाहीत. पानिपतची लढाई जगातली अशी एकमेव आणि शेवटची लढाई आहे, जिथे समोरासमोरच्या लढाईत दोन लाख सैन्य लढले. हे युद्ध एक धडा नाही, शोधली तर आयुष्यातल्या प्रत्येक गुंतागुंतीची उत्तरं मिळतील, असा हा समग्र सिलॅबसच आहे. बलुच, पश्तुन आणि

अफगाणिस्तानच्या क्रूर आणि रानटी टोळ्यांना घेऊन समृद्ध भारताला लुटण्यासाठी आलेला अब्दाली आणि त्याला पळवून लावण्यासाठी, मुघलांच्या गादीचं रक्षण करण्यासाठी आपलं गाव सोडून पंधराशे किलोमीटर दूर लढायला गेलेले मराठे.

यमुना नदीच्या एका बाजूला अब्दाली, दुसऱ्या बाजूला सदाशिवराव भाऊ, दोघेही युद्धाला सज्ज, पण कुठे भिडायचं ते पक्कं होत नव्हतं, कारण मध्ये होती दुथडी भरून वाहत असलेली यमुना नदी. मराठ्यांनी दिल्ली जिंकली, पण त्यांना हवं होतं धान्य, मग हेरांनी बातमी आणली की अब्दालीच्या ताब्यात असलेल्या कुंजपुऱ्याच्या किल्ल्यामध्ये रसद आहे. मराठ्यांनी तिकडे कूच केले, कुंजपुरा जिंकले. शिखांचा प्रांत सुजलाम् सुफलाम् आहे, अशी माहिती असल्याने मराठ्यांनी आपला मोर्चा तिकडे वळवला आणि ते पोहचले पानिपतावर. पण अब्दालीने तातडीने पाण्यात सैन्य घालून यमुना ओलांडली आणि मराठ्यांचा घरी परतण्याचा मार्ग त्याने रोखून धरला.

सदाशिवराव भाऊला युद्ध आपल्या अटींवर खेळायचे होते. त्याला युद्धाचे मैदान आपल्याला अनुकूल असे निवडायचे होते. पानिपत आणि आजूबाजूच्या प्रदेशात ना चारा उपलब्ध होता, ना

तिथल्या जनतेला मराठ्यांबद्दल सहानभूती होती. कुठूनही मदत उपलब्ध नव्हती.

भाऊने आपले सैन्य पानिपतमधून पुढच्या दिशेला हलवलेही होते. काही दिवस पुढे जाऊन मराठे पुन्हा पानिपतच्या विशाल पठारावर परतले. त्यांनी तिथेच तळ ठोकला आणि ती सर्वात मोठी घोडचूक ठरली. भाऊला वाटले की आपण इथे सुरक्षित आहोत. त्याने आपल्या अडीच तीन लाख लोकांना सुरक्षा कवच म्हणून सैन्याच्या छावणीच्या भवतीने एक खंदक खोदला, इब्राहीमखान गारदीने त्यावर तोफा सज्ज केल्या. ते आता अब्दालीच्या येण्याची वाट बघत बसले. इथेच घात झाला. अब्दाली आलाच नाही. त्याने मराठ्यांना एकटे पाडले. त्यांना जगापासून तोडले. त्यांच्या मदतीचा रस्ता अडवून धरला. स्वतःच्या बचावासाठी बांधलेला भक्कम चक्रव्यूह मराठ्यांसाठी जीवघेणा ठरला. अन्नपाण्याविना हालहाल झाले, घोडे मेले, लष्कराची धुसफूस वाढली, महागाई वाढली, सैन्य आणि देवदर्शनाला गेलेली जनता दोघेही त्रस्त झाले.

मागच्या पन्नास वर्षात संपूर्ण भारतात 'अहद तंजावर, तहत पेशावर' दहशत निर्माण केलेल्या मराठ्यांची अशी, इतकी दयनीय अवस्था का व्हावी? मराठ्यांचा खरा पराभव अब्दालीने केलाच

नाही, भुकेने, उपासमारीने आणि एकांतवासाने मराठ्यांचा पराभव केला. म्हणून आजचे सूत्र आहे,

स्वतःच्या संरक्षणासाठी किल्ले बांधू
नका. त्याऐवजी लोकांच्यात मिसळा.
गर्दीची ढाल तुम्हाला उपयोगी पडेल

१. एकांतवास हा धोक्याचा ठरतो –

नोकिया ही मोबाइल हँडसेट बनवणारी जगप्रसिद्ध बलाढ्य कंपनी होती. वीस-पंचवीस वर्षांपूर्वी त्यांच्या मोबाइलने संपूर्ण जगाला अक्षरशः वेड लावले होते. १९९४ मध्ये त्यांचे फक्त चार लाख हँडसेट विकण्याचे लक्ष्य होते. प्रत्यक्ष विक्री झाली दोन करोड! एकेकाळी भारतात आणि संपूर्ण जगात नोकियाचा दबदबा होता. तब्बल ऐंशी टक्के मार्केट शेअर होता, ‘मोबाइल म्हणजे नोकिया’ हेच समीकरण बनले होते. मग आज हा नोकिया नामशेष का झालाय, माहितीये?

एकटे पडल्यामुळे.

गुगलने अँड्रॉइड प्रणाली विकसित केली, अँपल आणि सँमसंगसोबत हातमिळवणी करून ती जगभर पोहचवली. अँड्रॉइड आता हुकमी एक्का बनला होता, त्याच्याशिवाय आता कुणाचंच पान हलत नव्हतं,

नोकिया- अँड्रॉइड अशी युती झाली असती तर भविष्यात अँपल/सँमसंग आणि इतर कंपन्या एवढ्या भरभराटीला आल्या असत्या का? नक्कीच नाही. पण नोकियाने अँड्रॉइडला नाकारले, त्यांनी स्वतःची स्वतंत्र 'सिंबियन' प्रणाली विकसित केली होती, दिवसेंदिवस खप कमी होत होता, धोक्याची घंटा वाजत राहिली, पण संकटकाळीही नोकियावाले तिलाच चिकटून राहिले आणि त्यांचा इतर जगाशी संपर्कच तुटला, ते नकोसे झाले आणि शेवटी जगाच्या पटलावरून नाहीसे झाले. म्हणून म्हणतो, काळाची पावलं वेळीच ओळखा, आवश्यकता पडल्यास गर्दीत मिसळण्याची कला शिकून घ्या. एकांतवास धोक्याचा ठरतो.

२. सामान्य लोक 'वर्क' करतात, असामान्य लोक 'नेटवर्क' करतात.

छत्रपती शिवाजी महाराजांनी हेच केले, स्वराज्य स्वराज्य म्हणजे नेमके काय? आपल्या विश्वासू, खंबीर माणसांचं त्यांनी अभेद्य असं जाळं विणलं. त्यांना एक केलं, त्यांना आपल्या बाजूने वळवलं, ज्यांनी ऐकलं नाही त्यांना कायमचं संपवलं.

पहिल्या बाजीरावाने दक्षिणेत येऊन आक्रमण करण्याचा मार्गच बंद केला, त्या शहरांमध्ये आपली माणसं नेमली, ग्वाल्हेरला शिंदे, झाशीला पंत, इंदोरला होळकर, बडोद्याला गायकवाड, नागपूरला भोसले, अशी फळी निर्माण केली. ज्यामुळे सतराव्या शतकानंतर उत्तरेतून एकही परकीय शत्रू ह्या मार्गाने आपल्यावर चालून येऊ शकला नाही.

माणसांच जाळं तयार करणारे, माणसं जोडण्याची कला असणारे, माणसांचे नेटवर्किंग उभे करणारे लोकच पुढे आपापल्या चिमुकल्या जगाचं नेतृत्व करतात.

त्या नेटवर्कच्या बळावर ते सत्ता, शक्ती आणि संपत्ती सगळं काही सहज मिळवतात.

तुम्ही 'नेटवर्किंग' करण्यासाठी प्राधान्य देता की नाही?

लक्षात ठेवा, लोकांच्यात मिसळणं, त्यांच्याशी युती करणं, मैत्री करणं ह्यातच आपलं हित असतं, शत्रूपासून बचाव

करण्यासाठी गढी उभारून एकांतात राहण्याऐवजी तुम्ही जमा केलेल्या गर्दीची ढाल तुम्हाला जास्त उपयोगी पडेल.

३. 'हे विश्वची माझे घर' –

- मानसिक पातळीवर एकुलत्या एका गढीत अडकून पडण्यापेक्षा लोकांमध्ये मिसळायला शिका.

असं समजा, की हे जग म्हणजेच तुमचा राजवाडा आहे.

- इथे निरनिराळे कक्ष आहेत, त्या प्रत्येक वर्तुळात तुमचा सहजपणे वावर आहे, इथला प्रत्येक कोपरा ना कोपरा तुमच्या परिचयाचा आहे.

- विविध कक्षांमध्ये येणे जाणे, सर्व प्रकारच्या लोकांमध्ये सहजपणे मिसळणे तुम्हाला जमले पाहिजे.

- तुम्ही इतरांच्या जितके जास्त संपर्कात राहता, तितके जास्त तुम्ही निवांत, स्वाभाविक आणि आकर्षक बनता.

४. एकटं एकटं जीवन जगणारी माणसं भरकटतात.

एकटेपणाची निवड करणारी माणसं, जगापासून संपर्क तुटत जाणारी माणसं, हळूहळू निष्क्रिय बनत जातात. आपली म्हणावीत अशी माणसं जवळ नसली, किंवा त्यांच्याशी निरोगी संवाद होत नसला की, गैरकल्पना मनात रुंजी घालायला लागतात, अंधश्रद्धा मनात जन्म घेतात. योग्य आणि नेमकी माहिती हाताशी नसल्यामुळे, ह्यांची आकलनशक्ती अपुरी असते. असे लोक आपली डावपेच ठरवण्याची क्षमताच गमावून बसतात. संकटे आली की गोगलगायीसारखे पोटात पाय घेऊन स्वतःच्या कोषात जाणं टाळलं पाहिजे, त्याउलट जास्तीत जास्त मोकळे वागा, असलेले बंध स्नेहपूर्ण आणि घट्ट कसे होतील याकडे लक्ष द्या, नवे मित्र जोडा, दररोज अनंत प्रेमाची खाण हृद्यात भरून जगाला सामोरे जा, अचानक तुम्हाला जाणवेल की 'प्रेम' आणि 'सौहार्द' पावलापावलावर, आतुरतेने तुमची वाट पाहत उभे आहे. मर्यादित लोकांमध्ये घुटमळण्यापेक्षा निरनिराळ्या लोकांमध्ये आपला वावर वाढवण्यावर भर द्या. आपले जनसंपर्काचे जाळे इतके विस्तारले पाहिजे की आपला शत्रुसुद्धा आपले पाठबळ पाहून, आपल्यापासून दबकून आणि वचकून राहिला पाहिजे.

इतिहासही हेच शिकवतो, 'जगापासून एकटा पडलेला, संपर्क नसलेला किल्ला, छोट्याश्या आक्रमणानेही सहज ढासळतो.' मानवी मनाचं आणि माणसाच्या जीवनाचंही अगदी असंच आहे.

तेव्हा आज आपल्या संपर्कात येणाऱ्या प्रत्येक व्यक्तीला आपलंसं
करायला, त्याच्या मनामध्ये आपली अमिट छाप सोडायला विसरू
नका. मला पूर्ण विश्वास आहे की तुम्हाला हे नक्की जमेल,
मनःपूर्वक आभार, खूप खूप शुभेच्छा.

They will see you are doing
better without them; they
will come back to you.

धडा दहावा – माणसं ओळखायला शिका

ह्या जगामध्ये वेगवेगळ्या प्रकारचे लोक असतात, वेगवेगळ्या स्वभावाचे, वेगवेगळ्या वृत्तीचे. आपल्याला बुद्धीबळ आवडतो कारण बुद्धीबळाच्या पटावर वेगवेगळ्या सोंगट्या असतात. राजा, वजीर, घोडा, उंट, हत्ती आणि प्यादे. तिथेही प्रत्येकाची चाल वेगळी, प्रत्येकाची शक्ती वेगळी. चेसमध्ये जसं आपला प्रतिस्पर्धी कोण आहे, हे पाहून आपण खेळी ठरवतो, अगदी तसंच आपल्या जीवनातही माणसं वाचून, त्यांचे स्वभाव अभ्यासून आपण त्यांच्याशी कसा व्यवहार करावा, हे ठरवले पाहिजे.

बुद्धीबळाच्या सोंगट्यासारखी माणसं कशी असतात, ते गंमत म्हणून सांगतो.

- प्यादे -

बुद्धीबळाचंच उदाहरण घ्यायचं तर काही माणसं
प्याद्यांंसारखी असतात.

निरुपद्रवी आणि निर्बल. नियमाने वागणारी, नाकासमोर,
सरळ मार्गाने चालणारी, आपण भले आणि आपला रस्ता भला,
पण कोणी विनाकारण ह्यांच्या वाकड्यात शिरला, की हे त्याला
धडा शिकवतात, मग तो सर्वशक्तीमान वजीर असो किंवा बलदंड
हत्ती. कितीही चवताळून अंगावर आले तरी पण ह्यांची ताकत
एकच घर लिमिटेड असते.

- घोडा -

बुद्धीबळामध्ये घोडा अगदी डेंजरस असतो, अगदी
वजीरापेक्षा घातक.

कारण तो चौखूर उधळतो, त्याच्या अडीच घरांच्या चालीचा
हिशोब लावता लावता जीव थकून जातो. तरीही तो एकामागे एक

धक्के देतच राहतो. त्या घोड्यासारखे काही करामती लोक आपल्या आजूबाजूलाही असतात. त्यांच्याविषयी आडाखे बांधणं शक्य नसतं, अशा बेभरवशाच्या लोकांना आपल्या आयुष्यात मुक्त संचार करण्यापासून वेळीच रोखलं पाहिजे,

नाही तर आपले कच्चे दुवे शोधून ते आपल्यावरच आक्रमण करतात आणि आपण मांडलेला सगळा डाव उद्ध्वस्त होऊन जातो.

- हत्ती -

हत्ती सरळ स्वभावाचा असतो, एका रेषेत चालतो, पण रस्त्यात आडवं आलेल्यांना चिरडून टाकतो. हत्ती बलदंड असतो, त्याला मोकळं रान मिळालं की तो धुमाकूळ घालतो, अशा लोकांशी जर पंगा झालाच तर शक्तीपेक्षा युक्ती श्रेष्ठ ही म्हण आठवावी. हत्तीशी समोरासमोरचा सामना टाळल्यास आपले नुकसान कमी होते. हत्ती उंटासारखा तिरकस विचार करू शकत नाही, त्याच्या ह्या मजबुरीचा फायदा घेऊन उंटाच्या तिरक्या चालीने, किंवा घोड्याच्या दुडक्या चालीने हत्तीला सहज मात देता येऊ शकते.

- वजीर -

हा बहुरूपी असतो, हत्तीची शक्ती आणि उंटाचा तिरकसपणा ह्या दोन्हीचं मिश्रण असतं, पण कसाही असला तरी ह्याचे वीक पॉईंट असतातच. ह्याला स्वतःच्या शक्तीबद्दल फाजील आत्मविश्वास असतो, तोच ह्याला घेऊन बुडतो. कुस्तीमध्ये समोरच्या व्यक्तीची ताकद वापरून त्याला हरवलं जाऊ शकतं, अगदी तसंच इथेही करता येतं. ह्याच्या आक्रमक स्वभावाचा फायदा घेऊन ह्याला जाळ्यात ओढता येतं, फार फार तर एखादं अमिष दाखवून ह्याला हवं तिथं बोलवता येतं. सगळ्या बाजूंनी ह्यासाठी फील्डिंग लावावी लागते. आपण अडकलोय हे त्याला कळतं, पण आता वेळ निघून गेलेली असते. चरफडण्याशिवाय तो काहीही करू शकत नाही, आणि मग काय, एका बेसावध क्षणी साध्या प्याद्यानेही ह्याला मात देता येऊ शकते, त्यामुळे ह्याचा बाऊ करून भिण्याचं काही कारण नसतं!

- राजा -

वरून जितका रुबाबदार, आतून तितकाच कमकुवत आणि परावलंबी. हे सोंग फक्त दिसायलाच ऐटबाज, अवाढव्य असतं. हा नावालाच राजा असतो. ह्याच्याकडे स्वतःची शक्ती काहीच नसते, उलट चेक चेक करत आपण बुडाला आग लावली की हा बेघर होऊन सैरावैरा धावत सुटतो. ह्याची खरी शक्ती ह्याच्या बचाव करणाऱ्या टीममध्ये असते. तिला गुंतवून ठेवलं की राजाचा वेध घेता येतो. या जगात विविध प्रकारचे लोक आहेत. सत्ता मिळवण्यासाठी प्रत्येकाच्या बाबतीत आपल्याला एकच एक रणनीती बनवून चालणार नाही. ह्या मार्गावर, काही लोक आपले घनिष्ठ मित्र असतील, काही लोक आपल्याशी सहानुभूती राखून असतील, काही मात्र आपल्याला स्पर्धक म्हणून पाहतील, ज्यांना आपलं वर्चस्व सहन होत नाही असे लोक विरोधक बनून आपल्या मार्गात अडथळे उभे करतील.

**सत्ता आणि अधिकारप्राप्तीचा सर्वोच्च
आविष्कार म्हणजे समोरच्या व्यक्तीची
जातकुळी ओळखण्याची क्षमता.**

जे हुशार लोक माणसं वाचायला, माणसं पारखायला शिकतात, ते कधीही गोत्यात येत नाहीत.

खबरदार आणि दक्ष राहणारे लोक आपल्या उघड किंवा गुप्त विरोधकांच्या कारवायांनी कधीही त्रस्त आणि हैराण होत नाहीत. उलट त्यांचा इतका बारकाईनं अभ्यास करतात की, वेळ पडल्यास त्यांचा योग्य बंदोबस्त करण्याचे मार्ग माहीत करून ठेवतात. बुद्धीबळासारख्याच खऱ्या जगातल्या टोकाच्या, वेगवेगळ्या स्वभावाच्या माणसांची लक्षणं आपण जाणून घेऊ. डील करण्याआधी, तुम्हाला मेंढरं आणि लांडगे, कोल्हा आणि सिंह, किंवा ससा आणि ससाणे ह्यांच्यातला फरक कळाला पाहिजे. ह्या जगात सगळी माणसं चांगलीच असतात, चांगलीच वागतात, तोपर्यंत जोपर्यंत आपला त्यांचा व्यावहारिक किंवा वैयक्तिक, जवळचा संबंध येत नाही, आपली स्वप्नं पूर्ण करण्यासाठी, आपल्या महत्त्वाकांक्षा पूर्ण करण्यासाठी आपल्याला ठाम मागण्या कराव्या लागतात, आणि नेमकं अशाच वेळी, माणसांचे खरे चेहरे उघडे पडतात.

१) उर्मट आणि गर्विष्ठ माणसं – (डरकाळ्या फोडणारा बिबट्या)

वरवर नम्र असल्याचे कितीही भासवले तरी हा माणूस काही मिनिटांत आपले खरे रूप प्रकट करतो. किरकोळ मुद्द्यांवर हा अनावश्यक प्रखर प्रतिक्रिया देतो. त्याच्या कृतींचे अर्थ लावण्यात, स्वतःची शक्ती वाया घालवू नका, ह्याला फक्त वर्चस्व गाजवायचे असते. कारण तो त्याचा स्वभाव असतो. उतावीळ प्रतिक्रिया, उर्मटपणा, कमालीची भावनाप्रधानता, मला सगळं माहितीये, ही ह्या माणसाची लक्षणे आहेत. तुमच्या आजूबाजूला अशी माणसं असली तर ह्यांना चार नाही आठ हात दूर ठेवा. ही माणसं घनिष्ठ मैत्रीच्या लायक कधीही नसतात. तेव्हा ह्यांच्याशी कामापुरता संबंध ठेवावा, त्यापेक्षा जास्त घसट टाळावी.

२) असुरक्षित, उथळ, अस्थिर माणूस – (चळवळी खारुताई)

- हा उर्मट, गर्विष्ठ माणसाचीच थोडी सुधारित कॉपी असतो, हा उघडउघड वैर घेत नाही, पण वर्षानुवर्षे मनातल्या मनात कचरा साठवून ठेवणं, हाच याचा स्वभाव असतो. हा शक्तीने उंदीर असला तरी बारके बारके चावे घेऊन त्रास देणे उंदराला खूप आवडते, हे विसरून चालत नाही. आपल्या हाताखाली काम करणारी माणसं जर आपल्या डोक्यावर बसू लागली, किंवा

आपल्याशीच वैरभावनेने वागू लागली की समजून घ्या, उंदीर चावत आहेत, नवी मांडणी करण्याची वेळ आली आहे. दुर्लक्ष केलं, गाफील राहिलं किंवा सहन करत राहिलं की उंदीर हळूहळू सगळं घर पोखरून टाकतात.

३) मिस्टर संशयात्मा – (भित्री, तितकीच चलाख चिमणी)

- वास्तव काहीही असो, हे ज्याला बघायचंय तेच हा पाहतो. लोकांमधल्या वाईट गोष्टीच ह्याला आधी दृष्टीस पडतात. प्रत्येकजण ह्याच्या मागे हात धुऊन लागला आहे, ह्या भावनेने हा प्रत्येकाकडे संशयाच्या चष्म्यातून पाहतो. ह्याच्या संशयी स्वभावाचा तुम्हाला तुमच्या फायद्यासाठी वापर करून घेता येऊ शकतो. आपल्या शत्रूविरुद्ध ह्याला सहज जाता जाता, नकळत चिथावणे फार सोपे असते, हे करावे की न करावे तुम्हीच ठरवा. मात्र आपण त्याचे लक्ष्य बनू नये, ह्याविषयी सावधानता बाळगा.

४) धूर्त, कपटी कोल्हा (बदला घेणारा विंचू किंवा दीर्घस्मृती ठेवणारा साप) –

हा तसा विरळ असतो, शंभरात एखादाच असतो. हा थंड स्वभावाचा असतो, कधीच प्रतिक्रिया देत नाही, पण आतल्या गाठीचा कपटी असतो, धूर्तपणे वागतो. हा दुखावला गेला, फसवला गेला तर कधीही वर वर असंतोष दाखवणार नाही, पण वेळ येताच हिशोब चुकते करील. तल्लख स्मरणशक्तीची माणसं ह्या कॅटेगिरीत मोडतात. ह्यांना वेळीच ओळखा. ह्यांना शक्यतो स्वतःहून दुखवू नका.

५) भोळा ससा आणि मेहनती, प्रामाणिक बैल –

अशा लोकांपासून तुम्हाला कसलीही इजा पोहचत नाही. हा मनाने स्वच्छ, नितळ, पारदर्शक असतो. बडबड्या असला तरी निरुपद्रवी असतो. एखादा जोक, चुटकुला सांगितला की शब्दशः अर्थ घेणारे लोक ह्या कॅटेगिरीत मोडतात. ह्यांच्या अतिभोळसट स्वभावामुळे, बिनडोक कृतींमुळे, फाजील जवळीकीमुळे आपण ह्यांच्यावर चिडतो. थोडी उदासीनता दाखवली की हे आपोआप स्वतःहून दूर होतात.

६) जंगलाचा राजा सिंह –

- तुमच्यापेक्षा शारीरिक, आर्थिक किंवा मानसिक वरचढ आणि श्रेष्ठ असलेला कोणीही, असा कोणीही ज्याच्या भाग्याचा तुम्हाला मत्सर किंवा हेवा वाटतो. ह्याला तुम्ही आपला शत्रू कधीच मानू नका, त्याउलट ह्यालाच आपला प्रेरणस्रोत बनवा. एके दिवशी तो आपली दखल घेईल, आपल्याला सन्मान देईल, आपला जाहीर गौरव करेल, ह्यासाठी स्वतःला पात्र बनवा. थोडक्यात स्वतःची शक्ती वाढवण्यासाठी ह्या व्यक्तीचा खुबीने वापर करून घ्या.

सारांश:

स्वप्नप्राप्तीच्या प्रवासात संघर्ष अटळ असतो.

तुमची भरभराट पाहून ज्यांना आनंद होत नाही, असे लोक तुमच्या मार्गात काटे पसरवण्याचं काम करतील.

आपली क्षमाशीलता, आपला मनाचा मोठेपणा, आपली 'दुर्बलता' समजली जाऊ नये.

आजूबाजूच्या प्रत्येक माणसाकडे संशयाने पहा, असं मी तुम्हाला अजिबात सांगत नाहीये, पण...

तुमच्या प्रगतीत कळत नकळत अडथळा बनून, मार्ग अडवून
बसलेली माणसं,

विनाकारण तुम्हाला डिवचणारी, त्रास देणारी, तुम्हाला
पाण्यात बघणारी माणसं,

आपल्या शक्तीचा अकारण माज करून, आपल्याला तुच्छ
लेखणारी माणसं,

तुम्हाला ज्यांचा राग राग येतो, अशा सर्व माणसांची,
वरीलप्रमाणे वर्गवारी करा.

आता कोणाकोणाशी कसं वागायचं, हे तुम्हीच ठरवा.

निर्भयपणे त्यांचा सामना करा. त्यांच्या कशाही वागण्याने
तुम्हाला फरक पडत नाही, ह्याची पुन्हा पुन्हा त्यांना जाणीव करून
द्या.

सर्व मार्गांनी दररोज स्वतःची शक्ती वाढवा. सगळे मार्ग
आपोआप खुलत जातील.

मनःपूर्वक आभार आणि शुभेच्छा!

धडा अकरावा – वेळ साधण्यात निपुण व्हा

पालखेडची लढाई हे बाजीरावांच्या व्यूहरचनेचे व युद्धतंत्राचे उत्तम उदाहरण समजले जाते. पालखेडच्या लढाईला अनेक युद्धशास्त्र अभ्यासकांनी गनिमी काव्याचे अत्युत्तम उदाहरण मानलेले आहे. बाजीरावांनी निझामाला खेळवत स्वतःला अनुकूल अशा ठिकाणी खेचून आणले व तेथे कोंडीत पकडून हतबल केले.

औरंगजेबाच्या मृत्यूनंतर खिळखिळ्या झालेल्या मोगल सत्तेचे मराठे लचके तोडत होते, त्यांचा बंदोबस्त करण्यासाठी, मोगल सम्राट मुहम्मद शाह याने ऑक्टोबर इ. स. १७२४मध्ये निझाम-उल-मुल्क यास दख्खनचा वजीर नेमले. निजामाचा बाजीरावांवर राग होताच, बाजीराव बहाणपूरकडे आहे, पुण्यापासून लांब आहे, ही आयती संधी पाहून, निजामाने थेट पुण्यावरच चाल केली. पुण्यात घुसून तेथे तळ ठोकला आणि तेथून मराठी दौलतीची राजधानी असलेल्या सातान्यावर चाल केली. असा शह बसल्यावर छत्रपती, बाजीराव किंवा दोघेही नाक मुठीत धरून आपल्यास शरण येतील असा निझामाचा हा डाव पूर्ण होत

आला होता. निजामाच्या अनपेक्षित आक्रमणाने पुण्यातली जनता गांगरून गेली होती, खुद्द छत्रपतींची गादी धोक्यात आली होती, शत्रूजवळ प्रचंड तोफखाना, दारूगोळा आणि सैन्य होते. वेळ अवघड होती. पण बाजीराव अचूक वेळ येण्याची वाट पाहत शांत राहिले.

त्यांनी निझामासच काटशह देण्याचे ठरवले व खुद्द निझामाची राजधानी असलेल्या औरंगाबादवर चाल केली. बाजीरावांच्या कचाट्यातून औरंगाबाद वाचवावे, यासाठी निझाम पुणे-सातारा परिसर सोडून उत्तरेस निघाला. आता औरंगाबादकडे निघालेल्या निझामाच्या सैन्यावर विद्युतवेगी हल्ले चढवत बाजीरावांनी त्यास सळो की पळो करून सोडले. छापा घालून चकमकीचे लढाईत पर्यवसान होण्याआधी आपल्याला अनुकूल अशा दिशेस पळ काढत, बाजीरावांनी निझामास नाशिककडे ओढत नेले. थेट युद्धही होईना आणि बाजीराव सुखाने जगूही देईना. डोक्यावर सतत भीतीची टांगती तलवार. दीर्घकाळ चाललेल्या ह्या ससेहोलपटीने निजामाचे सैन्य प्रचंड थकून गेले.

असे करता शेवटी पालखेडजवळील निपाणी प्रदेशात निझामाचे सैन्य आणि गोदावरी नदी यांच्यामध्ये ठाण मांडून बाजीरावांनी निझामाला कोंडीत धरले. शेवटी शरणागती पत्करून

निझामाने मराठ्यांची फळी फोडत गोदावरीपर्यंत पोचण्याचा आपल्या सैन्यास हुकूम दिला. बाजीरावांना जे हवे होते, तेच झाले. जेरीस आलेल्या निझामी सैन्याने लढण्यास साफ नकार दिला. निझामाने इवाझ खानामार्फत बाजीरावांस शरणागतीचा संदेश पाठवला व फारसा खूनखराबा न होता मराठ्यांनी निझामाच्या बलाढ्य सैन्याविरुद्ध संपूर्ण विजय मिळवला. बाजीरावांनी ह्या प्रसंगी दाखवलेल्या कुशलतेचे इंग्रजांनीदेखील तोंड भरून कौतुक केले आहे. बाजीरावांची ही व्यूहरचना आजही युरोप-अमेरिकेतल्या युद्धशास्त्रात शिकवली जाते.

**तुम्हाला घाई झाल्याचे भासवू नका.
योग्य क्षणाची वाट पहा, आणि
एकच आवेशपूर्ण तडाखा द्या.**

स्वतःवर ताबा ठेवा –

तुम्हाला होंडा बार्ने माहितीये? 'द सिक्रेट' ह्या जगप्रसिद्ध पुस्तकाची लेखिका आहे होंडा बार्ने. ती ऑस्ट्रेलियामध्ये टीव्ही शो निर्मिती करणारी एक कंपनी चालवायची. वर्ष २००४ – ह्या होंडा बार्ने बाई प्रचंड मानसिक तणावात जगत होत्या. तिच्या

वडिलांना तिने गमावले होते. तिची कंपनी आर्थिक दिवाळखोरीत सापडली होती, तिला दूरदूरपर्यंत कोणाचाही, कसलाही आधार दिसत नव्हता. ती स्वतःला असहाय, हतबल फील करत होती. ती मनाने पूर्ण खचली होती, मानसिक नैराश्यामुळे तिला अनेक शारीरिक व्याधींनी घेरले होते. कधीकधी तिच्या मनात आत्महत्येचेदेखील विचार यायचे. इतकी भयानक वेळ होती. पदरात दोन मुली होत्या. त्यांच्याकडे पाहत ती कसेबसे दिवस काढायची. अचानक एके दिवशी तिच्या मुलीने घरातून जाताना आईसाठी नाशत्याच्या टेबलवर एक पुस्तक आणि एक चिड्डी ठेवली. ते शंभर वर्षांपूर्वी वॉलेस वॅटल्स ह्या लेखकाने लिहलेले 'सायन्स ऑफ गेटिंग रीच' नावाचे एक अप्रतिम पुस्तक होते. ते पुस्तक वाचून हॉंडा बार्नेची सारी निराशा कुठच्या कुठे पळाली. तिने 'द सिंक्रेट' पुस्तक लिहिले, डॉक्युमेंटरी बनवली, अवघ्या तीन वर्षांत २००६ मध्ये ती दणक्यात प्रसिद्ध झाली. 'लॉ ऑफ अट्रॅक्शन' ह्या शेकडो वर्षे जुन्याच कन्सेप्टला तिने प्रचंड आकर्षक पद्धतीने जगासमोर सादर केले. पुस्तक आणि व्हिडिओ दोघांनीही जगभर धुमाकूळ माजवला. अब्जो रुपये मिळाले, सगळ्या समस्या सुटल्या, प्रसिद्धी मिळाली ती वेगळीच.

मी जेव्हा हे पहिल्यांदा वाचलं तेव्हा माझ्या मनात खूप खळबळ उडाली. कारण मीही तेव्हा नेमका अशाच भयानक आणि

वाईट परिस्थितीतून जात होतो. मग मला खूप दिवस, दररोज प्रश्न पडायचा, तिच्या आधीच्या आणि नंतरच्या जीवनात नेमका असा काय बरे फरक झाला होता? ज्यामुळे तिचे जीवन ड्रास्टिकली चेंज झाले? खूप दिवस उत्तर शोधत राहिलो आणि एका नशीबवान क्षणी मौल्यवान उत्तर गवसलं. अचानक मेंदूचा बल्ब पेटला आणि 'युरेका' 'युरेका' असं ओरडत पळत सुटावं, अशी इच्छाही झाली. "तिने स्वतःवर, स्वतःच्या वाईट विचारांवर, मनातल्या भीतीवर ताबा मिळवला होता." त्याच क्षणी तिचे आयुष्य बदलण्याची सुरुवात झाली.

प्रत्येक गोष्ट सरतेशेवटी तुमच्यापर्यंत येऊन ठेपणार आहे.

मग लॉ ऑफ अट्रॅक्शन 'पी हळद आणि हो गोरी' असे तत्काळ आणि जादुई परिणाम देतो का? नाही. त्यासाठी आवश्यक ती कृती केल्यावरच रिझल्ट मिळतात. लॉ ऑफ अट्रॅक्शन हे शिकवतो की, तीव्र इच्छा करा, विश्वास बाळगा, तुम्हाला जे हवे आहे, ते तुमची वाट शोधत, तुमच्यापर्यंत पोहोचण्याचे मार्ग शोधत आहे. लवकरच एके दिवशी ते तुम्हाला प्राप्त होईल. आकर्षणाचा नियम वापरणारी माणसं, कधीही कुठल्याही, कितीही भयंकर

असलेल्या प्रॉब्लेम्समुळे कधीच विचलित होत नाहीत. ते फक्त ध्येयाच्या दिशेने वाटचाल करत, आपली वेळ येण्याची शांततेने वाट पाहतात. दुर्दम्य आशावाद तुम्हाला समोर उभ्या असलेल्या संकटांना लढण्यासाठी दहा हजार हत्तींचं बळ देईल.

संकटाचा प्रतिकार न करणे ही एक उत्तम खेळी असू शकते

समोर उभ्या असलेल्या संकटांना प्रतिक्रियाच न देणं, त्याचा प्रतिकारच न करणं आणि शांतपणे आपलं काम करत राहणं, ही सुद्धा एक यशस्वी होणाऱ्या लोकांची खूप जबरदस्त हातोटी आहे. एके ठिकाणी वपु काळे म्हणतात, “वार झेलायला उभं राहिलं, की मारणाऱ्याचं बळ जातं!” घाईगडबडीत गोंधळून निर्णय घेतले की चुकतातच. त्याउलट शांत राहून वाट बघितली की लवकरच संशयाचे, भीतीचे ढग दूर होतात आणि भविष्याचं आकाश, स्वच्छ, निरभ्र दिसू लागतं. न डगमगता, थोडा तग धरला, थोडा वेळ काढला, आधी भयानक भासणारे प्रत्येक संकट हे एका सुवर्णसंधीमध्ये रूपांतरित होते. त्यामुळे विचलित न होता नेटानं कृती करत रहा. पाया कच्चा असेल तर दिमाखदार इमारतीही

कोसळतात, मात्र संयत, हळुवारपणे, ठोसपणे बांधत नेलेली यशाची इमारत दीर्घकाळ टिकतेच टिकते.

लोकांच्या तालावर नाचू नका –

कोणतेही भांडण, कोणतीही स्पर्धा किंवा कोणतीही वर्चस्वाची लढाई, मग ती घरातली असो वा व्यावसायिक जगातली, ते एक युद्धच असते आणि प्रत्येक युद्धात तोच जिंकतो, जो मनाने कणखर असतो. न आवडलेल्या गोष्टींवर तत्काळ प्रतिक्रिया देऊन अजिबात स्वतःला त्रास करून घेऊ नका, लोकांच्या जाळ्यात अडकू नका, त्यांना तर तेच हवे असते. त्याऐवजी संधपणे व्यवहार करून, त्यांच्यावर मानसिक दबाव आणा. तुमच्याकडून काहीच प्रतिक्रिया न आल्याने शत्रू उतावीळ होऊन घाई करेल आणि नक्कीच काही ना काही चुका करेल. ही उलट खेळी तुम्हाला जोरकस वार करण्याच्या अनेक संधी आणि पुरेसा वेळ दोन्ही उपलब्ध करून देते. आता वेगानं हालचाली करा आणि विजय आपल्या पारड्यात खेचून आणा. हुशार लोक ह्याला 'मौके पे चौका' किंवा 'चान्स पे डान्स' म्हणतात.

तुफान वेगाचा वापर करा –

क्रिकेटमध्ये शेवटच्या पाच ओव्हर्सला जे महत्त्व असते, फूटबॉलमध्ये शेवटच्या दहा मिनिटांना जे महत्त्व असते तेच महत्त्व ‘चान्स पे डान्स’ किंवा ‘संधीवर झडप घालणं’ ह्याला आहे. बराच वेळ धीरानं, संयमानं वाट पाहिली की पलटवार करण्याची एक संधी आपल्यालाही नक्की मिळते, त्या वेळी विरोधकावर पूर्ण शक्तिनिशी तुटून पडता आलं पाहिजे. शेवटी ह्याच क्षणाची तर इतके दिवस तुम्ही आतुरतेने वाट पाहिली होती. हो ना! इथे विरोधक कोणी व्यक्तीच असावी असे आवश्यक नाही, पैशाची टंचाई, वाढलेले वजन, तणावातले नातेसंबंध किंवा तुम्हाला छळणारी कोणतीही समस्या, असे कोणतेही शत्रू निश्चित करून त्यांच्यावर तुम्ही मात करू शकता.

Things you can't accept, change them.

Things you can't change, accept them.

आभार आणि शुभेच्छा.

Speak less than you know;
have more than you show.

कमी शब्दांचे भाष्य नियंत्रक ठरते.
जास्त शब्दांचा वापर निरर्थक ठरतो.

धडा बारावा –

आवश्यकतेपेक्षा कमी बोला.

एक मुर्तीकार होता. तो माणसांच्या अगदी हुबेहुब मुर्त्या बनवायचा. एका ज्योतिष्याने त्याला सांगितले की, आजपासून एक महिन्याने तुझा मृत्यु होणार! मुर्तीकार चलाख होता, त्याने स्वतःचेच अनेक पुतळे बनवले, अगदी हुबेहुब प्रतिकृती, खरा कोण, खोटा कोण कळुच नये, इतक्या छान मुर्त्या बनवल्या.

ठरल्याप्रमाणे यमदुत न्यायला आले, तेव्हा तो मुर्त्यांच्या गराड्यात लपून बसला. त्याची ही अदभुत कला पाहून यमदुतही चक्रावून गेले. शेवटी साक्षात यमाला बोलावणे गेले, ते एकसारखे पुतळे पाहून यमसुद्धा गोंधळात पडला. पण यमाने चतुराई वापरली,

सगळ्या पुतळ्यांकडे पाहुन यम म्हणाला, “अरे मुर्तिकारा, तु प्रयत्न तर खुप छान केलास, पण एक छोटीशी चुक केलीस.” “मी आणि चुक करणं, शक्यच नाही.” मुर्तीकार बोलला. ताबडतोब यमदुतांनी त्याला ओळखले व पकडुन नेले.

म्हणुन आपले आजचे सुत्र आहे,

**आवश्यकतेपेक्षा जास्त बोलणं,
धोकादायक असतं, कमी बोला!**

माणूस आयुष्यभर बोलत राहतो पण कसे, किती आणि कुठे बोलायचे, हेच त्याला समजत नाही. ज्याच्याकडे गोड बोलण्याची शैली आहे आणि मुख्य म्हणजे सहनशीलता आहे, ती व्यक्ती आयुष्यात यशस्वी होते. जोपर्यंत माणूस बोलत नाही तोपर्यंत त्याच्या व्यक्तिमत्वाचा अंदाज येत नाही; पण तो जेव्हा बोलायला प्रारंभ करतो तेव्हा लगेचच त्याची ओळख पटते. तुमची मधुर भाषा ही तुमच्यावर झालेल्या संस्कारांचा आरसा असतो, ज्यात समाज आपल्याला पाहू शकतो. नेहमी कमी बोला पण जे बोलाल ते कामाचेच बोला, जगात दोन ते तीन टक्के बाबी सोडल्या तर बहुसंख्य बाबतीत समोरच्याला उत्तर देण्याची गरजच नसते; पण

आपली बडबड सुरूच राहते आणि त्यातून अनेक प्रश्न निर्माण होतात.

एकच वाईट वाक्य हजारो संकटे सोबत घेऊन येते, द्रौपदीच्या एकाच वाक्याने महाभारत घडले.

"अंधे का पुत्र अंधाही होगा.' असे वाक्य द्रौपदीने दुर्योधनाला वापरले आणि त्यानंतर दुर्योधनाच्या मनात अपमानाची आग आणि सुडाची भावना निर्माण झाली. या एकाच वाक्याने महाभारत घडविले.

एका साधुच्या, शिष्याने त्यांना एकदा एक प्रश्न विचारला. "गुरुदेव, जेव्हा दोन लोक जोरजोरात भांडण करतात, तेव्हा ते इतके जोरजोरात का बोलतात?" वादविवाद करताना आपला आवाज का वाढतो? गुरुजी स्मितहास्य करत म्हणाले. "कारण जेव्हा आपलं एखाद्याशी भांडण होतं, तेव्हा ती व्यक्ती प्रत्यक्षात जवळ असूनही, मनाने आपल्यापेक्षा खुप खुप दुर दुर जात असते." "आपल्याला वाटतं की आपला आवाज त्याच्यापर्यंत पोहोचत नाहीये, म्हणून आपला आवाज चढतो. आपण ओरडायला लागतो, अजूनच तीव्र, अजूनच मोठ्याने!" "समोरचा माणूस मनाने जितका दुर जातो, तितके आपण जोरजोरात चिरकतो!"

“अगदी त्याविरुद्ध असतं, प्रेम!”

“दोन प्रेमी जीव एकमेकांशी गुलुगुलु बोलतात, तेव्हा बघा, ते कसे बोलतात.”

“ते मनाने इतके जवळ आलेले असतात, की कानातल्या कानात कुजबुजले तरी नेमकं काय म्हणायचं आहे, ते त्यांना बरोब्बर कळतं!”

“जेव्हा दोन व्यक्ती मनाने एकरूप होतात, तेव्हा तर शब्दांची आवश्यकता राहतच नाही.”

“फक्त चेहरा बघून आणि डोळ्यात बघून काय म्हणायचं आहे, ते कळायला लागतं!”

जगाबद्दल हृद्यात ओथंबून प्रेम भरलेलं असेल तर वादविवादापेक्षा, सुसंवाद व्हायला लागतो. मने वाचणाऱ्या व्यक्तीची जगावर एकहाती सत्ता चालते.

१. कमी बोला, हळु बोला, मधुर संभाषण साधा.

बडबड्या व्यक्तीला लक्षपूर्वक ऐकले जात नाही. भरमसाठ शब्दांचा वापर नेहमी कंटाळवाणा आणि अप्रभावी ठरतो. त्याउलट मोजक्या शब्दात केलेलं संभाषण अतिपरीणामकारक असतं. सामान्य फूटकळ विषय जरी बोलत असलात तरी त्याला गुढ वलयाच्या वेष्टनात सादर करा. चर्चा करण्याची इच्छा होईल, अशी त्याची दोन्ही टोके मोकळी सोडा. धुरंधर व्यक्ती अल्पभाषणानेच धाक निर्माण करतात. मुखीसारखी बडबड केल्यास, पाल्हाळ लावल्यास सगळेच दुर्लक्ष करतात.

२. शांततेचे हत्यार वापरा. इतरांच्या बोलण्यास बाध्य करा.

आपल्याकडे म्हण आहे, झाकली मुठ सव्वालाखाची! तुम्ही शांत राहील्याने इतरांना तुमच्या मनाचा थांगपत्ता लागत नाही. आवश्यकतेपेक्षा कमी बोलल्यामुळे आपसुकच तुमची महान आणि वलयांकीत व्यक्ती अशी छाप पडते. लोकांशी मनमोकळे बोलुन त्यांच्या मनातले जाणुन घेणे अशक्य आहे असे लक्षात आल्यास ही युक्ती वापरा. गुढ शांतता वापरुन समोरच्या व्यक्तीला

अस्वस्थ करा. शांततेचा ताण न पेलल्यामुळे ते सर्व प्रकारच्या कॉमेंट्स करतील, महत्वाच्या माहितीबरोबर त्यांच्या कमजोरी सुद्धा उघड करतील. आवश्यकतेपेक्षा कमी बोलल्याने, तुमच्या प्रत्येक शब्दाला गांभिर्याने घेतले जाईल, त्याच्यावर चिंतन केले जाईल. बडबडीपेक्षा मौनामध्ये जबरदस्त ताकत असते, याचा प्रत्यय तुम्हाला येईल.

३. कमी बोलल्याने धोका टाळता येतो.

विख्यात कलाकार एन्डी वॉरहॉल ह्याच्या मुलाखती लक्षणीय ठरल्या. जाणुन बुजुन तो विक्षिप्त आणि संभ्रमात टाकणारी वाक्ये बोलत असे, ज्याचे अनेक अर्थ प्रतित होत असत. त्याच्या वरवर वाटणाऱ्या निरर्थक वाक्यप्रयोगामध्ये खोलवर अर्थ दडला आहे, अशी जगाची समजुत होत असे. वॉरहॉलच्या अत्यल्प भाष्यामुळे लोक त्याच्या प्रत्येक वाक्यावर चवीने चर्चा करत असत. जितकी जास्त चर्चा होई, वॉरहॉलच्या कलाकृती तितक्या जास्त खपत असत. अमेरिकन शेअर बाजार वॉलस्ट्रीटचा बेताज बादशाह वॉरेन बफे ह्यांनीही अनेकदा हे तंत्र वापरले, आपल्या एका साध्या पण गुढ वाक्यानेही बाजारात त्यांनी हवे ते परिवर्तन त्याने घडवुन आणले. त्यांनी एका मुलाखतीत जनरल मोटार्सची कॅडलिक ह्या

गाडीची स्तुती केली, आपल्या सुनेला गाडी आणायला पाठवत असल्याचे जाहीर केले, त्याची मोठी बातमी झाली, आणि जनरल मोर्टर्सचे शेअर्स प्रचंड उसळले. आवश्यकतेपेक्षा कमी बोलल्याने सखोल अर्थ आणि जबरदस्त ताकत ध्वनित होते.

४. शत्रुला शब्दांनी डिवचु नका. मौन राहुन कृतीने उत्तर द्या.

भारतात जसे कॉन्ग्रेस आणि भाजप असे दोन पक्ष आहेत, तसे अमेरिकेत रिपब्लिकन आणि डेमोक्रॅटिक असे दोन पक्ष आहेत. डोनाल्ड ट्रंप हे अमेरिकेतले अब्जोपती बिल्डर, एक लोकप्रिय लेखक, आणि एप्रेंटीस नावाच्या टी.व्ही शोचे लोकप्रिय एंकर होते. वयाची साठी उलटून गेली होती, २०११ पर्यंत ट्रंप यांचा राजकारणाशी दुरदुरपर्यंत संबंध नव्हता, मात्र बराक ओबामा दुसऱ्यांदा राष्ट्रपती झाले तेव्हा डोनाल्ड ट्रंपने ‘ओबामाचा जन्म खरोखर अमेरिकेत झाला आहे का?’ असा जाहीररित्या प्रश्न विचारला. तसेच ओबामाच्या अमेरिकाप्रेमाविषयी प्रश्न उभा केले. आता ओबामा त्याकडे शहाण्या राजनेत्यासारखं दुर्लक्ष करू शकले असते, पण तोंडसुख घेण्याची इच्छा नसेल तो राजनेता कसला?

ओबामाला आपल्या विरोशी असलेल्या कट्टर राष्ट्रवाद्यांवर बोचऱ्या शब्दांत टर करण्याची खुमखूमी होती. २०११ मध्ये व्हाईट हाऊसमधल्या एका मेजवानीमध्ये ओबामाने प्रेक्षकात बसलेल्या डोनाल्ड ट्रंपच्या जीवनशैलीवर यथेच्छ तोंडसुख घेतले, त्यांची मनसोक्त खिल्ली उडवली. सेथ मेरील ह्या कॉमेडीयनने तर ट्रंप ह्यांच्यावर अत्यंत खालच्या थराला जाऊन ट्रंपचा उपहास केला, टोमणे मारले आणि लोकही वेड्यावाकड्या विनोदांवर खळखळुन हसले. ही गोष्ट ट्रंप ह्यांच्या जिव्हारी लागली, सरकारशी, त्याच्या धोरणाशी मतभेद होतेच पण प्रबळ कारण नसताना त्यांना जाहीररीत्या ज्या पद्धतीने टारगेट केले गेले होते. मस्करी उडवली गेली होती. ह्या अपमानाने ट्रंप खवळुन उठले.

त्यांनी पैशाच्या बळावर आणि लॉबिंग करुन रिपब्लिकन पक्षात मोठी झेप घेतली, पक्षांतर्गत प्रायमरी जिंकल्या, २०१६ च्या राष्ट्राध्यक्ष निवडणुकीला ते हिलरीच्या विरोधात उभा राहिले, आणि चक्क निवडणुक जिंकले. ज्या बराक ओबामा ने मनोरंजन करण्यासाठी ट्रंपला डिवचले होते, त्याच बराक ओबामाला सन्मानाने सत्तेची सुत्रे डोनाल्ड ट्रंप ह्यांना सुपुर्त करावी लागली. हा

काळाने उगवलेला सुड होता का आवश्यकतेपेक्षा जास्त बोलण्याची शिक्षा? धनुष्यातुन बाहेर पडलेला बाण आणि तोंडातुन बाहेर पडलेला शब्द मागे फिरवता येत नाही. विंडबनात्मक टीकेच्या गंभीर परीणांमांपुढे त्यातुन मिळणारा आनंद क्षुल्लक ठरतो. अशाच पद्धतीने मोदींना चायवाला म्हणुन हिणवल्याचे परिणाम त्यांच्या विरोधकांना २०१४ मध्ये भोगावे लागले.

५. जास्त तोंड उघडलं की विनाश निश्चित –

पोर्णिमेच्या रात्री ऑयस्टर शिंपला, चंद्रावर भाळतो आणि संपुर्ण उघडतो. असा उघडा आ वासलेला ऑयस्टर खेकड्यांना दिसताच तो त्यात दगडाचे कण किंवा समुद्र वनस्पती टाकतो, ज्यायोगे शिंपला मिटुन घेणे ऑयस्टरला शक्य होत नाही. खेकड्याची मेजवानी मात्र निश्चित होते. जास्त तोंड उघडले की असे दुदैव निश्चित होते. आपल्या नाड्या इतरांच्या हाती देऊ नका.

हा लेख वाचुन तुम्ही स्वतःमध्ये नेमके काय बदल कराल?

१. कम बोलो, धीरे बोलो, मीठा बोलो.
२. चर्चा होईल अशी वाक्ये बनवा.
३. प्रश्नांची उत्तरे मोजक्या शब्दात द्या.
४. आपल्या अवतीभवतीच्या लोकांचे खरे मनसुबे उघड होऊ द्या.
५. कोणावरही अनावश्यक टीकाटिप्पणी करू नका.
६. वादविवाद टाळा, सुसंवाद घडवा.

प्रभावी संवाद करण्याची कला शिकण्यासाठी खुप शुभेच्छा!

धडा तेरावा – स्वहिताला प्राधान्य द्या!..

अमेरिका हे जगातलं एक बलशाली राष्ट्र आहे, तिथला समृद्ध भुभाग, नैसर्गिक संपन्नता आणि मानवी स्वातंत्र्य ह्याला त्याचे श्रेय जाते. अमेरिकेची मुक्त अर्थव्यवस्था, काम करण्यास इच्छुक असणाऱ्यांना तिथे भरपूर संधी उपलब्ध आहेत. ही सर्व अमेरिका श्रीमंत देश होण्याची कारणे तर आहेतच, पण त्यासोबतच आणखीही एक महत्वाचे कारण आहे.

आज अमेरिका जगाचा फौजदार बनला आहे, तो प्रत्येक देशाच्या प्रश्नात नाक खुपसतो, मनमानी करतो, त्याचं एक कारण म्हणजे, जगात होणाऱ्या एकुण शस्त्रव्यवहारांपैकी, प्रतिवर्षी तब्बल ३३% शस्त्र फक्त एकटी अमेरीकाच इतर देशांना पुरवते. २०१५ मध्ये अमेरिकेने एकट्या सौदी अरेबियाला जवळपास सव्वा लाख कोटी रूपयांची शस्त्रास्त्रं विकली. भारत-पाकिस्तानचा प्रश्न असो वा दक्षिण कोरीया-उत्तर कोरीयाचा, येमेन-सौदीचा प्रश्न असो वा इराण इस्राईलचा, हाच अमेरीका दररोज किती माणुसकीचा आव

आणुन, “युद्ध करु नका, आम्हाला चिंता वाटते”, असा सल्ला देत असतो.

आणि हाच अमेरीका दोन देशांमध्ये निर्माण झालेल्या तणावाचा फायदा स्वतःसाठी करुन त्या देशांना आपली शस्त्रे विकुन स्वतःचा फायदा करुन घेतो. हे जगाने वारंवार पाहिले आहे. अनुभवले आहे. दोन्ही महायुद्धांतही त्यांनी हेच केले. बाकीच्या जगाला युद्धाच्या झळा सोसाव्या लागल्या पण पर्ल हार्बर सोडले तर कधीही अमेरीकेला धक्का सुद्धा लागला नाही. इतर देशांच्या राजकारणाशी त्यांना काहीच देणेघेणे नसते, त्यांना फक्त पैसे कमवुन स्वतःच्या देशाला मजबुत, आणखी मजबुत बनवायचे असते, बस्स!

ह्यालाच म्हणतात, इतरांचे भांडण, स्वतःचा लाभ!

लहानपणी तुम्ही ती गोष्ट वाचलीच असेल, धुर्त माकड कशा पद्धतीने पुर्ण केक गट्टम करुन टाकतो आणि भांडण करणाऱ्या मांजरी जिभल्या चाटत उपाशी राहतात. सत्ता आणि शक्ती मिळवण्याच्या मार्गावर मांजरी बनण्याचा वेडेपणा तर तुम्ही करणारच नाही, पण वेळ आलीच तर माकडासारखे शहाणपण

तुम्ही वापरले पाहिजे. जेव्हा तुमच्या आजुबाजुला संघर्ष उदभवेले, तेव्हा वादविवाद करणार्या पक्षांमध्ये कोणाची एकाची बाजू न घेता, त्या सर्वांमध्ये, स्वतःचे महत्वपूर्ण आणि मजबूत स्थान तुम्हाला निर्माण करता आले पाहिजे.

१. कोणालाही वचन देऊ नका. –

तुमच्या इतरांच्या मनात बलशाली प्रतिमा निर्माण करण्यात यश मिळाली की जग स्वखुशीने सत्तेच्या चाव्या आपल्या हाती सोपवतं. व्यवसाय असो किंवा कुटुंब, आपल्या आजुबाजुला संघर्षाचे आणि तणावाचे प्रसंग उदभवतच असतात. जेव्हा दोन व्यक्ती समोरसमोर उभा राहतात, किंवा दोन गट बाह्या सरसावुन आमनेसामने येतात, अशा वेळी तुम्ही कसे वागले पाहिजे? अशा वेळी तुम्ही सरळ भांडणात उडी घेणे टाळुन कोणाचा वकील बनण्याचे टाळले पाहिजे, अगदीच तटस्थ असल्याचे दाखवले पाहिजे, मग आपोआपच तेच भांडण करणारे लोक तुमच्याकडे न्यायाधीश बनून आदराने बघू लागतात. योग्य न्यायनिवाडा देण्याची अपेक्षा तुमच्याकडून ठेवू लागतात. जेव्हा केव्हा एखाद्या गटाच्या आहारी न जाता, किंवा एखाद्या नात्याला वश न होता, स्वतःचे स्वतंत्र आस्तित्व निर्माण करता, त्या भांडणात तटस्थ

असल्याचे भासवता, तेव्हा त्या सगळ्यांमध्ये तुमचे बलशाली व्यक्तिमत्व उठून दिसते. तुमच्या स्वतंत्र बाण्याची ख्याती जसजशी वाढू लागते, तसतशी नवी दिशा दाखवणारे नेतृत्व अशा अपेक्षेने तुमच्याकडे पाहिले जाते. ज्याक्षणी तुम्ही कोणत्याही एका पक्षाला सामील होता, तेव्हा तुमची किंमत अचानक शुन्य होते.

म्हणून स्वतःचे वेगळे असे अस्तित्व जपा. कधीही कोणालाही वचन देऊ नका.

२. चुरस लागलेल्या दोन सत्तांच्या मध्ये स्वतःला ठेवा.

कोणत्याही निर्णायक आणि महत्वाच्या प्रसंगी तुमचे वागणे असे असावे, की लोकांना तुमची आवश्यकता असावी, त्यांना तुमच्यामध्ये कमालीची गोडी निर्माण व्हावी. दोन्ही बाजूंच्या लोकांसोबत व्यवहार प्रेमाचा ठेवा, तुमचे संबंध अत्यंत माधुर्याचे असले की तुमच्या संगतीचे त्यांना आकर्षण वाटते. मग तुम्ही त्यांना आपल्या पक्षांमध्ये हवे असता.

- एकदा अथेन्स आणि स्पार्टन ह्या दोन देशांमध्ये युद्ध झाले. त्या दोघांनीही अल्किबिडस ह्या ग्रीक राजाकडे मदत मागितली,

दोघांनाही हो-नाही असे स्पष्ट न उत्तर देता, अल्किबिडसने झुलवत ठेवले. त्यांना युद्धात गुंतवुन तो पर्शियाकडे गेला. पर्शियाला हरवले, आणि अजुनच शक्तिशाली झाला. त्याची ही वाढलेली शक्ती पाहुन आपआपसात युद्ध करुन खिळखिळे झालेले अथेन्स आणि स्पार्टन्स दोघेही पुढे कित्येक वर्ष अल्किबिडसचे सामर्थ्य मान्य करुन त्याची मनधरणी करत राहिले.

३. स्वतःची किंमत वाढवा. स्वतःचा प्रभाव वाढवा.

महाराष्ट्राच्या राजकारणामध्ये भाजप, कॉन्ग्रेस आणि राष्ट्रवादी कॉन्ग्रेस या तिन्ही दिग्गज पक्षांना धोबीपछाड देऊन शिवसेनेचे उद्धव ठाकरे मुख्यमंत्री होतील, असे कोणाला तरी वाटले होते का? पण तिघांच्या भांडणात चौथ्याचा लाभ असे काहीसे इथे झाले. दोन तुल्यबळ सामर्थ्यशाली राष्ट्रीय पक्ष समोरासमोर आले की सत्तेची चावी हातात घेऊन, काही मुठभर अपक्ष त्यांना कसा घाम फोडतात, खेळवतात, नाचवतात, हे आपण कित्येकदा पाहतो. इतरांच्या तुलनेत कमी शक्ती असुनही महत्वाच्या प्रसंगी स्वतःचे उपद्रवमुल्य वापरा, रोजच्या जीवनात स्वतःची किंमत, स्वतःचा प्रभाव वाढवत राहण्यासाठी कोणकोणत्या कृती आवश्यक आहेत याची यादी बनवा. मजबुत

आणि आकर्षक शरीर तुम्हाला शारिरीक बळ देईल. उत्तम उत्पन्न तुम्हाला आर्थिक आणि पर्यायाने मानसिक स्थैर्य देऊन जगण्याचा खरा आनंद देईल. पुस्तकं आणि इतर मार्गाने मिळालेले ज्ञान तुम्हाला, कुठल्याही प्रसंगी मार्ग शोधून काढणारा, तात्काळ निर्णय घेणारा, मेंदु उपलब्ध करून देईल. दररोज ह्या तिन्ही शक्ती वाढवत वाढवत नेल्यास, कितीही अवघड प्रसंग आला तरी तुमच्या मनाचा तोल ढळणार नाही, जे एका शक्तिशाली व्यक्तिमत्त्वाचे लक्षण असते. तुमचे खंबीर व्यक्तिमत्व इतरांमध्ये उठून दिसते, पर्यायाने समाजामध्ये तुमची किंमत वाढते, तुमचा प्रभाव वाढतो.

४. शब्दांमध्ये अडकु नका. –

तुम्हाला जे काम आवडत नाही, तीव्र इच्छा असूनही तुम्ही ते काम सोडू शकत नाही, का माहितीये?

कारण तुम्ही कोणाला तरी शब्द दिलेला असतो. कुठल्याही व्यक्ती किंवा परिस्थितीच्या दबावाला बळी पडून आपखुशीने बांधले जाणे हे एक प्रकारचे दास्य आहे, गुलामी आहे, ह्या एका कारणामुळे लोक वर्षानुवर्ष आपल्याला हवे ते न करता, आतल्या आत चरफडत, इतरांसाठी श्रम करत, आपले बहुमुल्य आयुष्य वाया घालवतात. अल्पकालीन फायद्यासाठी दिर्घकाळात तोटा

होईल, असे कोणतेही वचन देऊ नका, शब्दात बांधले जाऊन आपले अबाधित स्वातंत्र्य कधीही गमवु नका. तो तुमचा जन्मजात हक्क आहे, त्याला जपा.

तुम्ही कोण्या व्यक्तीवर अवलंबुन असण्यापेक्षा तुमच्यावर खुप जण अवलंबुन आहेत अशी परिस्थिती बनवण्यासाठी परिश्रम करा. दुसरे लोक तुम्हाला वेळोवेळी वचनबद्ध करण्याचा प्रयत्न करतील, त्यासाठी तुम्हाला वेगवेगळी अमिषे दाखवली जातील. त्यासाठी ते तुम्हाला शब्दात किंवा करारात बांधुन घेण्याचा आटापिटा करतील, किंवा तुमच्यावर उपकार करतील, तुम्ही त्यांच्या कोणत्याही खेळीमध्ये अडकु नका, नेहमी स्वतःला मुक्त ठेवा.

कोणाचेही उपग्रह बनुन त्यांच्या अवतीभवती फिरण्यात स्वतःची शक्ती वाया घालवु नका. परावलंबी बनुन जगु नका, दुसऱ्याच्या ओंजळीने पाणी पिऊन त्याच्या ताटाखालचे मांजर किंवा त्याचे शरमिंधे बनु नका. त्याऐवजी स्वतःचे गुरुत्वाकर्षण बल वाढवण्यावर संपुर्ण शक्ती एकाग्र करा. ह्या जगाला तुमची आवश्यकता भासु दे. ह्या जगाला तुमचे वेड लागु दे. स्वतःला सामर्थ्यशाली आणि जगावर छाप पाडणारे उत्तुंग व्यक्तिमत्व बनवा.

आपल्या आयुष्याचा प्रत्येक क्षण ना क्षण सत्कारणी लावा. कधी सुर्यासारखे तेजस्वी बनून तळपा. कधी चंद्रासारखे शीतल आणि आल्हाददायक बनून जगाला प्रेमाचा गारवा द्या. आहात त्यापेक्षा अधिक स्वतःला शक्तिशाली आणि मजबुत बनवा.

Friends and good manners will
carry you where money won't go

धडा चौदावा – उत्कृष्ट प्रियाराधन करा

मित्रांनो,

आजचा लेख एकदम वेगळा आहे.

तुम्ही नोकरी करत असाल किंवा व्यवसाय करत असाल. कामाच्या ठिकाणी किंवा कुटुंबामध्ये वावरताना आपल्या बॉसला, आपल्या अन्नदात्यांना, आपल्या वरिष्ठ व्यक्तींना कसं जिंकून घ्यावं, नाजूकपणे त्यांना कसं हाताळावं, हे तंत्र तुम्ही शिकून घेतलं आहे का?

तुम्ही कधी कोणावर प्रेम केलं आहे का? बहुतांश लोकांची उत्तरं 'हो' अशीच असतील. तुम्ही दररोज आपल्या अवतीभवती प्रेमात पडलेल्या असंख्य जोडप्यांना तर बघतच असाल. ज्याप्रमाणे एखादा 'प्रेमवीर' आधी आपल्या प्रेयसीचा उत्कृष्ट प्रेमानुनय करून आपल्या वागण्या-बोलण्यात तिचं मन जिंकतो, तिला आपलंस करतो, नानाप्रकारे तिला अट्रॅक्ट करतो, तिला

आपली सवय लावतो, तिची मर्जी संपादन करतो. कधी खुशामतीचं तंत्र वापरून, कधी अतिशय खुबीने, तिच्या मनामध्ये स्थान निर्माण करतो आणि एका निर्णायक क्षणी तीही त्याच्यावर भाळते, जेव्हा ती स्वखुशीने, निर्धास्तपणे स्वतःला त्याच्या हातात सोपवते, तेव्हा सत्तेची सूत्रे आपोआपच त्या प्रेमवीराच्या हातात येतात. मी जर म्हटलं की, “आपल्या प्रेमिकेचं मन जिंकणं” आणि “आपल्या वरिष्ठांचं मन जिंकणं” हे दोन्ही अगदी सेमसेम आहे, तर ते तुम्हाला पटेल का?

एखाद्या संस्थेमध्ये असेल, घरामध्ये असेल किंवा कामाच्या ठिकाणी असेल, आपलं महत्त्व आणि वर्चस्व, आपली किंमत वाढवायची असेल तर प्रियाराधन करण्याचं तंत्र तुम्ही शिकून घेतलं पाहिजे. मी तुम्हाला ‘यस मॅन’ किंवा ‘होयबा’ बनून गुलामगिरी करायला, किंवा हांजी हांजी करायला अजिबात सांगत नाहीये. मला स्वतःला त्याचा खूप तिटकारा आहे. जर तुम्हाला आपल्यापेक्षा अधिक मोठ्या पदांवर असलेल्या व्यक्तींच्या मनात आपले अढळ असे स्थान निर्माण करायचे असेल, तर राजकारणाचे काही नियम, काही युक्त्या तुम्हाला शिकून घ्याव्याच लागतील. जर सत्तेच्या शिखरावर पोहचण्यासाठी तुम्ही आतुर असाल, तर लोकप्रिय कसे बनावे, हे तुम्हाला जाणून घ्यावे लागेल. जी व्यक्ती

ह्या नियमांना नीट समजावून घेऊन आचरणात आणेल ती आपल्या वरिष्ठांची लाडकी होईल.

भपकेबाजी टाळा –

काही काही लोकांना बढाई मारण्याचा, आत्मस्तुती करण्याचा रोग असतो, आत्मविश्वासू असणं वेगळं आणि अहंकारी असणं वेगळं. आवश्यकता नसताना स्वतःला वाढवून चढवून पेश करणारी, बोलबच्चन माणसं, जगाला चुटकीसरशी लक्षात येतात. वाचाळपणा तुमच्या सहसदस्यांमध्ये तुमच्याबद्दल मत्सराची भावना खवळून काढतो. परिणामी अनावश्यक बढाया मारल्यास तुम्ही नवनवीन शत्रूंना जन्म देता.

उदासीनतेचा अवलंब करा –

एखादी गोष्ट साध्य करण्यासाठी तुम्ही प्रचंड श्रम घेतले असतील, तरी तुम्ही ते अवघड काम सहज केले आहे, इतके तुम्ही चतुर आणि व्यवहारकुशल आहात, अशी प्रतिमा उभी करा. इतर लोकांच्या तुलनेत तुमच्याकडे असामान्य बुद्धिचातुर्य आहे, अशी तुमची छबी लोकांच्या मनात उभी करा. ‘तुम्ही जेव्हा बघाल तेव्हा कामात असता’ ह्यापेक्षा ‘तुम्ही किती लीलया किती उत्कृष्ट

कामगिरी बजावू शकलात' अशा प्रतिक्रिया निर्माण करण्याचा नेहमी प्रयत्न करा. स्वतःची जेव्हा स्तुती होईल तेव्हा लगेच हुरळून जाऊ नका. मौन धारण करा, जास्तीत जास्त स्मितहास्य धारण करा. मिळालेल्या यशाचे श्रेय आपल्या वरिष्ठांच्या पदरात टाका, म्हणजे तुमचे त्यांच्या मनातले स्थान आणखी भक्कम होईल.

खुशामती करण्यात मर्यादशीर राहा –

एखाद्या व्यक्तीची मनमोकळेपणे स्तुती करणं, कौतुक करणं छानचं असतं. नेमक्या कारणासाठी योग्य शब्दांत स्तुती केल्यानं माणसं जवळच येतात. स्तुती आणि खुशामस्करी ह्यात फरक आहे. अनावश्यक, बाष्कळ बडबड, खोटी खुशामत लगेच लक्षात येते. त्यामुळे ती नक्कीच टाळली पाहिजे.

ज्याच्याशी व्यवहार करायचा आहे, त्याला अनुकूल, शैली आणि भाषा निवडा –

प्रत्येकाशी बोलताना, व्यवहार करताना एकच एक पद्धत ही भयंकर मोठी घोडचूक आहे. समोरचा माणूस बघून, त्याची रुची बघून, आपण आपली बोलण्याची ढब आणि व्यवहार बदलायला हवा. इथे खोटे बोलणे अपेक्षित नाही. बस, थोडासा अभिनय

अपेक्षित आहे. आणि देवाच्या कृपेने प्रत्येक माणूस अभिनय शिकू शकतो.

वाईट बातमीचे वाहक कधीही होऊ नका -

तुम्हाला ती गोष्ट माहित असेल की, 'पोपट मेला' ही बातमी सांगणाऱ्या व्यक्तीला राजा देहदंड देतो. वाईट बातमी घेऊन येणारी व्यक्ती कोणालाच आवडत नाही. आपल्याला एखादी वाईट घटना तपशिलासह माहित असली तरी मौन बाळगावे, दुसऱ्यांना वाईट बातम्या सावकाश कळतीलच, पण वाईट बातम्या सांगायची घाई स्वतःहून कधीही करू नये.

तुमच्या वरिष्ठांबरोबर जवळीक आणि मैत्रीचे ढोंग कधीही करू नका -

तुमच्या वरिष्ठांना साहाय्यकाची गरज आहे, मित्रांची नाही, त्यांच्या साहाय्यकाच्या भूमिकेतच राहणं तुमच्यासाठी फायद्याचं आहे. तेव्हा अनावश्यक लगट करू नका. त्यांच्या खासगी आयुष्याबद्दल जास्त प्रश्न विचारून खोलात जाऊ नका. तुम्ही त्यांच्याशी जवळीक साधत असल्याचा संशय आला की ते

तुमच्याशी फटकून वागतील आणि सर्वासमक्ष पाणउतारा करण्यासही कमी करणार नाहीत.

वरिष्ठांवर उघडपणे टीका करू नका –

तुमचे म्हणणे कितीही बरोबर असले, तरी वरिष्ठांचा अहंकार दुखावणार नाही, अशा बेतानेच, काळवेळ बघून ते सांगितले पाहिजे. आणि उद्धटपणे तावातावाने बोलण्याऐवजी, शांतपणे, नम्रपणे, साखरपेरणी करत मते मांडता येतातच की! काही काही ठिकाणी गप्प बसणे चुकीचे ठरते, अशा वेळी आधी तोंडभरून कौतुक करावे, मग थोडक्यात अत्यावश्यक टीकाटिप्पणी करावी. आपली असहमती वा नाराजगी अत्यंत मधाळ शैलीत व्यक्त करून पुन्हा मनःपूर्वक आभार मानावेत. म्हणजे घाव वर्मी बसून संबंध कायमचेच दुरावत नाहीत. उलट अशाने आपलेच महत्त्व वाढते.

वरिष्ठांकडून कृपेची अपेक्षा करू नका

आपल्या कुणालाच अजीजीने केलेली विनंती धुडकावून टाकायला आवडत नाही, त्यासोबत एक नकोसेपणा आणि अपराधभावना असते. म्हणून कोणाकडेही उपकाराची विनवणी

करू नका. अशी माणसे कुणालाच आवडत नाहीत. उलट अशा लोकांना सगळे टाळायला बघतात.

बाह्यस्वरूप, आवडीनिवडी यांचा उपहास करू नका-

प्रसन्न स्वभाव, हसरा चेहरा आणि निरागस विनोद सर्वांनाच आवडतात. पण एखाद्याचे बाह्यस्वरूप, जसे की चष्मा, लठ्ठपणा, टक्कल, सावळा रंग असे एखादे व्यंग, किंवा अशा कुठल्याही नाजूक विषयावर विनोद करण्याचे टाळा. तिरके बोलणे, उपहास, टोमणे हे बँकेत भरलेल्या पैशांसारखे असतात, व्याजासकट परत मिळतात. याउलट त्यांनी केलेल्या कामगिरीवर कौतुकाचा वर्षाव कराल तर तुम्ही त्यांना नकळत आपल्याकडे अजूनच आकर्षित कराल.

स्वतःचे बारीक निरीक्षण करा –

जसे आपण आरशामध्ये आपले स्वतःचे दररोज बारकाईने निरीक्षण करतो, त्याप्रमाणे आपण आपल्या रोजच्या प्रत्येक छोट्या-मोठ्या कृतींचेही निरीक्षण केले पाहिजे. आत्मपरीक्षण करणे याचा अर्थ लोकांना तुमच्यामध्ये काय दिसते हे जाणणे, असा

पण आहे. तुम्ही जर मनाला पुरेसे प्रशिक्षण दिले तर तुम्हीच तुमचा आरसा बनून स्वतःकडे नितळपणे बघू शकता. स्वतःचं बारीक निरीक्षण करणारी व्यक्ती नकळत होणाऱ्या घोडचुका नक्कीच टाळू शकते.

भावनांवर वर्चस्व मिळवा –

स्वतःच्या मूडचे, मनाचे आणि भावनांचे गुलाम न बनता, स्वतःच्या मनाला ताब्यात ठेवता आले पाहिजे. तीव्र राग किंवा नैराश्याचा आवेग तुम्हाला नाहीसा करता आला पाहिजे. एखादे अपयश किंवा वार्डेट घटना पचवूनही काहीच घडले नाही, अशा आविर्भावात तुम्हाला सहज हसता-खिदळता आले पाहिजे. तुमच्या भावमुद्रांचे स्वामी तुम्ही स्वतःच बना. इथे अध्यात्म तुम्हाला साथ देईल.

आनंदाचा झरा व्हा. -

निरस, निःसत्व आणि कटू गोष्टींपासून दूर रहा. हर्ष, उल्हास आणि मोहकतेकडे झेप घ्या. निःस्वार्थ भावनेने जगातल्या घडामोडींकडे पाहिल्यास दुःख कापरासारखे उडून जाते. निःस्वार्थ भावनेने जगाची सेवा केल्यास आपल्या आतमध्ये कधीही न

आटणारा आनंदाचा झरा वाहू लागतो. ह्यापैकी किती सवयी तुम्हाला आहेत? स्वतःचे विश्लेषण करा आणि उणिवा भरून काढून एक चुंबकीय व्यक्तिमत्त्व बना.

खूप शुभेच्छा आणि मनःपूर्वक आभार.

Sometimes you need only
fantasies to survive in the
reality

मला स्वप्नांच्या जगातच रममाण
व्हायला आवडतं. तेव्हा खरी
परिस्थिती आणि वास्तविकता वगैरे
शब्द माझ्याजवळ यायचं धाडस
करतच नाहीत.

धडा पंधरावा – स्वतःला व लोकांना स्वप्नांच्या सफरीवर घेऊन जा

मध्यंतरी बॅंग बॅंग नावाचा एक सिनेमा आला होता. त्यातली
कतरीना कैफ आणि हतिक यांची जोडी सुरेख दिसली होती.
चित्रपटाची सुरुवात बर्फाळलेल्या हिमाचल प्रदेशात होते. कतरीना
एक साध्या घरात राहणारी मध्यमवर्गीय मुलगी आहे. जिला
आईवडील नाहीत. ती आपल्या आजीसोबत राहते आणि बँकेत

नोकरी करते. एका डेटिंग वेबसाइटवर अपघाताने ती राजबिंड्या हतिकला भेटते. हतिक तिला गमतीने विचारतो, तुझी स्वप्नं काय आहेत? तेव्हा तीही आपलं मन एका अनोळखी माणसासमोर खुलं करते. कुठल्याही एका कुमारवयीन, प्रेमळ लग्नाळू तरुणीसारखी काही टिपिकल स्वप्नं तिनं उराशी जपलेली आहेत.

‘तिला जग फिरायचंय, वेगवेगळ्या देशांत मनसोक्त भटकायचंय’,

‘युरोप अमेरिकेतल्या प्रेक्षणीय स्थळांना भेटी द्यायच्यात’,

‘समुद्रकिनाऱ्यांवर नाचत बागडत, मौजमस्ती करायचीय’,

‘आकाशामध्ये ग्लायडिंग करायचीय’,

‘रुबाबदार, हॅंडसम हीरोसोबत रोमान्स करायचाय.’

शेवटी हीरो हसत विचारतो, “पण हे सगळं कधी करणार? करणार कधी?”

तिला क्षणात वास्तविकतेचं भान येतं. बँकेतली नोकरी आणि आजी आठवते. ना तिच्याजवळ पैसे आहेत, ना तिचा मिस्टर परफेक्ट आहे, पण, पण ती स्वप्नांच्या जगातून बाहेर यायला, वास्तव स्वीकारायला नकार देते आणि म्हणते, “एक दिवस, एक दिवस माझी सारी स्वप्ने नक्की पूर्ण होतील.” बस्स!! हेच आपल्या सर्वांच्या आयुष्याचं सार आहे. तिच्या ‘एक दिवस’ ह्या

आशावादावर आणि तिच्या लोभस स्वभावावर हतिक भाळतो आणि तिला तिच्या स्वप्नातल्या प्रत्येक प्रवासावर घेऊन जातो. तो पिक्चर संपतो. पण आपल्या आयुष्याचा पिक्चर मध्यंतरापर्यंत आलेला आहे. त्याचा शेवट मनासारखा करणं हे फक्त आणि फक्त आपल्याच हातात आहे.

“तुम्ही फक्त भव्य स्वप्ने निवडा, ती मनात घट्ट रुजली की तीच तुम्हाला घडवतील.”

स्वप्नं पहायला कोणाला आवडत नाही! आहार, निद्रा, मैथुन ह्या जितक्या आवश्यक शारीरिक गरजा आहेत, तितकीच तीव्र मानसिक गरज आहे, ती म्हणजे स्वतःबद्दल आनंदी कल्पनांमध्ये हरवून जाणं. मनातल्या मनात, बारीकसारीक स्वप्नं रंगवून त्यात रममाण होणं. खोटं खोटं यशस्वी होऊन खोटं खोटं आनंदी होणं आणि रॉबर्ट कियोसॉकी म्हणतो त्याप्रमाणे, ‘स्वप्नं पाहायला पैसे लागत नाहीत’. कल्पनाशक्ती ही माणसाला देवाकडून किंवा निसर्गाकडून मिळालेली अद्भुत देणगी आहे, जी इतर कुठल्याही सजीवाला दिली गेली नाही. कितीही अपयशाने खचलेला असला, दुःखाने पिचलेला असला तरी माणूस दिवस ढकलत राहतो,

कशाच्या बळावर? आशेच्या बळावर! “उम्मीद पे दुनिया कायम है!” “हेही दिवस जातील, चांगले दिवस येतील.” हेच जगातलं सर्वांत प्रभावी ‘मोटिव्हेशनल टॉनिक’ आहे, ज्यामुळे मरगळलेल्या मनाला पुन्हा तरतरी येते. सत्ता आणि शक्ती मिळवायची असेल तर स्वतः स्वप्नं तर पाहावीच लागतील. पण त्यासोबत इतरांनादेखील स्वप्नांच्या सफरीवर न्यायला बोट धरून शिकवावं लागेल. तुम्ही रंगीत रंगीत, मनमोहक, सोनेरी स्वप्नं दाखवली की तुमच्या वर्तुळात तुम्ही आपोआपच प्रचंड लोकप्रिय होऊ लागता.

कारण...

**प्रत्येक सामान्य व्यक्तीच्या आयुष्यात कसली
ना कसली भळभळणारी जखम असते.**

मनातल्या मनात अस्वस्थ करणारी एक बोच असते, वेदना देणारी एक खंत मनाच्या आतल्या खोलवर सतावत असते. दररोज कुठे ना कुठे, कशा ना कशा प्रकारे त्याचा भ्रमनिरास होतच असतो. बऱ्याचदा आपल्या आजूबाजूच्या लोकांना त्यांचं जीवन हे वाळवंटातल्या प्रवासासारखं खडतर, नैराश्यपूर्ण आणि विपत्तीने भरलेलं असल्याचं भासू लागतं. अशा वेळी त्यांच्या भविष्यात

डोकावायला मदत करून अद्भुत अशा स्वप्ननगरीची रचना करण्याचं, त्या स्वप्ननगरीची सफर घडवण्याचं कौशल्य जर का तुम्ही शिकलात, तर तुम्हाला ते देवासमान मानायला लागतात. त्यांच्या रुक्ष आयुष्यात चैतन्य भरण्यात तुम्ही यशस्वी झालात की तुम्ही त्यांच्या मनात वाळवंटातल्या ओएसीससारखे स्थान मिळवता. म्हणजे आपले प्रोत्साहनाचे, कौतुकाचे शब्द त्यांच्या आत्म्याला हिरवेगार, तृप्त करणारे, अप्रतिम थंडावा देणारे भासतात. कल्पनांना आकर्षक पद्धतीने मांडणारे लोक इतरांना हवेहवेसे वाटतात. लोक त्यांच्याभोवती घोळका करतात, जत्था बनवून पिंगा घालतात. अभिनेते, नेते, उद्योगपती, जाहिराती हे सगळे नेमकं काय करतात? ते आपल्याला एका फॅटसीमध्ये घेऊन जातात. नाही तर विचार करा, आज सामान्य माणूस महागाईने एवढा त्रस्त असूनही, तीव्र दुष्काळ असूनही दर आठवड्याला नवा सिनेमा दोन-तीनशे कोटींचा गल्ला कसा जमवतो? कारण तो सिनेमा लोकांना तात्पुरता का होईना एका वेगळ्या जगात घेऊन जातो. इतरांच्या स्वप्नांना चाळवण्याची कला त्या चित्रपट बनवणाऱ्यांनी शिकून घेतलेली असते. मग हीच कला आपणही शिकलो तर आपल्या आयुष्याचा सिनेमाही किती सुपरहिट होईल नाही?

मनाच्या अद्भुत शक्तीचा वापर करा –

मनाची शक्ती इतर कोणत्याही शस्त्राच्या शक्तीपेक्षा फार मोठी आणि अविनाशी आहे. मनाची शक्ती त्याच्या वापरानेच वाढते. जसे शरीराचे स्नायू सैल पडले की निकामी होतात, अगदी तसेच मनाचेही आहे. असे होऊ नये म्हणून सतत वाचन व विचार हे औषध फार महत्त्वाचे आहे. वाचनाने तुमच्यात इतर गुणांबरोबर नेतृत्वगुणही येतो. वाचनाने विचार प्रगल्भ बनतात. आपल्या स्वप्नांबद्दल सतत विचार करण्याची सवय लागलेला मेंदू आळशी माणसाच्या मेंदूपेक्षा जास्त कार्यक्षम राहतो. कोणतीही संधी स्वतःहून चालून येत नसते. ती ओळखून तिच्यावर झडप घालावी लागते. नवनवीन कल्पना, नवीन संधी मनात घोळवल्यास आपल्या क्षेत्रात आपले भविष्य उंचावते.

मनःशांती मिळवा

दुसऱ्यांची मनःशांती न बिघडवता स्वतः आनंदात राहणे ही प्रत्येकाची रास्त आकांक्षा असते. आपल्या आजूबाजूला वावरणाऱ्या, आपल्या संपर्कात येणाऱ्या लोकांना आनंद देत राहणे हे प्रत्येक माणसाचे कर्तव्य आहे. हरीण, हत्ती किंवा कावळे, कबुतरे हे प्राणी आणि पक्षीसुद्धा थव्याने, कळपाने राहतात, एकमेकांचे

संरक्षण करतात, वेळप्रसंगी आपल्या पिलांसाठी जीव धोक्यात घालतात. मग आपण इतर माणसांवर प्रेम का नाही करू शकत? पण त्यासोबतच हेही समजून घेतले पाहिजे की स्वतःचे सुख समाधान, शांती वगैरे स्वतःच मिळवले पाहिजे. जो स्वतःच सुखी होऊ शकत नाही तो इतरांना काय सुखी करणार? “You can not help the poor, by becoming one of them.” आपले शरीर आणि मन ठिक असेल तरच दुसऱ्यांना मदत करता येईल. जो स्वतःच सुखी, समाधानी नाही, तो दुसऱ्यांना काय सुखी बनवणार?

मोहक स्वप्ने मनाला उत्साह देतात –

लोकांना कठीण परिस्थितीची अर्थहीन उजळणी नको असते, त्यांना त्यांच्या जीवघेण्या समस्यांवर उत्तर हवे असते. तेव्हा मनाला पीडा देणारे, क्लेशकारक सत्य तुमच्या डोळ्यांना स्पष्ट दिसत असले तरी ते दुःख पुन्हा पुन्हा उगाळणे, त्यावर चर्चा करणे टाळा. कारण वास्तव दाहक परिस्थितीवर चर्चा करणे निरर्थक ठरते. त्रासदायक ठरते. त्यापेक्षा येणारा काळ किती चांगला, भव्य दिव्य आणि आनंदमय असू शकतो ह्यावर आपली विचारशक्ती खर्च केली तर भविष्याचा सुबक, लोभसवाणा, मनमोहक आराखडा

मांडणारी, त्याकडे लक्ष वेधून घेणारी माणसं लोकांच्या मनात
आणि हृदयात स्थान निर्माण करतात.

अशीच माणसं जगावर सत्ता गाजवतात.

आकर्षक शब्दचित्रे उभी करा. -

रटाळ जीवनक्रमाला प्रत्येक जण कंटाळलेला असतो.
आपल्याला संकटातून सोडवण्यासाठी येणाऱ्या देवदूताची प्रत्येक
जण आतुरतेने वाट बघत असतो. तेव्हा काट्याकुट्यांनी भरलेल्या
रस्त्यावर प्रवासाला निघालेल्या, जीवनाच्या वास्तवाचा कंटाळा
आलेल्या लोकांना, सुरेख आणि रम्य कल्पनांच्या सुंदर घाटांची
सफर घडवून आणा.

सारांश -

मरण्यापूर्वी पूर्ण व्हायलाच हव्यात अशा सान्या इच्छा एका
कागदावर लिहून काढा.

पुढचे एकवीस दिवस, सकाळी उठल्यावर आणि रात्री
झोपण्याच्या अगोदर तो कागद रोज वाचा.

आपली सारी स्वप्ने पूर्ण होणारच आहेत, असा ठाम विश्वास मनात बाळगा.

आपण ज्यांच्यावर प्रेम करतो, अशा लोकांची स्वप्ने जाणून घ्या, अजून भव्य स्वप्ने पाहण्यासाठी प्रोत्साहन द्या.

आपल्या आणि त्यांच्या मनाच्या काल्पनिक मर्यादा आणि बंधने तोडून टाका.

आभार आणि शुभेच्छा.

Push yourself, because no one
else is going to do it for you.

धडा सोळावा – स्वतःला ढकलत रहा

मासेमारी हा जपानमधील लोकांचा एक प्रमुख व्यवसाय आहे. मागच्या कित्येक दशकांपासून अव्याहतपणे मासेमारी सुरू असल्यामुळे समुद्रकिनाऱ्याजवळचे मासे पूर्णपणे संपले. म्हणून त्या जपानी मच्छीमारांना मासे मिळवण्यासाठी समुद्रात दूरपर्यंत जावे लागायचे. छोट्या छोट्या होड्यांची जागा आता मोठमोठ्या मोटरबोटींनी घेतली. खोल आणि दूर समुद्रामध्ये जिवंत मासे पकडले जायचे आणि बोटीवर त्यांना पाण्याच्या छोट्या टँकमध्ये सोडलं जायचं. पण दूरवरून मासे आणताना त्यांना एक समस्या त्यांना भेडसावू लागली. हे जे खोल समुद्रातले मासे होते ते खायला रुचकर नव्हते. कितीही विचार केला तरी समजत नव्हते, असे का होत आहे? जपानी माणूस मूळचाच धडपड्या, चौकस आणि तल्लख बुद्धीचा. अखेर हे रहस्य त्याने शोधून काढलेच. समुद्राच्या खोल पाण्यात माशांना सतत दुसऱ्या शिकारी माशांचे भय असते.

म्हणून ते सारख्या चपळ हालचाली करतात, जितक्या चपळ हालचाली तितके त्यांचे शरीर रसरशीत बनते. त्याउलट बोटीवरच्या स्टोरेज टँकमध्ये कोणापासून धोका नसल्यामुळे माशांची हालचाल एकदम मंदावत होती. म्हणून ते मासे अतिशय बेचव लागत होते. जपानी लोकांनी त्यावरही उपाय केला. पकडलेल्या माशांना बोटीवरून परत आणताना त्या टँकमध्ये त्यांनी काही शार्क मासे सोडायला सुरुवात केली. आधी मंद हालचाल करणारे मासे आता शार्कपासून स्वतःचा बचाव करण्यासाठी तीव्र हालचाल करू लागले. त्यांच्या शरीरातला रस कायम राहिला आणि जपानी लोकांना चवदार भोजन मिळत राहिले. मित्रांनो, शाकाहार-मांसाहाराचा भाग सोडा, पण ह्या सत्य घटनेमध्ये जीवन बदलवून टाकणारे दोन धडे लपलेले आहेत.

१) जेव्हा जेव्हा आपल्यापुढे संकटं उभी ठाकतात, तेव्हाच आपले आयुष्य अधिकाधिक रसरशीत बनते.

२) आयुष्यात संघर्ष नसला, की आपोआपच जीवन संथ, निरस आणि बेचव बनतं.

माणूस संकटांना भीतो.

नवनवीन आव्हानांना सामोरं जायला आपण घाबरतो. आव्हानंच माणसाला घडवतात. आव्हानं नवनव्या ध्येयांना जन्म देतात. जगप्रसिद्ध धावपटु मिलखा सिंग शंभर मीटर, दोनशे मीटर आणि चारशे मीटरच्या सगळ्या स्पर्धा का जिंकायचे माहितीये? कारण ते दररोज सकाळी दहा हजार मीटर पळायचे. नंतरही दुपारी, संध्याकाळी आणि रात्री जेव्हा जेव्हा वेळ मिळेल तेव्हा ते पुन्हा पुन्हा पळण्याचा सराव करायचे. अशा माणसाला कोण हरवू शकेल? खरं तर कोणालाच असं पळून स्वतःच्या पायाचे तुकडे पाडून घ्यायला आवडत नाही, मिलखासिंगनाही हे रोज करायला नको वाटतच असेल, आळस येतच असेल, पण ते स्वतःला ढकलत राहायचे, आणि त्यात ते यशस्वी झाले. म्हणून ते जगप्रसिद्ध झाले. स्वतःच्या शारीरिक सुखापेक्षा, आराम आणि विश्रांतीपेक्षा, स्वतःचे ध्येय ज्या लोकांना जास्त प्रिय असते, तेच लोक कंफर्ट झोन तोडू शकतात. तेच लोक आयुष्यात नेत्रदीपक प्रगती करतात.

१. भिडस्तपणावर मात करा. –

तुम्हाला जर एक प्रसिद्ध आणि नावाजलेली व्यक्ती व्हायचे असेल तर स्वतःचा लाजाळू स्वभाव तुम्हाला सोडून द्यावा लागेल.

यशस्वी लोक एका वेळी शेकडो लोकांशी बेधडक संवाद साधण्याची कला शिकून घेतात, त्यात निपुण होतात. मगच ते यशाच्या पायऱ्या चढू लागतात. एक रीसर्च सांगतो की, दूरचित्रवाणीवर काम करणारे अनेक कलाकार, निवेदक, बरेचसे मोठमोठे अभिनेते, मिस वर्ल्ड किंवा मिस युनिव्हर्सचा किताब पटकवणाऱ्या कित्येक तरुणी ह्यासुद्धा लहानपणी बुजऱ्या स्वभावाच्या, कोणात न मिसळणाऱ्या, भिऱ्या, भिडस्त स्वभावाच्या होत्या. पण त्यांनी त्यांच्या आयुष्यात एक प्रखर ध्येय ठरवलं आणि भिऱेपणा, बुजरेपणा, लाजाळूपणा त्यांच्या व्यक्तिमत्त्वातून आपोआपच बाजूला सारला गेला. असे जरी असले तरी भिडस्तपणा तुम्हाला यशस्वी बनण्यापासून रोखू शकत नाही. डीएनएचा शोध लावला म्हणून ज्या महान वैज्ञानिकाला नोबेल पारितोषिक दिले गेले ते म्हणजे जेम्स वॉटसन. त्यांचा स्वभाव तरुणपणी इतका बुजरा होता की ते चारचौघांमध्ये बोलायला घाबरायचे. लग्नासाठीसुद्धा मुलींना डेटवर घेऊन जाण्याचं धाडस त्यांच्यात नव्हतं. ते खुल्या दिलाने मान्य करायचे की मुली समोर आल्या की मला एकदम अवघडल्यासारखे व्हायचे. लोकांशी संवाद साधणे, त्यांना समजून घेणे हे किती महत्त्वाचे आहे हे जेम्स वॉटसन ह्यांना कळून चुकले आणि मग त्यांनी स्वतःमध्ये प्रयत्नपूर्वक बदल घडवला.

२. स्वतःबद्दलच्या शंकांमधून बाहेर पडण्याचे तीन
उपाय –

अ) 'मी हे आधी केलेले आहे' पद्धत –

जेव्हा केव्हा तुम्हाला स्वतःच्या क्षमतांबद्दल शंका वाटेल, संशय वाटेल, तेव्हा थोडे मागे वळून भूतकाळात मिळवलेल्या आपल्याच यशाकडे किंवा आश्चर्यकारकपणे साध्य केलेल्या गोष्टींना आठवा. मी तुम्हाला भूतकाळात रमायला अजिबात सांगत नाहीये, फक्त गरज असताना आत्मविश्वास मिळवण्याची क्लृप्ती सांगत आहे. एखाद्या वेळी तर असेही होते, की संपूर्ण नवी जबाबदारी तुमच्या खांद्यावर येऊन पडते. 'हे कसे करावे मला माहित नाही' असे मानून हातपाय गाळण्यापेक्षा, 'हे कसे करावे हे मला लवकरच समजणार आहे' आणि 'हे काम मी सहज करू शकेन' हे दोन विचार जर तुमच्या मनात सतत सुरू असतील, तर कितीही कठीण परिस्थितीतसुद्धा तुम्ही यशप्राप्ती करू शकता.

ब) स्व शंकेला मागे ठेवा, पुढे पळा –

काम सुरू करण्यापूर्वी, यशस्वी माणसांच्या मनातही भीती, शंका असतातच, पण ते त्यांना महत्त्व देत नाहीत. बस्स, आपले

काम करत राहतात. महान लेखक स्टीफन किंग ही पद्धत वापरतात. ते म्हणतात, स्वशंकेला हात पसरण्याची, वाव देण्याची मी संधीच देत नाही. मला जी गोष्ट सुचते, ती मी वेगाने लिहित जातो, आणि आपोआपच माझा उत्साह वाढत जातो.

क) झोपा आणि ताजेतवाने व्हा –

यशस्वी लोकांच्या मनातही स्वतःबद्दल भयानक शंका येत असतात. इतर लोकांसारखेच तेही कधीकधी आत्मविश्वासाच्या तर कधी निराशेच्या हिंदोळ्यावर दोलायमान असतात. पण त्यांची खासीयतही असते की भावनांच्या झोक्यावर ते फार काळ हेलकावे खात नाहीत. शंका मनाची पकड घेऊ लागल्या की ते सगळं काही बाजूला ठेवून ताणून देतात आणि मस्त झोपी जातात. एका रात्रीची झोप त्यांच्या मनाला ताजंतवानं करण्यासाठी पुरेशी असते.

३. स्वतःबद्दलची जराशी साशंकता यशाकडे नेण्यासाठी उपयोगी पडते

प्रख्यात वास्तुशास्त्रज्ञ फ्रँक ओ गेहरी म्हणतात, “आजही कोणतेही नवीन काम स्वीकारताना माझ्या मनात एक प्रकारची असुरक्षितता असते, म्हणून मी ते काम इतके जीव ओतून करतो, की जणू काही ते माझे पहिलेच काम आहे.” हॉलीवूडची फेमस

अभिनेत्री निकोल किडमन म्हणते, की मला एखादा रोल मिळाला, की मी त्या रोलसाठी माझ्यापेक्षा अधिक कोण कोण योग्य आहेत, अशा अभिनेत्रींची एक यादी बनवते, आणि मी हा रोल त्यांच्यापेक्षा अधिक चांगला करून दाखवीन असा स्वतःशीच निश्चय करते. हेच माझ्या यशाचे गुपित आहे.

४. कामास प्रवृत्त करण्यासाठी ध्येय ठरवा –

खरं आणि प्रामाणिकपणे सांगायचं तर मीही एक मुलखाचा आळशी प्राणी आहे. तासंतास पडून रहायला, बिनकामाची बडबड करायला आणि झोपून रहायला मला आवडायचं. कामाचा कंटाळा यायचा. माझं चुकतय हे मलाही कळत होतं, पण कसं बदलावं हे समजत नव्हतं. मी फक्त एक केलं, माझ्या सबकॉन्शिअस माइंडमध्ये म्हणजे अंतर्मनात मी मोठमोठी, भव्य दिव्य अशी स्वप्नं पेरली, साधण्यास अवघड वाटतील अशी ध्येयं मनात पक्की केली. ती मनात रुजेपर्यंत वारंवार रिपीट केली. जसं की, “मी माझं उत्पन्न सध्याच्या उत्पन्नापेक्षा दहा पटींनी वाढवीन.” हे नुसतं असं ठरवलं आणि चक्क आयुष्य बदलूनच गेलं. वाईट सवयी मोडल्या. आळस पळून गेला. आता आपोआपच अधिक अधिक काम करण्यासाठी मी स्वतःला प्रवृत्त करत राहिलो. म्हणून

आज माझे तुम्हालाही इतकेच सांगणे आहे की स्वतःमधील आंतरिक ऊर्जा चेतवायची असेल तर एखादे ध्येय निश्चित करा आणि ते पूर्ण होण्याचा आनंद अनुभवा, मजा घ्या.

स्वतःसाठी अस्वस्थता, यशाची भूक हे इंधन आतमध्ये भरू शकाल तरच तुम्ही तुम्हाला हवे तेथे पोहोचू शकाल.

अल्पसंतुष्टपणा आणि आराम अवस्था यशाला मर्यादित करते.

कंफर्ट झोन तोडण्यासाठी तुम्हाला खूप शुभेच्छा.

धन्यवाद आणि मनःपूर्वक आभार.

धडा सतरावा – प्रत्येकाचा पेचखिळा

शोधून काढा

एका गावात एक राजा राज्य करत होता. प्रजेचे सुख- दुःख जाणून घेण्यासाठी साधारण वेशभूषा करून घोड्यावरून फिरण्याची त्याला सवय होती. एके दिवशी असाच फिरत असताना तो घोड्यासहित एका मोठ्या खड्ड्यात पडला. त्या वेळी तिथून जाणाऱ्या सहा तरुणांनी महत्प्रयासाने त्या राजाला खड्ड्यातून सुखरूप बाहेर काढले व त्याचा जीव वाचवला. राजाने त्या तरुणांचे आभार मानले. त्या तरुणांना आपली ओळख दिली व बक्षीस म्हणून काही ना काही मागण्यास सांगितले.

एका तरुणाने धन मागितले, दुसऱ्याने घर मागितले, तिसऱ्याने शेती मागितली,

चौथ्याने गावाचे सरपंचपद मागितले, पाचव्याने गावापर्यंत रस्ता बनवून मागितला.

सहावा मात्र सर्वांपेक्षा थोडा चलाख होता.

सहाव्याने म्हटले, "महाराज! मला काही देण्यापेक्षा तुम्हीच माझ्या घरचा पाहुणचार स्वीकारण्यासाठी माझ्या घरी वर्षातून दोन वेळा यावे." राजाला तर ते खूपच आवडले. राजाने पहिल्या पाच जणांना मागितले ते दिले व सहाव्या तरुणाला घरी येण्याचे वचन दिले. राजा सहाव्या तरुणाच्या घरी गेला तेव्हा त्याने पाहिले, त्याचे घर खूप जीर्ण झाले होते. राजाला ते पाहवले नाही, त्याने घर बांधून देण्याची आज्ञा केली. तसेच येण्या-जाण्यासाठी चांगला रस्ता करून दिला. राजा हा पाहुणा म्हणून येत असल्याने आपोआपच त्या तरुणाचा गावातील सन्मान वाढला. प्रतिष्ठा वाढली, राजाच्या जवळचा असल्याने राजदरबारी त्याचे म्हणणे ऐकले जाऊ लागले. पहिल्या पाच तरुणांना फक्त एकदाच गिफ्ट मिळाले. पण सहाव्या तरुणाने राजाला प्रत्येक वर्षी जेवायला बोलावले होते, प्रत्येक वेळी सोबत येताना राजा काही ना काही वस्तू भेट आणायचा, त्यामुळे वरचेवर त्याची श्रीमंती वाढत गेली. स्वतःची अक्कलहुशारी वापरून तो गावातील प्रतिष्ठित नागरिक बनला. राजाकडून काय आणि कसे घ्यावे, हे त्याला ठाऊक होते. तुम्हाला भेटणाऱ्या प्रत्येक माणसाचा पेचखिळा माहीत आहे का?

तुम्हाला हे माहीत आहे का? प्रत्येक माणसाचा एक 'वीक पॉईंट' असतो, एखादा व्यक्ती वरवर कितीही भक्कम रूप धारण करत असेल तरी प्रत्येक माणसाचा एक कमकुवतपणा असतो. एखाद्या अभेद्य आणि मजबूत किल्ल्याला एक गुप्त चोरवाट असते, किंवा एखादी पोलादी तिजोरी एका चिमुकल्या चावीने उघडते, तशीच प्रत्येक माणसाच्या हृदयाचीही एक चावी असते. ज्या लोकांनी तुमचं ऐकावं, तुमच्या म्हणण्यानुसार वागावं, अशी तुमची इच्छा असते, त्या व्यक्तीच्या हृदयाची चावी शोधत रहा. चावी मिळाली की तुमचे काम अतिशय सोपे होईल. जोर लावून किल्ल्याचे दरवाजे फोडण्याऐवजी आता त्या चिमुकल्या किल्लीचा वापर करा. काही लोक आपला कमकुवतपणा जाहीर करतात, काही लोक आपला कमजोर दुवा आतल्या आत दडवून ठेवतात. पण दोन्ही पद्धतीच्या लोकांच्या मनाचा ठाव घेणे, ही कठीण गोष्ट नाही. एकदा ते इंगित तुम्हाला सापडले की तुम्हाला हवी ती गोष्ट तुम्ही सहज घडवून आणू शकता.

कुणाला कशातून आनंद मिळतो? –

‘व्यक्ती तितक्या प्रकृती’ ह्या न्यायाने प्रत्येकाला कशाची ना कशाची आवड असते. तुमच्या आजूबाजूच्या माणसांचे,

कुटुंबातल्या सदस्यांचे, ऑफिसमधील सहकाऱ्यांचे, बॉसचे, जवळच्या मित्रांचे, काका, मामा, मावशी ह्या नातेवाईकांचे बारकाईने निरीक्षण करा. त्यांचे कपडे, त्यांचे वागणे-बोलणे, त्यांचे विचार ह्यातून त्यांच्या स्वभावाचा अंदाज सहज घेता येऊ शकतो. कोणाची रुची कशात आहे, कुणाला नेमकं काय बोललं म्हणजे आपलं काम होईल, संभाव्य ग्राहकाची भेट घेण्याआधी, त्याच्याशी बोलण्याआधी, त्याच्या मनाचा वेध घ्या. एखाद्या व्यक्तीचा आदर्श कुठला आहे, त्याला कोणत्या गोष्टीचा ध्यास आहे, ते कोणाची भक्ती करतात, त्यांच्या कल्पनेच्या भरान्या कोणत्या क्षेत्रात आहेत, हे तुम्हाला बारकाव्यासहित माहित असेल, तर त्यांचे मन जिंकणे, तुम्हाला अजिबात कठीण जाणार नाही. बहुतांश लोकांना मोठेपणाची, समाजामध्ये पुढे पुढे करून मान-सन्मान मिळवण्याची आवड असते. हे लोक लक्ष वेधून घेणारा, उठून दिसणारा, चकचकीत पेहराव करतात. इतरांनी आपली स्तुती करावी, आपल्याला भाव द्यावा, हीच त्यांच्या मनाची भूक असते. थोडी स्तुती केल्याने हे पाघळतात.

कमकुवतपणा बालपणात दडलेला असतो.

मानसशास्त्र सांगते की तीव्र इच्छा असूनही ज्या गोष्टी लहानपणी माणसाला मिळत नाहीत, तो मोठा झाल्यावर आयुष्यभर त्याच गोष्टींमध्ये सुख शोधत राहतो. उदा. ज्याला लहानपणी खूप हट्ट करूनही, मागेल तेव्हा ठराविक चॉकलेट मिळालेले नसते, त्याच्या अंतर्मनात ती गोष्ट रुतून बसते, आणि ते चॉकलेटच त्याची कमजोरी बनते. एखाद्या व्यक्तीला लहान वयात लाड किंवा प्रेम मिळालेले नसते, पुढे आयुष्यभर त्याची ती भूक तशीच अतृप्त राहते. एखाद्याने कुठला तरी छंद जपलेला असतो, कुठल्या ना कुठल्या गोष्टीसाठी प्रत्येकाच्या मनात एक सॉफ्ट कॉर्नर नक्की असतोच असतो. म्हणून ज्याला आपल्या बाजूने वळवायचे आहे, अशा व्यक्तीला आपल्या बालपणाविषयी बोलत असताना अतिशय काळजीपूर्वक ऐका, लहानपणी त्याला कशाचे आकर्षण होते? त्याच्या अतृप्त इच्छा, आकांक्षा याविषयी बोलत असताना, नकळत, तो आपली आतापर्यंत लपवून ठेवलेली गुप्त चावी तर तुम्हाला सोपवत नाहीये ना? लक्ष द्या. त्या अनाहुत प्रांताला तुम्ही हात घातलात की ती व्यक्ती तुमच्याशी अगदी लहान मुलाप्रमाणे निखळ, निरागसपणे वागू लागते. सगळे पोक्त, पोकळ मुखवटे आणि शिष्टाचाराचे ओझे फेकून देते.

विरोधाभासी वर्तणूक ओळखा

जे लोक बाहेरून मी खूप स्ट्रॉंग आहे, असा देखावा करतात, आतून ते लोक तितकेच भित्रे असतात. म्हणून तर बाहेरून मी स्ट्रॉंग आहे, मी स्ट्रॉंग आहे हा जप चालू असतो. अशा लोकांना अजिबात भ्यायचे नसते, उलट त्यांच्या भीतीचा वापर आपल्यासाठी करवून घ्यायचा असतो. 'माझ्यावर विश्वास ठेवा', 'मी प्रामाणिक आहे', 'मी प्रामाणिक आहे', असे वारंवार विनंती करून गळ घालणारा, गयावया करणाराच भ्रष्ट असतो. प्रामाणिक माणूस एकदा सांगेल, आणि विश्वास नसेल तर 'गेलास उडत' असेच म्हणेल, आपल्या प्रामाणिकपणाचे प्रदर्शन करणे, त्याच्या अंतर्मनाला जमणार नाही, त्याला तो कमीपणा वाटेल.

अशा फेक लोकांच्या वागण्यातला विरोधाभास तुम्हाला ताबडतोब त्यांचे कमकुवत दुवे उघडे करून देईल. उदाहरण म्हणून सांगतो, डी. एस. कुलकर्णींनी ठेवीदारांचे पैसे देता न आल्यावर जितके म्हणून आपल्या बचावाचे प्रयत्न केले, तितके जास्त ते गाळात रुतत गेले. वाक्यांमध्ये विसंगती आली की खोटेपणा उघड होतो.

बॉडी लॅंग्वेज ओळखायला शिका –

बॉडी लॅंग्वेज हे एक वेगळेच आणि परिपूर्ण शास्त्रच आहे. ह्याचा अभ्यास असेल ती व्यक्ती कुठल्याही क्षेत्रात असूद्या, खरोखर नेत्रदीपक प्रगती करते. एके ठिकाणी सिगमंड फ्रॉईड म्हणतो, माणूस खोट बोलतो, पण त्याचे डोळे, त्याचा चेहरा आणि त्याचे शरीर कधीच खोटे बोलू शकत नाही.

भावनाना नियंत्रणात न ठेवू शकणारी माणसं कमकुवत मनाची असतात –

वासना, हाव, पोकळ दिमाख, मत्सर अशा भावना जेव्हा एखाद्यावर स्वार होतात, तेव्हा त्याची योग्य आणि अयोग्य काय, हे विचार करण्याची बुद्धीच नष्ट होते. हे लोक आपले नियंत्रण दुसऱ्यांच्या हाती सोपवतात आणि आपोआपच इतरांचे गुलाम बनतात. अशा लोकांवर प्रभुत्व गाजवणे अतिशय सोपे असते. मीही काही वर्षांपूर्वी असाच होतो, पण आता मी स्व-नियंत्रण करायला बऱ्यापैकी शिकलो आहे. नियमित व्यायाम, ध्यान-प्राणायाम-मेडिटेशन आणि वाचन, मनन-चिंतन तुमच्या कमकुवत मनाचं रूपांतर एका भक्कम, दिलदार मनामध्ये करेल, ज्याला कुठल्याही भेगा नसतील. शेवटी इतकेच सांगेन, इतरांचे कमकुवत

दुवे शोध किंवा न शोध, तुमच्या कमजोरी किंवा तुमच्यातले दुर्गुण, जरूर शोध आणि त्यांच्यावर काम करून आपल्या व्यक्तिमत्त्वाला एक मजबूत ढाल बनवा.

आभार आणि शुभेच्छा.

‘स्वार्थ’ तेरा धन्यवाद, तूने लाखो
लोगों को एक दूसरे से जोडे रखा है।

धडा अठरावा – तुम्हाला मदत करण्यात इतरांचे फायदे काय आहेत ते सांगा

एडवर्ड हॅरीमन हा मेरीलँडमधील एक निवृत्त मिलिट्री ऑफिसर भरघोस पगाराच्या नोकरीच्या शोधात होता. त्याला माहीत झाले की कंबरलँड नावाच्या सुंदर खोऱ्यामध्ये फंकहाऊजर नावाचा एक अतिश्रीमंत उद्योगपती राहतो. आता कसेही करून हॅरीमनला ती नोकरी हवी होती. पण फंकहाऊजर नोकरीच्या शोधात असणाऱ्या बेकार माणसांना अजिबात भेटत नसे, उलट धुडकावून लावत असे. हॅरीमन बऱ्याच लोकांना भेटला, व त्याला कशात रुची आहे, हे त्याने जाणून घेतले. त्याला पैशामध्ये आणि सत्तेमध्ये रुची आहे, हे त्याने शोधून काढले. फंकहाऊजरची तुसड्या आणि कडक स्वभावाची एक सेक्रेटरी होती, तिच्याही आवडीनिवडीचा त्याने पूर्ण अभ्यास केला. आपल्या फटकळ

स्वभावासाठी प्रसिद्ध असलेल्या सेक्रेटरीला तो भेटला, तिच्या आवडीनिवडीप्रमाणे बोलला, वागला, आणि तिला प्रभावित केले,

आणि पुढे तो म्हणाला, “फंकहाऊजरसाठी माझ्याकडे आर्थिक फायद्याची आणि सत्तेचे राजकारण करणारी एक योजना आहे.” तेव्हा ती उत्साहात ऐकून घेऊ लागली. हॅरीमनने तिला तिच्या फायद्याच्याही चार गोष्टी सांगितल्या. संभाषण झाल्यावर सेक्रेटरीने हॅरीमनची फंकहाऊजरसोबत भेट निश्चित केली. हॅरीमन फंकहाऊजरच्या भव्य आणि दिमाखदार ऑफिसमध्ये जाऊन पोहचला. स्वतःच्या नोकरीबद्दल त्याने चकार शब्दही काढला नाही. तटस्थ आणि काहीशा रागावलेल्या चेहऱ्याच्या फंकहाऊजरकडे अभिवादन करून स्मितहास्य देत त्याने सुरुवात केली. “मि. फंकहाऊजर, माझा असा विश्वास आहे, की मी तुम्हाला अधिक पैसे मिळवून देईन.” ह्या एका वाक्यावर फंकहाऊजरची कळी खुलली. त्याने हॅरीमनला जवळच्या आसानावर बोलावले. पुढचा जवळपास एक तास हॅरीमन आतापर्यंत अभ्यास केलेल्या सगळ्या योजना त्याच्यापुढे मांडत होता. ह्यामुळे व्यावसायिक यश कसे मिळेल, हे त्याने त्याच्या होणाऱ्या मालकाला व्यवस्थित पटवून दिले. ह्या संभाषणाचा शेवट असा झाला, आपल्या खडूस स्वभावासाठी प्रसिद्ध असलेला तो मालक म्हणाला, “चल, तुला मी आजपासून नोकरीवर ठेवले.”

पुढे वीस वर्षांहून अधिक काळ हॅरीमनने त्याच्यासाठी काम केले आणि दोघांनीही बक्कळ पैसा कमावला. “मधाचा एक थेंब स्वतःभोवती हजारो माशा जमा करू शकतो. कडूनिंबाच्या रसाकडे एक माशीही फिरकत नाही.” माणसांचेही असेच असते.

तुमच्याकडे एक अशी मधाची कुपी असूद्या, त्याकडे त्यांचे हृदय झेप घेईल तरच ते तुमच्या इच्छेपुढे मान तुकवतील. एकदा व्हाइट मोटर कंपनीमध्ये कामगारांनी पगारवाढीसाठी आणि इतर मागण्यांसाठी संप केला. कंपनीचा अध्यक्ष रॉबर्ट ब्लॉक याने जरासुद्धा आपला तोल ढळू दिला नाही. ना त्याने निषेध केला, ना त्याने कामगारांना धमक्या दिल्या, ना जुलूमशहांसारखा वागला. त्याने चक्क संपकऱ्यांची प्रशंसाच केली. स्थानिक पेपरमध्ये शांततामय मार्गाने संप पुकारल्याबद्दल त्याने संपकऱ्यांना शुभेच्छा दिल्या. आभार मानले. संपाच्या काळात कामगार रिकामे बसलेले पाहून त्याने दोन डझन बेसबॉल बॅट्स आणि हातमोजे कामगारांना गिफ्ट दिले. ज्या कारखान्यात संप पुकारला त्याच कारखान्याचे आवार कामगारांनी चकाचक साफ केले.

त्याच आवारात बेसबॉलचे सामने रंगले. अमेरिकेच्याच काय जगाच्या इतिहासात एवढा खेळीमेळीचा संप कोणी बघितला नव्हता. ती एक अविस्मरणीय घटना ठरली. रॉबर्टच्या चतुराईने व

कामगारांप्रति सौहार्दपूर्ण वागण्यामुळे, कोणताही दुराग्रह व हाडवैर न ठेवता, एका आठवड्याच्या आतच तो संप तडजोडीने व सामंजस्याने मिटला. एखाद्या दोस्ताकडे मदत मागण्याची वेळ येते तेव्हा तुम्ही कितीही विनंत्या, आर्जवे, चांगुलपणा ह्यावर भर देऊन आवाहन केले तरी तो मदत करेल ह्याची खात्री नसते. किंबहुना तुमच्या सततच्या तगाद्याने कंटाळून, तो तुमच्याकडे दुर्लक्ष करण्याची शक्यता जास्त असते. पण जर तुम्ही नेमक्या शब्दांत ह्यातून त्याचा काय फायदा होईल, हे ठळकपणे मांडले तर मात्र लगेच तो उत्साहित होऊन प्रतिसाद देईल. स्वार्थाची तरफ लोकांना जलदगतीने हलवते. तुमचे काम केल्याने त्यांचा काय काय फायदा होईल, ही गोष्ट स्पष्ट करा. तुमच्यासाठी कृती केल्याने त्यांचा होणारा लाभ वर्णन करा.

मदत मागण्याआधी माणसं वाचा –

सत्ताप्राप्तीच्या मार्गात तुमच्यापेक्षा सामर्थ्यशाली व्यक्तीकडे काही ना काही मदत मागण्याची वेळ तुमच्यावर वरचेवर येईल. मदत मागणे ही कला आहे. ज्या व्यक्तीबरोबर तुम्ही व्यवहार करत आहात, तिला जाणण्याची ही कला आहे. समोरच्या व्यक्तीचा, त्याच्या स्वभाववैशिष्ट्यांचा बारकाईने अभ्यास करा. समोरचा

माणूस हा पोकळ अभिमान बाळगणारा आहे का? मग मोठेपणा देऊन, त्याला केवळ शब्दांनी जिंकले जाऊ शकते. त्याचे समाजातील स्थान आणि कीर्तीला तो फार जपतो का? त्याला असे काही शत्रू आहेत का, ज्यांना नमवण्यात, जेरीस आणण्यात तुम्ही त्याची मदत करू शकाल?

दुसऱ्यांच्या इच्छा आणि गरजा जाणून घ्या

हे उपाय चालले नाहीत तर पैसा आणि अधिकार ह्या दोन गोष्टी तुम्हाला मदत करण्यासाठी त्याला उद्युक्त करतील. कारण अगदी प्रबळ आणि वरवर स्वतःला समर्थ दाखवणारी व्यक्तीदेखील स्वतःच्या मूलभूत गरजांमध्ये अडकलेली असते.

बाराव्या शतकात चेंगिझखान नावाचा एक साहसी, शूरवीर पण तितकाच क्रूर राजा होऊन गेला. मूळचे मंगोलियाचे असल्यामुळे त्याच्या रानटी टोळीला मुघल हे नाव पडले होते. चेंगिझखानने शस्त्रांच्या बळावर अर्ध्याहून अधिक जग जिंकून बेचिराख केले होते. लाखो लोकांच्या कत्तली केल्या. त्याच्यात दयामायेचा, सभ्यपणाचा लेशमात्रही नव्हता. ह्या क्रूर चेंगिझखानाने जेव्हा चीनवर आक्रमण केले तेव्हाची गोष्ट. चेंगिझचे आक्रमण म्हणजे टोळधाडच जणू. त्याच्या प्रखर हल्ल्यासमोर

चीनी जनतेचा पराभव झाला. दोन हजार वर्षांत हळूहळू निर्माण झालेल्या संस्कृतीबद्दल चेंगिझला अजिबात ममत्व नव्हते. “ह्या विस्तीर्ण जमिनीवर चीनी संस्कृतीचं नामोनिशानदेखील शिल्लक ठेवू नका”, त्याने आपल्या सैन्याला आज्ञा दिली. हे ऐकून प्रत्येक पराजित चीनी राजा, वजीर आणि सैनिकाच्या मनात धस्स झालं. मात्र चेंगिझला बोलायला, त्याला विनंती करायला कुणीही धजावत नव्हते. ह्या देशाची राखरांगोळी होण्यापासून वाचवण्यासाठी, चीनी संस्कृतीचा प्रशंसक असलेला, ‘येल चु त्साई’ नावाचा, चेंगिझखानाचा एक सल्लागार पुढे झाला आणि म्हणाला, “चीनचा महाभयंकर असा सर्वनाश करण्यापेक्षा फक्त इथे राहणाऱ्या प्रत्येकावर कर लादला, तर आपल्याला येथून प्रचंड संपत्ती मिळेल.” ह्या एकाच वाक्याने चेंगिझचे मन वळवले.

पुढे चीनमधले कायफेंग शहर जिंकल्यावर तेही चेंगिझला उद्ध्वस्त करून आपला दरारा आणि धाक निर्माण करायचा होता. ‘चु त्साई’ मात्र चेंगिझखानाची नस ओळखून होता. मुत्सद्दीपणा वापरून त्याने पुन्हा एकदा कायफेंगला वाचवले. “कायफेंगमध्ये उत्कृष्ट कारागीर आणि अभियंते राहतात, त्यांचा सर्वनाश करण्यापेक्षा त्यांचा वापर करणे जास्त योग्य ठरेल.”

कायफेंगची कत्लेआम रद्द झाली. अशी दया चेंगिझने यापूर्वी कधीही दाखवली नव्हती. इतिहासात पहिल्यांदाच हे घडले होते. कित्येक लोकांनी क्षमायाचना करून, रडून भेकून, दयेची आर्जवे करून जे साध्य झाले नव्हते ते 'चु त्साई' ला कसे साध्य झाले बरे? कारण त्याने चेंगिझच्या एकाच भावनेला हात घातला होता- हाव/हव्यास.

सारांश -

दिवसभर तुम्हाला भेटणाऱ्या व्यक्तीबद्दल मैत्रीपूर्ण दृष्टिकोन ठेवा.

आपल्या प्रेमपूर्वक वागणुकीने आणि व्यवहाराने मने जिंका.

एखाद्या व्यक्तीकडून काही काम करवून घेताना, ते काम केल्याने त्याचे फायदे काय असणार आहेत, हे सांगून काम करण्यासाठी त्याला प्रोत्साहित करा.

खूप शुभेच्छा आणि मनःपूर्वक आभार.

Great things in business are never done by one person, they are done by a team of people.

धडा एकोणिसावा –

इतरांकडून कामे करवून घ्या

पीटर पॉल रुबेन्स हा एक नावाजलेला बेल्जियन चित्रकार होता. तो आपल्या ऐतिहासिक व बरॉक शैलीच्या व्यक्तीचित्र, वस्तूचित्र व निसर्गचित्रांसाठी ओळखला जातो. चित्रकारीबरोबरच राजनैतिक कौशल्यासाठी देखील रुबेन्स प्रसिद्ध होता. इंग्लंडच्या पहिल्या चार्ल्सने त्याला सरदारकी बहाल केली होती. आपल्या कारकीर्दीच्या उत्तरार्धांमध्ये पीटर पॉल रुबेन्स याच्या लक्षात आले की दिवसेंदिवस त्याच्या पेंटिंग्जची मागणी वाढत आहे. त्याच्या पेंटिंग्जच्या मागण्यांचा पूर लोटला आहे. त्याने आपल्या भव्य स्टुडिओमध्ये एक डझनभर चित्रकारांना कामाला लावले. त्या डोकेबाज कलाकाराने एक आगळीवेगळी यंत्रणा उभी केली. कोणी चित्रकार पार्श्वभूमी दाखवण्यात निपुण होता, त्याच्याकडून

तो आपल्या देखरेखीखाली फक्त पार्श्वभूमी रेखाटून घ्यायचा, जो कोणी हुबेहूब माणसांची रेखाचित्रे बनवण्यात वाकबगार होता, त्याच्याकडून सर्व पेंटिंग्जवर हवी तशी माणसेच फक्त रेखाटून घ्यायचा, एखादा गुणवान कलाकार त्यांचे हावभाव जिवंत करायचा, मग एखादा एक्स्पर्ट त्यात वेगवेगळे रंग भरायचा. सर्वांना मार्गदर्शन करून, त्यांच्या अंगभूत कलेचा आपल्यासाठी वापर करून रुबेन्स अनेक अप्रतिम पेंटिंग्ज अगदी नाममात्र दरात तयार करवून घ्यायचा आणि महत्त्वाचा कोणी ग्राहक स्टुडिओत येणार असेल त्या दिवशी तो सर्व कलाकारांना सुटी द्यायचा व त्यांनी बनवलेल्या पेंटिंग्ज विकून भरघोस रक्कम पदरात पाडून घ्यायचा. इतरांकडून आपल्यासाठी काम करवून घेण्याचे तंत्र रुबेन्स शिकला होता. आजच्या कॉर्पोरेट भाषेत ह्यालाच मॅनेजमेंट म्हटले जाते.

काम करणारे लोक महान गणले जात नाहीत, काम करवून घेणारे, तशी व्यवस्था उभा करणारे, केवळ स्वतःच्या बुद्धीचा वापर करून इतर लोकांचे श्रम, पैसा आणि वेळ वापरून, यशस्वी होणारे लोकच ह्या जगावर राज्य करतात. मान्य असेल तर ठीक, पण नाही आवडले तरी हेच सत्य आहे. जेव्हा रुबेन्सचे ग्राहक किंवा चाहते त्याच्या स्टुडिओमध्ये येत, तेव्हा रुबेन्स त्यांना दूरवर बाल्कनीमध्ये बसवून, थोडा वेळ, उगीचच आपण पेंटिंग्ज करण्यात मशगुल आहोत असे भासवायचा आणि त्यांना कळणार नाही अशा बेताने,

त्याने स्वतःच ती पेंटिंग त्यांच्यासमोर बनवली आहे, असा आभास निर्माण करून वाहवाही लुटण्यात यशस्वी व्हायचा. ही गोष्ट तुमच्यापैकी काही जणांना पटणार नाही, कारण आपल्याकडे लहानपणापासूनच प्रामाणिकपणे वागा, स्वावलंबी व्हा, स्वतःचे काम स्वतः करा असे नैतिकतेचे अविरत धडे दिले जातात. खोटे बोला असा आग्रह मी धरत नाही. पण इतरांना कामाला लावल्याने श्रीमंत आणि शक्तिशाली कसे होता येते, ह्याबद्दलच्या काही फॅक्ट्स तुमच्यासमोर ठेवायला मला निश्चितपणे आवडेल.

आज भारतात आणि जगभरात नेटवर्कचं जाळं उभ्या केलेल्या ओला, उबेर आणि मेरू ह्यांच्या स्वतःच्या टॅक्सी खूप नगण्य आहेत. तरीही टॅक्सीसेवा देणाऱ्या ह्या महाकाय कंपन्या इतरांच्या बळावर मोठ्या झाल्या आहेत.

गूगल किंवा फेसबुक ह्यांचा स्वतःचा असा डाटा काहीच नाही, तरीही ते दरवर्षी अरबो-खरबो डॉलर्स कमवतात.

मॅकडोनाल्ड लोकांकडून मोक्याची जागा घेते, कामही त्यांच्याकडून करवून घेते, आणि आपल्या ब्रँडची किंमत म्हणून जास्तीत जास्त नफाही त्यांच्याकडून घेऊन जाते.

ए. आर. रहमान असो वा अजय अतुल, त्यांच्या ताफ्यात दिवसरात्र प्रचंड मेहनत करणारे, चाली लावणारे शेकडो कलाकार

असतात, ते सर्व गाणं बनवण्यात सहभागी असतात, पण चित्रपटाच्या श्रेयनामावलीमध्ये नाव कोणाचं बरं असतं?

एखाद्या आघाडीच्या हिरोइनच्या सुंदर लुक्ससाठी अक्षरशः शेकडो लोक काम करतात, तिचे डायटिशियन, फिजिओ इन्स्ट्रक्टर, मेकअपमॅन, फॅशन डिझायनर वगैरे लोकांची टीम, त्या हिरोइनच्या दिसण्यावर दिवसरात्र मेहनत घेते. पेपरात फोटो कुणाचा छापून येतो, टीव्हीवर कोणाचा चेहरा वाहवाही लुटतो?

म्हणून म्हणतो, सत्तेच्या शीर्षस्थानी पोहचायचे असेल तर इतरांकडून कामे करवून घेण्यात वाकबगार व्हा, आणि त्याचे श्रेय तुमच्या खात्यात जमत असेल तर त्यात स्वतःला दोषी मानू नका, उलट जग कौतुक करत असेल तर ते सहर्ष स्वीकारा.

तुम्ही त्या कौतुकास पात्र असल्याचा अभिमान बाळगा.

तुमची उद्दिष्टे साध्य करण्यासाठी इतरांची मदत घ्या

तुमची उद्दिष्टे महान असतील, तर तुमचे एकट्याचे ज्ञान, कौशल्य आणि कष्ट कदाचित अपुरे पडतील, तेव्हा आपले ध्येय पूर्ण करण्यासाठी इतरांची मदत घेण्यात संकोच करू नका. तुमच्यासोबत जोडल्यास त्यांना होणारे फायदे, रसभरीत वर्णन करून त्यांच्यासमोर विशद करा, आणि त्यांना तुमच्यासाठी काम

करण्यासाठी आकर्षित करा. तुम्ही इतर लोकांची मदत घेतल्यामुळे तुमचा वेळ आणि शक्ती ह्यांची बचत होईल. त्यासोबतच तुमचा लक्षणीय वेग आणि कर्तृत्व लोकांच्या डोळ्यात उठून दिसेल, जे की एकटे काम केल्याने साध्य झाले नसते. तुमचे मदतनीस कोणाच्याही स्मरणात राहणार नाहीत, पण तुम्ही मात्र सदैव लोकांच्या स्मरणात राहाल आणि असामान्य बनून ओळखले जाल.

----- **इतर करू शकत असतील ती कामे तुम्ही करू नका**

एखादे काम आपल्यासारखे परफेक्ट कोणीच करू शकत नसते, पण ते काम तुमच्या साठ सत्तर टक्के जरी एखाद्याला जमत असेल, तर ते काम बिन्धास्त त्याच्यावर सोपवा. शिकवण्यात वेळ जातो, सगळी कामं मीच करेन, हा परफेक्शनचा अट्टहास तुम्हाला मोठं, अजून मोठं होऊ देणार नाही. जे लोक विश्वासानं इतरांवर कामं सोपवतात, आवश्यकता पडल्यास त्यांना मार्गदर्शन करतात, त्यांच्यावर करडी नजर ठेवतात आणि चुका सुधारत अप्रतिम काम करवून घेतात, तेच सत्तेच्या शिखरावर जाऊन पोहचतात.

बीव्हीजी ग्रुप चालवणाऱ्या ग्रुपचे सर्वेसर्वा हनुमंतराव गायकवाड हे स्वच्छतेचे काँट्रॅक्ट घेतात, त्यांनी स्वतः झाडू कधीही हातात धरला नाही, आज त्यांच्या कंपनीत पासष्ट हजारहून अधिक कर्मचारी आहेत.

देशाची संसद, राष्ट्रपती भवन, सर्वोच्च न्यायालय अशा इमारतीचे हाऊसकीपिंग बीव्हीजी करते, पण नाव कोणाचे होते? पैसे कोण कमवतो? विमानाने कोण फिरतो? सत्कार कोणाचे होतात? हारतुरे कोण स्वीकारतो? अर्थातच कंपनीचे मालक हनुमंत गायकवाड. ते इतरांकडून काम करून घेण्याचे तंत्र शिकले आहेत, दुसऱ्यांकडून काम करवून स्वतःच्या खात्यावर जमा करण्याचे तंत्र शिकले आहेत, म्हणून त्यांना हा मानसन्मान मिळतो. आणि ते त्याला पात्र आहेत. हीच ह्या नियमाची खुबी आहे.

३. बुलवर्क आणि स्मार्टवर्क –

ढोरमेहनत करत जिथल्यातिथं राहणं आणि यशाच्या भरभर शिड्या चढणं, ह्यात हाच काय तो फरक आहे. सगळी कामं मी स्वतः जातीनं करेन, हा हट्ट धराल, तर तुमची ताकद हकनाक वाया जाईल, उगीचच स्वतःचा जीव जाळाल, आपल्या कामाला उपयुक्त कौशल्ये असलेली माणसं शोधा, एक तर त्यांना कामावर घ्या किंवा त्यांच्याकडून काम करवून घेऊन ते काम स्वतःचे आहे, असे सिद्ध करण्याचा मार्ग शोधा. इतरांना कामाला लावायची कला शिका, श्रेय काय ते तुमच्या खात्यात जमा होऊद्या. त्यांची निर्माणक्षमता तुमची होते आणि जगाच्या नजरेत एक प्रतिभावान आसामी म्हणून तुमचे लवकर नाव होते.

आर्य चाणक्य आपल्या चाणक्य नीतीत म्हणतात, “इतरांच्या ज्ञानाचा, अनुभवाचा वापर, स्वतःच्या फायद्यासाठी करून घेणारे लोकच श्रेष्ठ आणि प्रभावशाली जीवन जगतात.” ह्यालाच आयझॅक न्युटन “अलौकिक व्यक्तीच्या खांद्यावर उभे राहणे.” असे म्हणतो. पूर्वी होऊन गेलेल्या अनेक शोधांचा आधार घेऊन त्यांना स्वतःच्या शब्दात नव्या स्वरूपात मांडण्याची, नव्या सूत्रात गुंफण्याची धूर्तता न्युटनने मान्य केली होती. हा असामान्य प्रतिभेचा धनी इतर लोकांचे ज्ञान वापरूनच, पुढची स्वतःची वाटचाल करू शकला होता. कथानके, संवाद आणि व्यक्तिरेखा निर्माण करताना, शेक्सपिअरने प्लुटार्कची उसनवारी केलेली आहे. प्लुटार्कच्या शैलीत स्वतःची पदरची भर टाकून त्याने स्वतःची खास अशी ‘शेक्सपिअर शैली’ निर्माण केली. जी इतकी सुपरडुपर हिट झाली की ह्याच शेक्सपिअरला पुढे हजारो लाखो लोकांनी कॉपी केले. आज शेक्सपिअर अजरामर झालाय, प्लुटार्क मात्र कोणाच्या लक्षातही राहिला नाही. बिस्मार्क म्हणतो, मूर्ख लोक स्वतःच्या अनुभवातून शिकतात. शहाणे लोक इतरांच्या अनुभवातून शिकतात.

सारांश -

इतरांकडून कामं करवून घेण्याची तुमची क्षमता तपासा.

धन्यवाद आणि मनःपूर्वक शुभेच्छा.

You had the power,
all along, my dear

धडा विसावा – आपले मत ठासून मांडा

वर्ष १९६०. एक अठरा वर्षांचा तरुण नुकताच बॉक्सिंगमध्ये करिअर करण्यासाठी उतरला होता. एकदम कोवळ्या वयात आयुष्यात पहिल्यांदाच तो ऑलिंपिक स्पर्धेत भाग घेण्यासाठी सज्ज झाला होता. त्याची पहिली फाइट सॉनी लिस्टन नावाच्या एका दिग्गज बॉक्सरसोबत होती, सर्वानी सॉनी लिस्टनचा विजय गृहीत धरला होता, पण ह्या अठरा वर्षांच्या तरुणाने त्याच्या पहिल्या लढतीच्या आधी एक मुलाखत दिली, आणि त्याने त्यात जगासमोर घोषणा केली, “आय एम द ग्रेटेस्ट!”

दुसऱ्या दिवशी सगळ्या वर्तमानपत्रांमध्ये जिकडे तिकडे हीच बातमी छापून आली होती. अनेक पत्रकारांनी त्या तरुण बॉक्सरच्या वलग्नेची मनसोक्त खिल्ली उडवली होती. पण त्या तरुणाला स्वतःवर खरोखर प्रचंड विश्वास होता, आणि आपल्या पहिल्या मोठ्या लढतीतच त्याने सॉनी लिस्टनसारख्या जगज्जेत्या बॉक्सिंग

चॅम्पियनला फक्त काही मिनिटातच खाली लोळवले, आणि आपले शब्द खरे करून दाखवले,

एका नव्या बॉक्सिंग स्टारचा उदय झाला होता, त्याचे नाव मुहम्मद अली! त्यानंतर अली विश्व भ्रमणावर निघाला, आणि सतत आपल्या वाक्याची पुनरावृत्ती करत राहिला, “मी सर्वात महान आहे.” त्यासोबतच आपण आपल्या प्रतिस्पर्ध्यांवर कोणत्या फेरीत मात करणार आहोत, याची भविष्यवाणीसुद्धा करणे त्याने सुरु केले. आणि एकदोन अपवाद सोडले तर प्रत्येक वेळी तो बरोबर होता, तो हे कसे काय करू शकला? त्याने कुठल्या अद्भुत गुप्त शक्तीशी संधान तर बांधले नव्हते ना? हो, त्याने एक जादुई शक्ती प्राप्त केली होती, तिचे नाव दृढता.

दृढतेचे शब्द हे असे असतात, जे तुम्ही स्वतःला सांगत असता, किंवा दुसरे तुम्हाला सांगत असतात, ज्यावर तुम्ही विश्वास ठेवता, विचार करता आणि ते खरे ठरतात. एक लक्षात घ्या, ज्या वेळेस अलीने घोषणा केली त्या वेळेस त्याने असे अजिबात म्हटले नाही की “मी महान आहे.”, किंवा, “मी जवळपास सर्वात महान आहे.” किंवा, “पुढच्या वर्षी मी महान बनेन.” जेव्हा त्याने सरळ स्पष्टपणे म्हटले, की, “मी सर्वात महान आहे”, तेव्हा तो तीन गोष्टी एकाच वेळी साधत होता.

पहिली – तो स्वतःच्या अंतर्मनाला सांगत होता, की मला करायचे आहे, अंतर्मनासाठी फक्त वर्तमानकाळ असतो, म्हणून तो स्वतःला तिथेच आणि त्याच वेळी जाहीर करत होता.

साहजिकच अंतर्मनाला त्याच्या मधुर आणि यशस्वी वर्तमानावर विश्वास ठेवावा लागला.

दुसरी – आपले दृढ विचार सर्वासमोर सांगून तो आपल्या अंतर्मनाला हेही बजावत होता की आता इथून माघार घेणे नाही. आता आपण हे जाहीर केले आहे, आता ते खरे करून दाखवायलाच हवे.

तिसरी – एकदा विश्वविजेता बनून त्याने जे काही म्हटले, ते पूर्ण करून दाखवले. तेव्हा त्याने दुसऱ्यांनासुद्धा त्याच्यावर विश्वास ठेवायला भाग पाडले.

या प्रकारे जेव्हा आपण आपल्या प्रतिस्पर्ध्याला तिसऱ्या फेरीत हरवणार आहोत, असे त्याने जाहीर केले, तेव्हा प्रतिस्पर्ध्याने ते ऐकावे, अशी त्याची इच्छा असायची, प्रत्यक्षात जेव्हा तिसरी फेरी आली, तेव्हा प्रतिस्पर्धीसुद्धा आपण आता हरणार अशी अपेक्षा करत थांबायचा. ही अलीच्या दृढतेची ताकत होती, की प्रतिस्पर्धीसुद्धा त्याच्यावर विश्वास ठेवायचे, आणि जसे अली बोलेल तसेच घडत असे, त्याने आपली मनोधारणा प्रतिस्पर्ध्याला

हरवण्याची करुन घेतली होती. अलीकडून वापरली जाणारी दोन तंत्रे होती, सामना व्हायच्या आधी दिल्या जाणाऱ्या सूचनांच्या वेळी आपल्या प्रतिस्पर्ध्यांकडे टक लावून रोखून पाहणे. आणि दोन फेऱ्यांच्या मध्ये कधीही कोपऱ्यात जाऊन न बसता, मी अजूनही किती उत्साही आहे, हे दाखवण्यासाठी एखाद्या शिकारीसाठी आसुसलेल्या सिंहासारखे शत्रूंकडे बघत येरझाऱ्या घालणे. आपल्या प्रत्येक कृतीने तो सर्वांना ओरडून सांगत असे, की तो अजिंक्य आहे. तुमच्या लक्षात आले असेलच की अलीचे बॉक्सिंगमधले कसब महत्त्वाचे होतेच, पण त्याच्या मनोवैज्ञानिक युक्त्या जास्त प्रभावशाली होत्या. अली निर्विवादपणे मानसिक रूपात बॉक्सर होता. आपणही अलीप्रमाणे प्रथम मनाच्या पातळीवर जिंकायला हवे, आणि नंतर प्रत्यक्ष युद्धाच्या मैदानात!

**मन ज्याची कल्पना करू शकते,
आणि त्यावर विश्वास ठेवू शकते, मन
त्याला प्राप्त करू शकते.**

– डॉ. नेपोलियन हील

आपण एखादी गोष्ट ठासून बोलतो, तेव्हा एक श्रोता तर नक्कीच असतो, तो म्हणजे आपले स्वतःचे अंतर्मन! अंतर्मन जेव्हा केव्हा आपले ठासून बोलणे ऐकते, आपले दृढतापूर्ण कथन ते मान्य करते, आणि म्हणते, “हे बरोबर आहे, हे असेच होणार!” जेव्हा केव्हा तुम्ही दुसऱ्यासमोर घोषणा करता, तेव्हा स्वतःच्या प्रतिष्ठेला वाचवण्याचे आव्हान, जबाबदारी अंतर्मनावर येऊन पडते, आता त्याला निष्क्रियता सोडून तुमच्या बचावासाठी क्रियाशील होऊन ते काम करावेच लागते. अशा दृढतेची शक्ती तुम्ही कधी अनुभवली आहे का? दृढता अंतर्मनाला विश्वास ठेवायला भाग पाडते, की तुम्ही खरेच ती गोष्ट करू शकता. केलेला संकल्प पूर्ण करण्यासाठी, अंतर्मनापर्यंत पोहोचण्यासाठी, काही युक्त्या, काही तंत्रे आपल्याला अतिशय उपयुक्त आहेत.

उभे रहा –

जेव्हा केव्हा तुमच्या मनात स्वतःच्या मनाला दृढतेची धार लावणे आवश्यक वाटते, प्रत्येक वेळी उभे रहा. उभे राहिल्याने आपल्या संपूर्ण जाणिवा जागृत होतात. काहीही महत्त्वाचे काम करताना उभे रहावे.

उदा. एखादा महत्वाचा फोन कॉल करायचा असल्यास उभे राहून बोलावे. तुमची वाढलेली ऊर्जा, बुद्धिमत्ता, नवऊर्जित उत्साह, आणि शक्ती पाहून तुम्हाला नवल वाटेल. तुमच्या फोनच्या दुसऱ्या टोकाला असलेली व्यक्ती तुमच्या ऊर्जेच्या वाढलेल्या पातळीने दीपून जाईल, प्रभावित होईल.

संकल्प जाहीर करताना बोटानी छातीला स्पर्श करा.

आपली स्पर्शोद्दिष्टे आपल्या भावनांना कामाला लावतात. तर्जनीचे म्हणजे अंगठ्याच्या बाजूचे बोट हे शरीरातील स्पर्शाचे सर्वाधिक संवेदनशील साधन आहे. आपली बोटे आपल्या मनाची प्रवेशद्वारे आहेत. जेव्हा आपण आपली बोटे छातीवर आपटतो, तेव्हा आपल्या अंतर्मनाला तत्काळ कळते की आपण स्वतःबद्दल बोलत आहोत. त्याने आपले संपूर्ण लक्ष त्या बोलण्यावर केंद्रित होते.

मोठे, भव्य संकल्प करा –

लक्षात ठेवा, साध्या साध्या शब्दांमध्ये भावार्थाचे विश्व सामावले आहे. सर्वोत्तम संकल्प आणि सामान्य संकल्प दोन्हीसाठी सारखीच शक्ती खर्च होते, मग छोटे संकल्प का

करायचे? आपल्या वाक्यांमध्ये साधेपणा हवा, आणि तो वर्तमानातच हवा. भविष्यकाळात नको. तुम्ही स्वतःशी जास्तीत जास्त आत्मविश्वासाने बोलायला हवे. संकल्प जोरजोराने ओरडून म्हटला की अंतर्मनाचे झाकण उघडले जाते.

असे वारंवार करा –

भारतीय विचाराप्रमाणे एखादी गोष्ट तुम्ही दहा हजार वेळेला घोकाल तर ती खरी होते. म्हणून जप केलेल्या उक्तीला मंत्र असे म्हणतात, वारंवार उच्चार केल्याने एक विचारांचा साचा तयार होतो, ज्यामुळे भविष्याला आपोआपच आकार दिला जातो. तुम्ही जेव्हा वारंवार नियमित संकल्प बोलून दाखवता, तेव्हा तुम्हाला असेही आढळेल, की एका गूढ शक्तीशी तुमचे छान संतुलन साधले गेले आहे. मागच्या दहा वर्षात माझ्या आयुष्यात एकानंतर एक अशी अनेक मोठमोठी आव्हाने आली. अनेक प्रसंग तर असे जीवघेणे होते की मी हताश झालो, पूर्णपणे खचून गेलो, पण जेव्हा केव्हा मी माझ्या अडचणी माझ्या कुटुंबापुढे मांडल्या, तेव्हा माझ्या कुटुंबातील प्रत्येक सदस्याने मला सकारात्मक ऊर्जा दिली, आणि प्रत्येक वेळी संकटातून बाहेर काढण्याचे मार्ग दाखवले, प्रत्येक अडचणीच्या वेळी माझ्या आईने माझ्या मनावर एकच वाक्य पुन्हा

पुन्हा बिंबवले, देवाजवळ प्रार्थना कर! माझ्या वडिलांनी मला एकच गुरुमंत्र सांगितला, “मेहनत कर!” माझ्या भावाने माझ्यापुढे एक यशाचे रहस्य उलगडून ठेवले, “लोकांवर विश्वास ठेव!” माझ्या बहिणीने मला आणखीन एक गोष्ट शिकवली, “चांगले विचार कर!” प्रार्थना, मेहनत, विचार आणि विश्वास ह्या चार सूत्रांमुळेच मागचा दहा वर्षांचा संघर्ष सोपा झाला. ह्यांच्यामुळेच मी अनेक खडतर आव्हाने येऊनही मजबूत आणि ठामपणे त्यांचा सामना करू शकलो. आणि खरं सांगायचं तर आज मी त्यामुळेच एक आनंदी आणि यशस्वी जीवन जगत आहे. आतून बाहेरून पूर्णपणे खचलेला माणूस, जेव्हा केव्हा ही चतुःसूत्री वापरेल, तो आयुष्यात पुन्हा उसळी घेईल, हे नक्की.

आभार आणि शुभेच्छा.

A chatterbox is treasure for a spy.

**धडा एकविसावा – मित्रांसारखे रहा,
हेरासारखे काम करा**

शाहिस्तेखानाने स्वराज्यामध्ये केलेल्या जाळपोळ आणि लुटालुटीचा वचपा म्हणून छत्रपती शिवाजी महाराजांनी सुरतेवर स्वारी केली. मराठ्यांनी सुरत लुटली हे समजल्यावर औरंगजेबाला इतका जबरदस्त झटका बसला होता की त्याने किती तरी वेळ थयथयाट केला होता, कित्येक तास स्वतःला कोंडून घेतले होते. कारण अक्षरशः कुबेरदेवताही इतकी संपत्ती बघून थक्क होईल, इतका प्रचंड खजिना अवघ्या सात दिवसांत स्वराज्यात दाखल झाला होता. सुरत मोहीम प्रचंड यशस्वी झाली, तो वार दिल्लीच्या बादशहाच्या एकदम मर्मस्थळावर बसला. हे कसे शक्य झाले? अर्थात हे टीमवर्क होते, पण सुरतेच्या स्वारीचा एक सूत्रधार होता, बहिर्जी नाईक. बहिर्जी नाईक एक कसलेला गुप्तहेर होता, ही लुटीची सगळी योजना बनवण्यामध्ये त्याचा सिंहाचा वाटा होता. सुरतेची मोहीम आखण्याआधी तो स्वतः कित्येक महिने सुरतेच्या

गल्लीबोळात फिरला होता. शहराची रचना, तिथले सैन्य, शहरातल्या कोणत्या भागात, कोणत्या हवेलीमध्ये किती संपत्ती कुठे कुठे दडवून ठेवलेली आहे, ह्याची त्याला खडानखडा माहिती होती. लूट कशी करायची हे समजावून सांगण्यासाठी, त्याने सुरत शहराचा चक्क एक नकाशा बनवला होता, जो मुंबईच्या इतिहास संशोधक मंडळात आजही उपलब्ध आहे. अजून एक वैशिष्ट्य म्हणजे, दानशूर आणि प्रामाणिकपणे काम करणाऱ्या एकाही व्यापाऱ्याला ह्या मोहिमेत त्रास दिला गेला नाही,

मात्र शोषण करून आणि जनतेचा छळ करून अमाप संपत्ती जमवणारे कजाग सावकार, सरदार, सामंत, बादशहाच्या खास मर्जीतली माणसं, फक्त त्यांचेच खजिने रातारात साफ करण्यात आले. कुठल्याही लढाईच्या वेळी हे शक्य नसतं, सुक्याबरोबर ओलं जळतच, मग अनोळखी मुलाखात जाऊन चांगली वाईट माणसं पारखली कशी? कारण मोहिमेआधी कित्येक दिवस बहिर्जी आणि त्याचे साथीदार होमवर्क करत होते. कदाचित कोणाच्या खिशात किती पैसे आहेत, हेसुद्धा त्यांना माहिती असेल. आपल्या आयुष्याच्या कोणत्याही मोहिमेवर यशस्वी व्हायचं असेल तर आपल्यालाही हेर बनून जगायला शिकलं पाहिजे. ज्याप्रमाणे उत्तम रिझल्ट्स हवे असतील तर उत्तम प्लान बनवला पाहिजे, त्याप्रमाणे उत्तम प्लान बनवण्याआधी उत्तम डाटा,

वस्तुस्थितीचा अभ्यास, अचूक माहिती हाताशी असली पाहिजे. सत्ता आणि शक्ती प्राप्त करण्याच्या प्रवासावर हे एक महत्त्वाचं तंत्र आहे.

प्रतिस्पर्धाविषयी माहिती काढत राहणे आवश्यक –

ज्या ठिकाणी आपले वर्चस्व असावे अशी इच्छा असते, त्या ठिकाणच्या प्रत्येक घडामोडीची माहिती तुम्हाला असणे आवश्यक आहे. उदाहरण म्हणून सांगतो, मला लोहगावमधला टॉपचा आर्किटेक्ट बनायचे आहे, तर लोहगाव परिसरामध्ये किती आर्किटेक्ट्स आणि इंजिनियर्स आहेत? ते कशा पद्धतीची कामं करतात? ते फीस किती चार्ज करतात? ते कशा प्रकारची सेवा देतात? कोणत्या क्षेत्रामध्ये ते कामी पडतात? मला मार्केटमधली पोकळी शोधता आली, आणि मला ती उणीव भरून काढता आली, की झालोच मी यशस्वी!

माझे स्पर्धक सध्या जी सेवा देऊ शकत नाहीत, अशा सेवा मी लोकांना उपलब्ध करून दिल्या म्हणजे मी लोहगावमधला नामांकित आर्किटेक्ट म्हणून ओळखला जाईन, पण माझ्या स्पर्धकांबद्दलची ही गुप्त माहिती वेगवेगळ्या प्रकारे वेगवेगळ्या सूत्रांकडून जमवणे हीसुद्धा एक प्रकारची हेरगिरीच आहे.

जितकी अचूक माहिती, तितके मोठे यश –

समजा, आपल्या बहिणीसाठी आपण स्थळ बघत आहोत, तेव्हा आपण किती ठिकाणी खोदून खोदून चौकशा करतो, किती लोकांकडून माहिती काढतो, किती बारकाईनं त्यांची प्रत्येक गोष्ट पारखतो? (तरीही कधीकधी ठोकताळे चुकतात, हा भाग वेगळा!) अगदी तसंच नोकरी किंवा व्यवसायामध्ये लवकरात लवकर जम बसवायचा असेल, उच्च ठिकाणी पोहचायचे असेल तर खडानखडा माहिती काढत रहावी लागते. वाऱ्याची दिशा अचूक ओळखण्याचे तंत्र शिकून घ्यावे लागते. आपल्या नोकरीच्या ठिकाणी किंवा व्यवसायात नेमके काय बदल होत आहेत, हे ज्याला कळत नाही, उमजत नाही, जो जितका जास्त गाफील राहतो, तो तितका लवकर आऊटडेटेड होतो. वाऱ्याची दिशा समजणे म्हणजेच रोजच्या रोज सभोवतालची बित्तंबातमी माहीत असणे. यासाठी तुम्ही लोकांशी संवाद करत राहिलं पाहिजे.

भविष्यात डोकावण्याचा रस्ता –

कुटुंबात असो वा व्यवसायात, ज्याला ग्राउंड रिअॅलिटी माहीत असते, तो कधीही मागे पडत नाही, कधीही तो एकटा पडत

नाही. याउलट काळाची पावलं ओळखणाऱ्याला आपलं भविष्य स्पष्ट आणि स्वच्छ दिसू लागतं. दुसऱ्यांच्या चुकांतून शिकतो, तोच खरा शहाणा. इतरांच्या आयुष्यात घडणाऱ्या घडामोडींमधून आपल्याला बहुमूल्य धडे मिळत असतात. ‘आपण भलं आणि आपलं काम भलं’ ह्या वृत्तीनं जगापासून आयसोलेट होणारे लोक लवकर आऊटडेटेड होतात. म्हणून आजूबाजूला घडणाऱ्या घडामोडींवर तुमची तीक्ष्ण आणि बारीक नजर असली पाहिजे.

कशी काढावी बातमी? –

तुमच्या आजूबाजूचे लोक तुम्हाला सहजासहजी आणि स्वखुशीने आपले खरे विचार, भावना, किंवा भविष्यातील मनसुबे उघडपणे कधीच सांगणार नाहीत. पण तुम्ही त्यांच्याशी मैत्रीपूर्ण आघाडी केलीत तर ही गोष्ट तितकी अवघडही नाही. खेळीमेळीने संवाद साधा, आपुलकीने भेटीगाठी घ्या, लोकांमध्ये रस घ्या, मैत्रीपूर्ण बडबड करा, तुम्ही खूप प्रामाणिक रहा, किंवा फक्त तसे भासवा. ह्यातले काहीही करून लोकांच्या हृदयाला हात घालण्यात तुम्ही एकदा यशस्वी झालात की, त्यांच्या मनाची दारं त्यांनी तुमच्यापुढे खुली केलीच म्हणून समजा. मग तुम्हाला हवी ती माहिती त्यांच्याही नकळत तुम्ही काढून घेऊ शकता. माहिती

काढण्याचा अजून एक रस्ता म्हणजे हेरगिरी करण्यासाठी इतर लोकांचा वापर करून घ्या. पण तुम्ही स्वतःच तुमचा हेर बनणे ही पद्धत कधीही जास्त विश्वासाह आहे. प्रामाणिक, प्रेमळ असल्याचे सोंग घ्या, आणि हव्या त्या बातम्या तुम्हाला सतत मिळत राहतील.

कसा असावा गुप्तहेर? –

गुप्तहेर सतत सतर्क असतो, वरवर दिसत नसलं तरी डोळ्यांनी तो सतत माहिती साठवत असतो, कानांनी तो तीही बातमी ऐकतो, जे वाक्य बोलले गेलेच नाही. बोलताना मात्र तो अगदी प्रेमळ, मनमिळाऊ, आल्हाददायक, आपला माणूस अशी बेमालूम प्रतिमा उभी करण्यात यशस्वी होतो.

अगदी सहज संभाषणाने सुरुवात करून आपल्याला हवे असलेले प्रश्न अगदी सहज गप्पांच्या स्वरूपात विचारतो. खास करून अशा वेळी, जेव्हा लोक जरा निर्धास्त असतात.

उदा. संमेलने आणि भेटीगाठीच्या प्रसंगी,

तुम्हीही प्रयत्न करा, संभाषणाला सुरुवात करा, मैत्रीपूर्ण गप्पांवर भर द्या. माहिती मिळवण्याची एक क्लृप्ती म्हणजे आधी तुम्ही त्यांना खोटीखोटी कबुली द्या, आणि गप्पांच्या ओघात, ते तुम्हाला खरीखुरी कबुली देतील. त्यांच्या प्रत्येक शब्दांवर तुमचा

विश्वास आहे, हे प्रतीत होऊद्या. ते चेव चढून जास्तच आवेशाने माहिती मांडतील. त्या माहितीने तुमचे समाधान होत नसेल तर, आणखी एक हुकमाचा एक्का वापरा. किंवा ते जे काही बोलतायत त्याच्यावर विश्वास बसत नसल्याचे सांगा, म्हणजे तुमच्या शंकेखोरपणास सडेतोड जवाब म्हणून ते हातचे राखून ठेवलेले सत्य उघड करण्यासाठी सारा जोर वापरतील. बऱ्याचदा राजकारणी लोकांचा, अभिनेत्यांचा किंवा उद्योगपती लोकांचा इंटरव्ह्यू घेताना पत्रकार त्या सेलिब्रिटीला भडकवणारे एखादे विधान मुद्दाम करतात, मुद्दामहून तडाखेबाज पद्धतीने त्यांचा मुद्दा खोडून काढतात. ज्यामुळे मुलाखत देणाऱ्याचा तीव्र भावनाकल्लोळ होतो, त्याची शब्दांवरील पकड ढिली पडते, भावनिक उद्रेकात तो सर्व सत्ये उघड करतो, जी सत्ये पुन्हा त्याच्या विरोधात वापरण्यात मीडिया यशस्वी होतो.

चुकूनही गुप्तहेर असल्याचा संशय येऊ देऊ नका –

ज्याच्याशी संवाद साधाल, त्याचे तुम्ही हितचिंतक आहात, हीच प्रतिमा शेवटपर्यंत त्याच्या मनात जपली गेली पाहिजे. तुमचा संशय त्याला येत आहे, अशी पुसटदेखील शक्यता दिसल्यास तत्काळ त्या विषयावर बोलणे थांबवा, आणि विषय बदला.

हलकाफुलका संवाद तुमचे नाते घट्ट बनवेल. ज्या माणसाला शत्रूच्या नेमक्या स्थितीचे ज्ञान असते, तो बुद्धिमान राजा आणि तो निपुण अधिकारी चाल करताक्षणी शत्रूला जिंकतो. हे ज्ञान कुठल्याही अतिंद्रिय शक्तीमुळे किंवा भुतामुळे मिळत नाही, तर शत्रूची स्थिती ही गुप्तहेरांकडूनच माहीत होते.

तेव्हा तुम्ही व्यवसाय करत असा वा नोकरी, घरगुती समस्यांनी त्रस्त असा वा व्यावसायिक, लोकांवर वर्चस्व प्राप्त करण्याचा, नवनवीन योजना बनवून त्या यशस्वीपणे अंमलबजावणीचा एक हुकमी मार्ग आहे, कुटुंबात आणि बाहेर, निडरपणे माणसांना वाचा. त्यांची माहिती गोळा करा, त्यांच्या आवडीनिवडी जाणून घ्या, त्यांच्याशी सहज, आनंदाने नैसर्गिक संभाषण करा. आपोआप त्यांचा सामना करायचे आणि त्यांना हाताळायचे अनेक मार्ग तुम्हाला सापडत जातील. गप्पाटप्पा मारत मारत, त्यांची कमजोरी व त्यांचे मनसुबे दोन्ही जाणून घ्या. संपर्कात येणाऱ्या प्रत्येक व्यक्तीला बोलते करण्याची कला शिकून घ्या.

मनःपूर्वक आभार, खूप शुभेच्छा.

धडा बाविसावा – आदर आणि सन्मान वाढवण्यासाठी अनुपस्थितीचा वापर करा

आजचा हा लेख अशा लोकांसाठी आहे, ज्यांची अशी तक्रार आहे की जग त्यांची योग्य ती दखल घेत नाही.

आजचा लेख अशा लोकांसाठी आहे, ज्यांना जगाच्या नजरेत स्वतःची किंमत वाढवायची आहे.

घर असो वा कामाच्या ठिकाणी, तुमची जवळची माणसंच, तुम्हाला गृहीत धरतात का? तुमच्या आजूबाजूचे लोक तुमच्याकडे दुर्लक्ष करतात का? अशा परिस्थितीत, आपल्याला योग्य तो सन्मान न देणाऱ्या लोकांमध्ये स्वतःचं महत्त्वपूर्ण स्थान अबाधित कसं राखावं ह्याचं सोपं रहस्य तुम्हाला माहित आहे का? “The law of scarcity ह्या नियमाचा वापर केल्यास अद्भुत आणि अनोखे रिझल्ट्स तुम्हाला मिळतील.”

तुम्हाला काही मजेशीर उदाहरणं सांगतो,

दिवाळीची चाहूल लागली की सुकामेवा महाग होतो. रमजान ईद जवळ आली की खजुरांचे भाव वाढतात. आणि त्याउलट,

उन्हाळ्याच्या सुरुवातीला एक हजार रुपये डझन भावाने चढाओढीने विकला जाणारा आंबा, बाजारात मुबलक उपलब्ध झाल्यास नंतर पाचशे रुपयांनाही विकला जात नाही. लॉ ऑफ स्कार्सिटी म्हणजे बाजारातून एखादी गोष्ट दूर सारून किंवा नाहीशी करून ताबडतोब तिची मागणी तुम्ही वाढवू शकता.

सतराव्या शतकामध्ये हॉलंड येथे एक राजा होता, त्याला ट्युलिपचं फूल खूप, खूप, खूप आवडायचं. ट्युलिप हे इतर फुलांसारखं साधारण फूल बनून राहू नये, ते एक स्टेटस सिंबॉल व्हावं, अशी त्याची इच्छा होती. म्हणून त्याने राज्यातल्या सगळ्या ट्युलिपच्या बागा एक तर खरेदी केल्या किंवा नष्ट केल्या. हे फूल आपोआपच दुर्मिळ किंवा नष्ट झाले. मिळवण्यास अत्यंत दुर्मिळ, दुर्लभ झालेल्या या फुलाने लोकांना जणू वेड लावले. हव्याहव्याश्या या फुलाच्या कमतरतेला 'ट्युलिपोमॅनिया' असे नाव पडले.

प्रत्येक फुलाची किंमत आता सोन्यात तोलली जाऊ लागली. आजही अर्थशास्त्रामध्ये जेव्हा केव्हा कृत्रिम टंचाई केल्याची शंका येते तेव्हा तिला 'ट्युलिपोमॅनिया' असेच म्हणतात. अभाव असलेल्या गोष्टीला प्रचंड मागणी असण्याचा हा नियम तुमच्या बाबतीतही लागू होतो. "तुमच्याकडे असलेले कौशल्य

सहजासहजी उपलब्ध होणारे आहे की ते दुर्मिळ किंवा प्राप्त करण्यास कठीण आहे?” ह्या एका प्रश्नाच्या उत्तरावरून जग तुमची किंमत ठरवते. ऐकण्यास कडू असलं तरी दुदैवाने हेच सत्य आहे.

हा लेख लिहिता लिहिता मला संस्कृतमधले एक सुभाषित आठवले.

**अतिपरिचयात् अवज्ञा, संततगमनात् अनादरो भवति।
मलये भिल्लपुरन्ध्री चंदनतरुकाष्ठम् इन्धनं कुरुते ॥**

म्हणजे, मलय पर्वतावर राहणा-या भिल्ल स्त्रिया चंदनाच्या लाकडांचा उपयोग (चुलीच्या) सरपणासाठी करतात. पिकतं तिथे विकत नाही, असं म्हणतात. बघा! बाहेर चंदनाच्या लाकडाला खूप किंमत असते, चंदनाचं लाकूड किती मौल्यवान समजलं जातं? पण जिथे चंदनाचंच जंगल आहे, तिथे राहणा-या भिल्लिणींना त्याचं काय मोल असणार? अतिउपलब्ध होणाऱ्या वस्तूच्या किमतीमध्ये घट होते. अगदी हेच तत्त्व माणसाच्या जीवनातही तंतोतंत लागू होते.

गंमत म्हणून सांगतो...

लग्नाआधी गर्लफ्रेंडच्या पुढेमागे गोंडा घोळणारा प्रियकर हक्काची बायको झाल्यावर तिला भाव देईनासा होतो, कारण आधी भेटीचा टाइम 'लिमिटेड' असायचा, तेव्हा किती बोलू, किती नक्को, असे व्हायचे,

निरोप घेताना जीव खालीवर व्हायचा, तिला येताना पाहिलं की थ्रिल यायचं, धडधड वाढायची. आता काय ती चोवीस तास आपल्या घरी, आपल्या जवळच तर असते. म्हणून तर एकमेकांना गृहीत धरले जाते, भांडणे होतात, मान-अपमान नाट्य होतात. रुसवाफुगवा-व्हाया-अबोला-धुसफूस असा अखंड वर्तुळाकार प्रवास चालत राहतो. ह्या सूत्रामधून आपण दोन धडे शिकू शकतो...

१. मोजक्या वेळीच उपलब्ध व्हा

- कुठेही तुमच्या अतिहजर असण्याने तुमची किंमत कमी कमी होत जाते. एखादा सेलेब्रिटी किंवा राजकीय नेता, प्रमोशनल इव्हेंटमध्ये किंवा राजकीय प्रचारसभेमध्ये, स्वतः प्रत्यक्ष जनतेसमोर येण्याआधी श्रोत्यांची खूप उत्सुकता ताणून धरताना तुम्ही पाहिले आहे का? अनुभवले आहे का?...आणि आकर्षक रूपात समोर

आल्यावर हे सेलेब्रिटी लोक अक्षरशः एकेक मिनिट मोजत स्वतःला जगापुढे सादर करतात. काम झाले की एक मिनिटही थांबत नाहीत. तत्काळ अदृश्य होतात. म्हणून तर सामान्य लोक त्यांची एक झलक पाहायला मरमर करतात, त्यांच्याशी हस्तांदोलन करायला, त्यांच्यासोबत सेल्फी काढायला जीवाचं रान करतात. ते दुर्मिळ असतात, म्हणून तर जनतेला त्यांच्याबद्दल कुतूहल असतं, म्हणूनच लोक त्यांच्या येण्याकडे डोळे लावून बसतात, त्यांच्यामध्ये, त्यांच्या खासगी जीवनामध्ये रस घेतात. ज्या संस्थेमध्ये, ज्या लोकांमध्ये, सार्वजनिक ठिकाणी किंवा एखाद्या विशिष्ट व्यक्तीच्या मनामध्ये तुम्हाला स्वतःची छाप उमटवायची आहे, अशा ठिकाणी, योग्य प्रसंगी, मोजक्या वेळेसाठीच उपस्थिती लावा, की तुमच्याबद्दल लोकांमध्ये आपोआपच उत्सुकता वाढावी.

स्वतःला दुर्मिळ बनवा.

करिअर ऐन भरात असताना क्रिकेटपटू सर डॉन ब्रॅडमन यांनी अचानक क्रिकेटमधून निवृत्ती जाहीर केली. सगळे जग अवाक् झाले. पत्रकारांनी विचारले, सर, तुम्ही रिटायर का झालात? त्यांनी उत्तर दिले, “तुम्ही हा प्रश्न सन्मानाने विचारावा म्हणून तर मी करिअर भरात असताना रिटायर झालो. करिअरला उतरती कळा

लागल्यावर तर कोणीही रिटायर होईल.” क्रिकेटच्या मैदानावर त्यांनी स्वतःला असे काही अनुपस्थित केले की सगळे जग हळहळले. आता ह्याच सूत्राची दुसरी बाजू बघूया, जी खूप मजेशीर आहे.

सुरुवातीला भीतीदायक वाटणाऱ्या सर्व गोष्टी अतिपरिचयाने ओळखीच्या होतात

तीन माणसं एका रस्त्यावरून जात होती. तेवढ्यात त्यांनी समोरून एक हत्ती वेगात आपल्या दिशेने येत असताना पाहिला. त्या तिघांपैकी दोघांची त्रेधातिरपीट उडाली. त्यांना वाटले, आता आपण मरणार! हा हत्ती आपल्याला चिरडणार! त्या तिघांपैकी एक माणूस तर अतिशय भित्रा होता. त्याला वाटले हा हत्ती आता मला मारणार! तो आपला जीव वाचवण्यासाठी उलट्या दिशेने जिवाच्या आकांताने पळत सुटला आणि दूरवर जाऊन थांबला. त्याने समाधानाचा सुस्कारा टाकला, आणि आपला जीव वाचवल्याचा आनंद साजरा केला. दुसरा माणूस थोडा अधिक हिंमतवान होता. तो बिचकला नाही. प्रसंगावधान राखून, तो त्या

हत्तीपासून चटकन दूर जाऊन सुरक्षित अंतरावर उभा राहिला.
मनातून तोही खूप घाबरला होता.

तिसऱ्याने मात्र चक्क त्या हत्तीच्या सोंडेला हात घातला.
भरभर त्याच्यावर चढला आणि त्याच्या गंडस्थळाला असे काही
थोपटले की सगळा राग विसरून हत्ती एकदम शांत झाला. आता
तो त्या माणसाशी प्रेमाने खेळू लागला.

तो माणूस एक अनुभवी आणि आपल्या कामात निष्णात
असा माहूत होता. आयुष्याची मागची कित्येक वर्षे त्याने हत्तींच्या
सहवासात काढली होती, त्याच्या मनात असलेली हत्तींबद्दलची
सारी भीती केव्हाच मरून गेली होती. कितीही हड्डी किंवा क्रूर हत्ती
पाहिला तरी त्याला त्याचे भय नव्हते. सगळे जग घाबरून सैरावैरा
धावत सुटले पण त्याच्यावर कसलाही परिणाम झाला नाही, कारण
तेच, 'अतिपरिचयात् अवज्ञा...।'

अतिपरिचयाने सर्वच गोष्टी मवाळ आणि ओळखीच्या
बनतात. कित्येक वर्षे हत्तींच्या सहवासात काढल्याने हत्ती त्याला
साधारण वाटत होते. आता ह्याचा लॉ ऑफ अट्रॅक्शनशी संबंध
कसा आहे, ते सांगतो. लॉ ऑफ अट्रॅक्शन मध्ये सुरुवातीला आपण
स्वतःसाठी एखादे अशक्य कोटीतले वाटणारे अवघड असे ध्येय
ठरवतो. उदा. मी एका वर्षात एक कोटी रुपये मिळवणार... आपण

पहिल्यांदा जेव्हा असे ठरवतो, तेव्हा खुद्द आपल्या मनातच ध्येय पूर्ण होईल की नाही ह्याविषयी शंका असतात, भीती असते. मग आपण विहज्वलायज्ञेशन करून वारंवार तेच ध्येय मनामध्ये घोळवतो आणि पुढे हळूहळू मनाला त्याची सवय होते. आता आपोआपच त्या ध्येयाबद्दलची भीती गळून पडते आणि ते ध्येय साध्य झाले असल्याचा विश्वास, खात्री आपल्या मनाला पटू लागते. आपल्यालाच नकळत आपण आपले शंभर टक्के देऊन त्या ध्येयासाठी जिवाचं रान करतो. आणि अनेकदा दिवास्वप्नात पाहिलेली ती गोष्ट शेवटी प्रत्यक्षात साकार होते.

तुम्हाला वर सांगितलेले हे दोन्ही मुद्दे पटले असतील, समजले आणि उमगले असतील. तुम्हाला गृहीत धरणाऱ्या व्यक्ती तुमच्या आजूबाजूला आहेत का? अशा लोकांपुढे स्वतःची किंमत वाढवण्यासाठी त्यांच्यासाठी स्वतःचा सहवास दुर्मिळ करा. आदर आणि सन्मान वाढवण्यासाठी स्वतःच्या अनुपस्थितीचा वापर करा.

आभार आणि शुभेच्छा.

धडा तेविसावा – शरणागतीची युक्ती वापरा

अफझलखान वधानंतर छत्रपती शिवाजी महाराजांनी १६५९मध्ये पन्हाळा जिंकून घेतला. तिथून त्यांनी रुस्तुमेजमान व फाजल खान यांना पळवून लावले. करवीर नगरी मुक्त झाली. चंदनगड, वंदनगड हे स्वराज्यात दाखल झाले. दाभोळ बंदरावर मराठी झेंडा लागला. रुस्तुमेजमान व फाजल मार खाऊन पळून आले, ही बातमी बादशाह व बडी बेगमेस समजली. दोघानाही सुचत नव्हते, की "इस शिवा को रोके कैसे?"..... मराठी फौजेने साऱ्या बादशाहीत थैमान घातले होते. महाराजांनी नेताजी पालकरांना आदिलशाही मुलूख काबीज करण्यासाठी स्वैर सोडले अन नेताजींचा झंझावात सुरू झाला. पूर्व महाराष्ट्र, दक्षिण महाराष्ट्र, पन्हाळा गडापर्यंतचा सर्व पट्टा महाराजांनी स्वराज्यात घेतला. महाराजांच्या या धुमाकुळामुळे बादशहाच्या काळजात मात्र आग भडकली होती. काय करावे हे त्याला सुचत नव्हते. अन् बादशहाला काळा हिरा सापडला. तो म्हणजे तेलंगण प्रदेशामधील कर्नूळचा सरदार हबशी 'सिद्धी जौहर'. बादशहाने त्याला विजापूरला बोलावून घेतले. त्याला 'सलाबतखान' असा किताबही

दिला आणि त्याला छत्रपती शिवाजी महाराजांचा बंदोबस्त करण्याचा हुकूम सोडला. जौहर सुमारे तीस हजार एवढी फौज घेऊन पन्हाळ्याच्या दिशेने रवाना झाला.

सिद्धीने पन्हाळा गडाला वेढा टाकला. पन्हाळ्याच्या पायथ्याशी त्याची छावणी पडली. चौफेर वेढा पडला. अफझलखानाने केलेली चूक सिद्धी जौहरने केली नाही. तो अजिबात गाफील राहिला नाही. वेढा फोडण्याचे अनेक प्रयत्न अयशस्वी झाले. किल्ल्यावरचे अन्नपाणी संपत आले. जेव्हा सगळे मार्ग बंद झाले तेव्हा महाराजांनी कोणती रणनीती अवलंबली? आठवतेय का तुम्हाला? महाराजांनी सिद्धी जौहरकडे दूत पाठवला की, त्यांना तह करायचा आहे, ते शरणागती पत्करत आहेत. सिद्धी जौहरला प्रचंड आनंद झाला. त्याच्या कित्येक महिन्यांच्या अथक परिश्रमांना अखेर यश आले होते. आपला हुबेहूब डुप्लिकेट 'शिवा काशिद' ह्याला सिद्धीकडे पाठवून एका अवघड वाटेने महाराज पन्हाळगडाचा वेढा तोडून कसे सहीसलामत बाहेर पडले, तो पुढचा इतिहास आपल्याला ठाऊक आहेच. स्वराज्यावर अफझलखान, मिर्झाराजे जयसिंग चालून आले तेव्हा असेल, किंवा पन्हाळ्याचा वेढा फोडताना असेल, समोरासमोर युद्ध करून मरू किंवा मारू हा बाणा त्यांनी का स्वीकारला नसेल? आपल्याहून बलाढ्य शत्रू दिसताच,

महाराजांनी शरणागतीचे सोंग का बरे घेतले असेल? शरणागतीमुळे शत्रूला गाफील ठेवता येते, शरणागतीमुळे झालेली जखम, झीज भरून काढण्यासाठी आपल्याला उसंत मिळते. शत्रूला शरण गेल्याचं भासवणं, हासुद्धा एक गनिमी कावाच आहे.

पृथ्वीराज चौहानाला सुलतान महमंद घौरी सतरा वेळा शरण गेला होता. खोट्या मोठेपणाच्या आहारी जाऊन शूर पृथ्वीराज चौहानांनी त्याला प्रत्येक वेळी माफ केले. त्याच घौरीने पुढे पृथ्वीराज चौहान यांचा पराभव केला. रोजच्या जीवनातसुद्धा आपल्यासमोर असे कित्येक संघर्षांचे प्रसंग येतात, जेव्हा आपली शक्ती विनाकारण खर्च होणार ह्याची आपल्याला कल्पना येते. भडक, उग्र आणि तत्काळ प्रतिक्रिया देऊन, ताबडतोब हिशोब करून फक्त अहं सुखावतो. त्यातून साध्य काहीच होत नाही. अशा वेळी भांडण करण्याचा मोह टाळून, शस्त्रे म्यान करून, तात्पुरती माघार घेऊन थंड डोक्याने पुढील योजना आखणं ज्याला जमतं, तो खरा चतुर असतो.

प्रतिकार करू नका –

‘अरे ला कारे’ आणि ‘जशास तसा’ ठोसा देण्याची वृत्ती, नैसर्गिक वृत्ती, प्रत्येक प्राण्यामध्ये असते, तशी ती माणसांमध्येही

असते. बऱ्याचदा आपले शत्रू आणि स्पर्धक ह्यांनी केलेल्या चालींवर आपण अतितीव्र प्रतिक्रिया देतो, ज्यामुळे आपण जास्त संकटे ओढवून घेतो. काही लहरी लोकांना उगीचच कोणाच्या ना कोणाच्या वाटेला जायची, त्यांना दुखवायची खोड असते, आणि असे लोक आपला मत्सर करत असतील तर मग विचारूच नका. एका क्षुल्लक कारणावरून ते तुमच्याशी भांडण उकरून काढतील, नाही नाही ते ऐकवतील. अशा वेळी तुम्हीही जवाब द्यायला बाह्या सरसावून किंवा पदर खोचून पुढे याल. माझी चूक नसतानाही मला बोलले गेले, माझा अपमान केला, असे म्हणून तुम्ही अस्वस्थ व्हाल, मनाला लावून घ्याल, डिस्टर्ब व्हाल, मनातल्या मनात कुढत रहाल, तर तुम्ही नकळत शत्रूच्या जाळ्यात सापडता. कारण त्याला हेच तर करायचे होते ना! अशा वेळी कसलीही प्रतिक्रिया न देता शत्रूला गोंधळवून टाका. शरणागती पत्करणे हा कमीपणा नाही, तो एका नियोजनाचा भाग आहे. शरणागतीमध्ये तुम्ही वरकरणी वाकलेले दिसता, आतून मात्र ठाम राहता. त्याने तुम्हाला नमवले आहे, अशी शत्रूची खात्री पटूद्या. तो आता निर्धास्त होईल. तुमचा विरोधक तुमचे अधिक नुकसान करण्याचा इरादा सोडून देईल आणि त्याचे लक्ष दुसऱ्याकडे वळेल. म्हणून कधीकधी शरण जाणे हे लढण्यापेक्षा श्रेयस्कर असते.

पळून जाण्यापेक्षा शरण जाणेच जास्त श्रेयस्कर –

पळून गेल्यास शत्रूच्या समोर येण्याची संधी तुम्हाला मिळत नाही. शरण गेल्यास मात्र शत्रूपक्षाच्या अवतीभवती राहून त्याला प्रभावित करायची, त्याच्याभोवती जाळं विणायची संधी तुम्हाला मिळते. प्राचीन काळी चीन देशामध्ये गौजीआन आणि वु अशे दोन राजे होते. वु राजाने गौजीआनचे राज्य उद्ध्वस्त केले. गौजीआन पलायनाच्या विचारात होता, मात्र त्याच्या चतुर सेनापतीने त्याला 'वु' च्या राज्यात चाकरी करावी असे सुचवले. गौजीआनने 'वु'चे श्रेष्ठत्व मान्य केल्याचे भासवत 'वु'च्या खासगी सेवेची इच्छा जाहीर केली. 'वु'ने प्रसन्नतेने त्याची चाकरी स्वीकारली. गौजीआनने तीन वर्षे मन लावून धन्याची चाकरी केली, आणि आतल्या गोटात राहून 'वु' ची सगळी माहिती गोळा केली. 'वु'च्या सेवेत राहून त्याने अनेक चाली रचल्या व त्याचे राज्य खिळखिळे करून टाकले. 'वु'च्या राज्यावर दुष्काळाचे संकट आले, तेव्हा संधी साधून त्याने पुन्हा एकदा आपल्या सैन्याची उभारणी केली आणि 'वु'चे राज्य सहज जिंकून घेतले. पलायन केले असते तर त्याला ही संधी कधीच मिळाली नसती.

शरण जाणाऱ्याच्या गळ्यात विजयश्री माळ घालते

फ्रेंच राजनीतीज्ञ व्हॉल्टेअर एकदा आपल्या प्रखर विरोधी असणाऱ्या इंग्लंडवासियांच्या तावडीत सापडला. सध्या भारतात जसे पाकिस्तानविरोधी वातावरण आहे तसे इंग्लंडमध्ये फ्रान्सविरोधी वातावरण भडकले होते. इंग्लंडच्या रस्त्यावर फ्रेंचविरोधी समूहाने व्हॉल्टेअरला ओळखले, त्याला पकडले व त्याला कठोर शिक्षा देण्याची भाषा करू लागले. तेवढ्यात व्हॉल्टेअर म्हणाला, “थांबा, द ग्रेट ब्रिटनवासियांनो, थांबा. मला आधीच शिक्षा मिळालेली आहे, ती पुरेशी नाही असे तुम्हाला वाटते का?” “मला इंग्लंडमध्ये, ह्या श्रेष्ठ लोकांमध्ये जन्म मिळाला नाही, हीच माझी खरी शिक्षा आहे.” तो समुदाय प्रचंड खुश झाला. एखाद्या नेत्यासारखे त्यांनी व्हॉल्टेअरला खांद्यावर उचलून घेतले. त्याचा जीव घेण्यासाठी आतुर असलेला जमाव काही क्षणात आपली स्तुती ऐकून त्याचा अंगरक्षक बनला. त्यांनी व्हॉल्टेअरला सुखरूप इंग्लंडमधून फ्रान्समध्ये जाण्यासाठी बोटीत बसवले. योग्य वेळी शरणागती पत्करून व्हॉल्टेअरने आपला जीव वाचवला.

तात्पुरती माघार ही कधीही कायमची हार नसते.

आज कुठल्याही कारणामुळे तुम्ही त्रस्त असाल,
तुम्हाला कोणी विनाकारण डिवचले असेल, दुखवले
असेल, त्यामुळे तुमचा संताप संताप होत असेल तरी शांत
रहा.

विश्वास ठेवा,

स्वतःचे कर्तृत्व गाजवण्याची संधी तुम्हाला लवकरच मिळेल.

आभार आणि शुभेच्छा.

Sometimes you have to
ignore certain people.

**धडा चोविसावा – तुम्ही प्राप्त करू शकत
नाही, त्या गोष्टींबद्दल तुच्छता बाळगा**

मित्रांनो,

मागच्या तेवीस धड्यांमध्ये मी तुम्हाला स्वतःला सुधारण्याचे
आणि इतरांना हाताळण्याचे वेगवेगळे अष्टावीस उपाय सांगितले.

आज मी जे सांगणार आहे, तो मात्र तुमच्यासाठी डावाच्या
शेवटच्या क्षणी वापरण्यासाठी ठेवलेला हुकमाचा एक्का असणार
आहे. हे पान तेव्हाच वापरायचे असते, जेव्हा विजयी होण्यासाठी
आपले सारे प्रयत्न संपलेले असतात. ही चाल तेव्हाच खेळायची
असते, जेव्हा आपले सगळे सगळे रस्ते खुंटलेले असतात. माणूस
जगातला सर्वात शक्तिशाली प्राणी आहे. त्याला जे हवे आहे, ते
माणूस मिळवू शकतो, आणि तरीही कधीकधी दैवाच्या इच्छेपुढे,
नियती आणि नशिबाच्या अनपेक्षित तडाख्यांपुढे माणसाची ही
दुर्दम्य शक्ती तोकडी आणि दुर्बळ ठरते.

“दैवजात दुःखे भरता, दोष ना कुणाचा।

पराधीन आहे जगती, पुत्र मानवाचा।।”

एखाद्या व्यक्तीच्या डोक्यावरचे आई किंवा वडिलांचे छत्र कोवळ्या वयातच हरवते. एखाद्या व्यक्तीला आईवडील असूनही लाड, प्रेम, वात्सल्य, ममता ह्यांची मायेची ऊब मिळत नाही. तो आयुष्यभर त्या प्रेमाला पारखा होतो. एखाद्याला शिक्षणात गती नसते, एखाद्याला शिक्षणात यशस्वी होऊनही त्याच्या पात्रतेची, त्याच्या योग्य क्षमतेची नोकरी मिळत नाही. एखादा नोकरीत प्रचंड यशस्वी होऊन उत्साहाने व्यवसाय सुरू करतो आणि फसतो. एखादा तरुणाचा कोण्या मुलीवर जीव जडतो, पण सांगायची हिंमत नसल्याने आयुष्यभर एकतर्फी प्रेमाच्या आगीत जळत राहतो. एखाद्या व्यक्तीला ज्याच्यावर जीव ओवाळून टाकला तो साथीदार, आपला लग्नाचा जोडीदार म्हणून भेटत नाही, कोणाची पाच पाच वर्षे निघून जातात, पण अनुरूप जोडीदारच मिळत नाही, अशा वेळी तर सामाजिक दबाव आणि जीवघेणा एकटेपणा प्रचंड छळतो. कोणाला अपुरा पैसा सतावतो, कोणाला अतृप्त स्वप्नं परेशान करतात, एखाद्याजवळ सगळं वैभव असतं, पण त्याला संततीच नसते, एखाद्या व्यक्तीचा घटस्फोट होतो आणि एकटेपणाच्या यातना वाट्याला येतात. एखाद्या व्यक्तीचा हक्काचा

माणूस अर्ध्या वाटेवरच सोडून जातो, कोणी आपल्या मुलाला तरुणपणीच गमावतो, एखादी व्यक्ती वेगवेगळ्या आजारांशी झगडत असते, जिच्या आजारांपुढे कधीकधी तज्ज्ञ डॉक्टरही हात टेकतात आणि आपली प्रिय व्यक्ती जेव्हा मृत्यूच्या दारात उभी असते तेव्हा?

अशी वेळ तर शत्रूवरही येऊ नये, ही अशी काही दुःखे आहेत जिथे आपली कुणाचीच सत्ता चालत नाही. “पराधीन आहे जगती, पुत्र मानवाचा।”

मन दुसऱ्या गोष्टीकडे केंद्रित करा.

तुम्हाला अशी एखादी गोष्ट छळत आहे का, जी तुमच्या नियंत्रणाबाहेरची आहे? अशा वेळी मनाला समजवायचा, मनाला ताजतवानं करायचा एकच उपाय आहे, “जे तुम्हाला मिळू शकत नाही, त्याकडे दुर्लक्ष करा.” “जे मला कधीच मिळू शकत नाही, ते माझ्यासाठी तितकं महत्त्वाचं नव्हतंच. ती एक गोष्ट सोडून माझ्या आयुष्यात इतरही बरंच काही करण्यासारखं आहे.” कितीही बिकट संकट असो, त्याचं क्षुद्र, अतिक्षुद्र समस्येत रूपांतर करण्याचा हा रामबाण उपाय आहे. तुमचं संपूर्ण अवधान त्या एका न मिळालेल्या गोष्टीवर केंद्रित झालं तर जगण्यातला रस संपतो. तेच अवधान

दुसऱ्या गोष्ठींवर डायव्हर्ट केलं तर आयुष्याची चव कायम राहते.
नवे ध्येय शोधा, नवा डाव मांडा, नवी सुरुवात करा.

**तुम्ही शत्रूवर जितके लक्ष केंद्रित करत असता, तितके
त्याला प्रबळ बनवत असता.**

हे किती गमतीशीर आहे, नाही? निवडणुकीत ज्या नेत्यावर
सर्वात जास्त टीका होते, तोच निवडून येतो.

ड्रग्ज, युद्ध आणि दहशतवाद यांच्यावर जितकी जास्त चर्चा
होते, वरचेवर ते तितके जास्त फोफावत जातायत. आपण जिचा
तिरस्कार करतो, ती समस्या आपल्या मनात पूर्वीपेक्षा अधिक
रौद्ररूप धारण करते.

“आप समस्या को बढा चढा कर देखने लग जाते हो।”

ज्या चित्रपटाच्या विरुद्ध निदर्शनं केली जातात, अश्लील
कंटेन्टबद्दल नाकं मुरडली जातात, ज्या चित्रपटांचा मोर्चे, आंदोलन,
काढून निषेध व्यक्त केला जातो, तेच चित्रपट बाकीपेक्षा जास्त
गल्ला भरतात. आपण एखाद्या विषयाची चर्चा करतो, त्याबद्दल
बोलतो, तेव्हा आपल्या कळत नकळत आपण त्याला महत्त्व देतो.

**कधी कधी दुर्लक्ष करणं, हेच झालेल्या अपमानावर
सर्वात मोठे उत्तर असते -**

जॉर्ज बर्नार्ड शॉ हे आयरिश लेखक आणि लंडन स्कूल ऑफ इकॉनॉमिक्सचे सह-संस्थापक होते. ते एक प्रचंड लोकप्रिय आणि हजरजबाबी वक्तेही होते. आपल्या लेखणीच्या अफाट ताकदीने ते आपल्या वृत्तपत्रातून आपल्या विरोधकांवर अक्षरशः तुटून पडत असत. महाराष्ट्रात आचार्य अत्रे किंवा बाळासाहेब ठाकरे जसे एखाद्याला उभा आडवा सोलून काढायचे अगदी तशी संपूर्ण इंग्लंडमध्ये त्यांची दहशत होती. इंग्लंडमध्येच जी. के. चेस्टरसन नावाचे एक महान अर्थशास्त्री होऊन गेले. भांडवलशाही अर्थव्यवस्थेच्या समर्थनार्थ त्यांनी अर्थशास्त्राचे काही सिद्धांत प्रसिद्ध केले. झालं, बर्नार्ड शॉ खवळले, कारण, श्रमिक वर्गाच्या शोषणाचा त्यांना फार राग होता. आपल्या लेखणीतून त्यांनी चेस्टरमनची जाहीररीत्या लक्तेरे फाडली, निंदानालस्ती केली. लंडनमध्ये चेस्टरमन हे एक आदरणीय नाव होते. त्यांच्याविरुद्ध इतके वाईट याआधी कोणीच बोलले नव्हते. दोघेही तुल्यबळ होते, लोकांना वाटले, आता सामना रंगणार! आता सगळे जण चेस्टरमनच्या प्रत्युत्तराकडे लक्ष देऊन बघू लागले. पण त्या सर्वांची निराशा झाली.

मीडियाने कित्येक प्रयत्न करूनही, चेस्टरमन कधीही, जॉर्जच्या विरोधात काहीच बोलले नाहीत. आयुष्याच्या शेवटी त्यांचे आत्मचरित्र लिहिणाऱ्या त्यांच्या जवळच्या मित्राने जेव्हा त्यांना विचारले, की तुम्ही जॉर्ज बर्नार्ड शॉला त्या वेळी उत्तर का दिले नाही? चेस्टरमनचं उत्तर अभ्यास करण्यासारखं आणि जमलंच तर जीवनात उतरवण्यासारखं आहे. “प्रिय मित्रा, मी त्याला केव्हाच उत्तर दिलंय”. शॉ सारख्या चतुर आणि बुद्धिमान व्यक्तीला माझं मौन आणि मी त्याकडे केलेलं दुर्लक्ष हेच जास्त जिव्हारी लागलं असेल. ह्यापेक्षा अधिक कडक आणि असह्य प्रत्युत्तर मी काय दिलं असतं बरं?”

कोल्याला द्राक्षे आंबट –

द्राक्षांना आंबट म्हणाला आणि जिभल्या चाटत राहिला म्हणून सगळं जग त्या दुःखी कोल्ह्यावर हसतं हेच आपण लहानपणापासून शिकत आलोय. पण माझ्या दृष्टीने तो कोल्हाच आपल्यापेक्षा जास्त शहाणा आहे. मला गोड गोड रसाळ द्राक्षे मिळाली नाहीत म्हणून तो सगळं कामधाम सोडून मुळमुळ रडत तर बसला नाही. कोणत्याही किमतीत मला ती द्राक्षे हवीतच, नाहीतर मी आत्महत्या करीन, असं म्हणून बिलिडंगवर जाऊन धमक्या तर दिल्या नाहीत. मी त्या मधुर आणि चवदार द्राक्षांच्या लायक नाही,

असे म्हणून मनातून खचून तर गेला नाही? द्राक्षे मिळाली नाहीत म्हणून डिप्रेसन आणि फ्रस्ट्रेशनमध्ये तर तो गेला नाही. मिळाली तर आनंद आहे, नाही मिळाली तरी काही हरकत नाही, असा शहाणपणा कोल्ह्याजवळ आहे. म्हणून एका अपयशामध्ये तो अडकून पडत नाही, शेपटी उडवत उड्या मारत तो पुढल्या शिकारीकडे जातो. मग एका अपयशाला तोंड दिलेला माणूस उड्या मारत दुसऱ्या संधीच्या शोधात का जात नाही?

लक्षात ठेवा...

क्षुल्लक दोष, वेळ फुकट घालवणारे त्रास, उपद्रव यांच्याबाबत तुच्छता आणि घृणा हीच अशा प्रकारच्या छळांना शह देण्याची उत्तम रीत आहे. तुमच्यावर परिणाम झाला आहे किंवा तुम्हाला कोणी दुखावले आहे, हे कधीही दर्शवू नका. तुम्हाला एखादी गोष्ट हवी आहे, पण ती तुम्हाला मिळणे शक्य नाही, तिच्याबद्दल संपूर्ण तुच्छता दाखवा. अशा घटना आणि गोष्टीत तुम्ही जितका कमी रस घेता, तितके जास्त तुम्ही शक्तिशाली आणि वरचढ ठरता.

आभार आणि शुभेच्छा.

वाचकांच्या प्रतिक्रिया...

खरे तर मी याला अभिप्राय नाही म्हणणार, ही माझ्याकडून पंकज सरांनी दिलेल्या अमूल्य विचारांची पोचपावती आहे. या पुस्तकात पंकज सरांनी खूप साऱ्या गोष्टी अतिशय चांगल्या प्रकारे आणि सोप्या शब्दात मांडलेल्या आहेत. खरे तर सर आम्हाला त्यांच्या लेखणीतून भेटत असतात. पण या पुस्तकाच्या माध्यमातून त्यांची वेगळी सुरुवात होत आहे. जरी हे त्यांचे पहिले पुस्तक असले तरीही त्यांच्या ज्ञानाचा पसारा बघता आणि लोकांना आपल्या सुंदर विचारांनी मोहित करण्याची क्षमता बघता त्यांनी खूप काही सांगण्याचा प्रयत्न केला आहे. जीवन जगताना ज्या ज्या काही गोष्टी एखाद्या चांगल्या व्यक्तिमत्त्वासाठी आवश्यक आहेत त्या जास्तीत जास्त त्यांनी सांगितल्या आहेत. पुस्तकं वाचताना प्रत्येक धड्यातून एक समृद्ध जीवन जगण्यासाठी छान अमूल्य ठेवा मिळाला आहे. वाचकांसाठी एक उत्तम पर्वणी हे पुस्तक ठरू शकते. या पुस्तकातून खूप शिकता येऊ शकते. सकारात्मक विचारांचा एक 'बूस्टर डोस' म्हणू शकतो हवं तर!

पंकज सरांनी त्यांच्या आतापर्यंतच्या जीवनप्रवासात जे काही ज्ञान घेतले आहे आणि त्यासाठी जी तपश्चर्या केली आहे त्याचे प्रतिबिंबच या पुस्तकाच्या माध्यमातून दिसून येते. सरांकडून

शिकण्यासारखे खूप काही आहे आणि हे पुस्तक त्याचेच सार आहे. खरे तर आता 'पंको' हे फक्त नाव न राहता हा आता एक विचारच बनला आहे जो या माध्यमातून आपल्यापर्यंत पोहोचत आहे. सरांना या पहिल्या पुस्तकाच्या खूप खूप शुभेच्छा!

अशीच इथून पुढेही पुस्तकांची साखळी तुमच्याकडून घडो याच सदिच्छा.

तुमचे समृद्ध विचार सर्वांपर्यंत पोहोचो हीच प्रार्थना.

आभार आणि शुभेच्छा.

सुधाकर सुतार

“केवळ अप्रतिम लेखन! उत्कृष्ट ओघवती भाषाशैली!सुंदर अभ्यासपूर्ण, प्रेरणादायी लिखाण!

लेखकाला सामान्य माणसाचे स्वभाववर्णन जाणून घेण्याची कला अवगत आहे. स्वतःचे आयुष्य घडवण्याची इच्छा असणाऱ्या प्रत्येक वाचकाच्या कायमस्वरूपी संग्रही रहावं, असं हे पुस्तक आहे. सत्ता आणि शक्ती आपोआपच मिळत राहिल. पुस्तकाच्या अनेकानेक आवृत्त्या निघाव्यात, खूप खूप शुभेच्छा.

दीपाली सावंत, पुणे

अभिप्राय मागितला होता, पण पुस्तक वाचून धन्यवाद द्यावेसे वाटत आहेत. प्रकाशनाआधी हे मौल्यवान रत्न माझ्या हाती लागलं हे मी माझं भाग्य समजतो. पुस्तकात असलेले लेख उत्तम आणि तितकेच वास्तविक वाटतात. धन्यवाद.

गणेश जेथे

‘सत्ता आणि शक्ती’ हे एक अनमोल पुस्तक आहे. मनातल्या स्वप्नांना, इच्छांना पंख देण्याची, सकारात्मक वृत्तीला खतपाणी घालण्याची शक्ती या पुस्तकात आहे. हे पुस्तक वाचल्याने जीवनात आमूलाग्र बदल होईल, असा माझा अनुभव आहे, आणि जो कोणी हे विचार अमलात आणेल त्याचा पुनर्जन्म होईल, असा मला ठाम विश्वास आहे.

वैभव साखरे

"सत्ता आणि शक्ती" खरोखरच यामध्ये असलेल्या प्रत्येक लेखाचा ठाव मनापर्यंत जातो.

लेखनाची पद्धत व शेवटी त्याची मुद्देसूद मांडणी मनाला भारावून टाकणारी आहे. प्रत्येक लेखातून प्रेरणादायी व

आयुष्याबद्दलची कृती व विचार करणारी वाक्ये सहज मनाचा वेध घेतात.

दिलेले प्रत्येक उदाहरण मनाचा ठाव घेते, आपल्याला चपखल लागू होते, याची प्रचिती येते.

खरोखरच हे पुस्तक प्रत्येकाला वाचण्यायोग्य आहे व प्रत्येक व्यक्तीला यातल्या प्रत्येक लेखातून प्रेरणा व विचार करण्याची ताकद उत्पन्न करण्याची क्षमता आहे. मी पंकज सरांच्या लिखाणाची निस्सीम चाहती आहे. मला त्यांचे लेख वाचून कायम प्रेरणा मिळते. लेख वाचून माझ्यात खूप बदल झाले आहेत, हे मी प्रांजळपणे मान्य करते.

ज्या वेळी या पुस्तकाची पीडीएफ माझ्या हाती लागली. तेव्हा वाचायला सुरुवात केली तर आता पुढे काय या उत्सुकतेतून पुस्तक कधी वाचून पूर्ण झाले ते समजलेच नाही. वाचून झाल्यावरही कित्येक दिवस तो सुगंध दरवळत राहिला.

खूप चांगल्या व प्रेरणादायी गोष्टींनी खच्चून भरलेले हे पुस्तक सर्वांनी वाचावे अशी माझी मनापासून इच्छा आहे. सरांच्या प्रत्येक लेखातून आनंददायी व विचार करण्यायोग्य शब्द हृदयाचा ठाव घेतात. पंकज सरांनी असेच लेख लिहावे आणि असेच आम्हाला

वाचनाची संधी द्यावी व असेच तुमचे कार्य सुरू राहावे यासाठी पांडुरंगाचरणी प्रार्थना.

सरांच्या पुढील वाटचालीस खूप खूप शुभेच्छा. असेच अखंड लिहीत रहा, सर. मनापासून धन्यवाद.

आपली एक वाचक

सावळजकर वंदना उमेश (M. Sc. B. ed. Biology)

यश मिळवण्यासाठी व उत्कृष्ट जीवन जगण्यासाठी आधी आपल्या मनात ते विचार पेरावे लागतात. हा अतिशय सुंदर विचार पंकजर्जीनी खूप सोप्या पद्धतीने ह्या पुस्तकामध्ये सांगितला आहे. धडा नववा परिस्थितीला शरण जाऊ नका, त्याउलट प्रत्येक प्रसंगाचा धीराने, हिमतीने सामना करा, हे तर आजच्या कोविड परिस्थितीत खूपच उपयोगी आहे.

फक्त पैसा नाही तर यश, कीर्ती, चांगलं व्यक्तिमत्त्व हे सर्व ह्या सूत्रांमुळे प्राप्त होईल आणि तरुण, गृहिणी, व्यावसायिक,,खेळाडू ह्या सर्वांनाच हे पुस्तक खूप उपयोगी पडणारे आहे! मला खात्री आहे, हे पुस्तक बेस्टसेलर होईल आणि ह्या पुस्तकाच्या भविष्यात अनेक आवृत्त्या निघतील.

समीरा जोशी

तसं पाहिलं तर माझ्या माहितीप्रमाणे प्रेरणा देणारं, वास्तवाची कल्पना देणारं, भूतकाळातील झालेल्या घडचुकांचं विश्लेषण करणारं, उज्ज्वल भवितव्य घडवण्यासाठी प्रेरित करणारं लिखाण मराठीत तरी कमी आहे. परंतु लेखकाने छोट्या छोट्या रंजक कथांच्या माध्यमातून तसेच अनेक उदाहरणांच्या माध्यमातून अनेक क्लिष्ट गोष्टी सोप्या पद्धतीने सांगितल्या आहेत. खरं तर मी एक वाचनवेडा आहे. पुल, आचार्य अत्रे, गो नि दां. चिं वि जोशी, ना सी फडके, शंकर पाटील, शिवाजी सावंत, रणजित देसाई, विश्वास पाटील ... अशा लोकप्रिय साहित्यिकांची बरीचशी पुस्तके वाचली आहेत. परंतु अलिकडच्या काळातील नवलेखकांशी मात्र तशी नाळ जुळली नाही . केवळ लेखकाच्या नावावरून पुस्तक किंवा लेख वाचण्याची संधी मिळत नव्हती. ती उणीव आपण भरून काढली. यापुढे आपला प्रत्येक लेख वा पुस्तक आत्मीयतेने, रसग्रहण करून वाचन. "थेट पंकज कोटलवारच्या लेखणीतून" अवतरलेल्या "सत्ता आणि शक्ती" या अनोख्या पुस्तकाला खूप खूप शुभेच्छा! भविष्यातही असेच दर्जेदार आणि सकारात्मक ऊर्जा देणारे प्रेरणादायी लिखाण वाचायला मिळो हीच एकमेव अपेक्षा.

मधुकर पवार

'सत्ता आणि शक्ती' पुस्तक वाचावयास घेतले आणि ते पूर्ण होईपर्यंत बाजूला ठेवणे मला जमलेच नाही. याचे कारण सरांची लेखनाची 'ओघवती भाषा! त्यांची लिहिण्याची पद्धत एवढी जवळची वाटते जणू काही सर आपल्यासमोर बसून आपल्याशी बोलत आहेत. सरांनी जे उपाय सुचवले आहेत त्याचा फायदा मला नेहमीच झाला आहे. या पुस्तकाचे वाचन अधिकाधिक लोकांनी करून स्वतःसाठी उपयोग केल्यास सरांचे इच्छित कार्य पूर्ण होईल असे मला वाटते. पंकज सर आपली अशीच उत्तरोत्तर प्रगती होऊन आम्हालाही यशाचा मार्ग मोकळा करण्यासाठी प्रेरित कराल, आपल्या पुढील वाटचालीस खूप खूप हार्दिक शुभेच्छा.

आपली शुभेच्छू आणि एक वाचक

सौ.प्रिया चिपकर, ठाणे

या पुस्तकात जे विचार व माहिती दिलेली आहे, ती खरच अद्भुत, अकल्पनीय व अविस्मरणीय आहे. ज्या व्यक्तीला सत्ता व शक्ती मिळवायची असेल, त्यांनी या पुस्तकापासून श्रीगणेश करावा म्हणजे सत्ता व शक्ती मिळवण्यासाठीचे बारकावे त्यांना अमलात आणणे सोपे जाईल.

या पुस्तकाचे लेखक श्रीमान पंकज कोटलवार हे एक बहुआयामी व्यक्तित्व असून त्यांचा अभ्यास व अनुभव दांडगा आहे. कारण पंकज कोटलवार हे फक्त एक नाव नसून तो आता लिखाणाच्या क्षेत्रातला ब्रँड झाला आहे. पुस्तकाच्या पुढील वाटचालीस खूप खूप शुभेच्छा..!

Mr.Nivrutti Rokade, Karanja (lad)

पंकज कोटलवार लिखित “सत्ता आणि शक्ती” हे संपूर्ण ई पुस्तक वाचले. खूप छान शब्दात मांडणी केली आहे. मनापासून आपले पुस्तक आवडले. आपण जे पुस्तकात मांडले आहे ते सर्व दैनंदिन जीवनात उपयोगात आणण्याचा प्रयत्न केला तर निश्चितपणे फायदा होईल. सरांचे लेख म्हणजे बौद्धिक छान मेजवानी असतात. पुढील वाटचालीसाठी शुभेच्छा.

अभिजित शिंदे

‘सत्ता आणि शक्ती’ हे पंकज सरांनी लिहिलेले लेखरूपी पुस्तक हे समाजातील सर्व घटकांसाठी अतिशय उपयुक्त आणि प्रभावी आहे. सरांनी जो व्हाट्सअप कोर्स घेतला होता त्यातील लेख संकलित करून एक जबरदस्त पुस्तक सर प्रकाशित करत

आहेत, त्याबद्दल मला अत्यंत आनंद होत आहे. या पुस्तकातून आत्मविश्वास हरवलेल्या प्रत्येकाला एक नवी उमेद आणि उभारी मिळेल याची मला पूर्ण खात्री आहे. यातील प्रत्येक लेख आपल्याला समाजात प्रभावी आणि आत्मविश्वासाने जगण्यासाठी मार्गदर्शन करतो. सर्व लेख एकाच पुस्तकात समाविष्ट केल्यामुळे एकदा पुस्तक हातात घेतले की पूर्ण वाचून काढल्याशिवाय चैन पडत नाही. खरंच या पुस्तकाच्या रूपाने समाजात आपला प्रभाव कसा निर्माण करावा याचे मोलाचे मार्गदर्शन लाभते. हे पुस्तक जास्तीत जास्त लोकांपर्यंत पोहोचावे अशी मनोमन प्रार्थना करतो. या बहुमोल पुस्तकासाठी माझ्या मनःपूर्वक शुभेच्छा आणि आभार.

रो. प्रीतम शिर्के, अध्यक्ष, रोटरी क्लब ऑफ शिक्रापूर

स्वमनाला गवसणी घालणारे पुस्तक! पंकज सरांनी स्वतः ला घडवताना, यश मिळवताना केलेले प्रयत्न, संकटावर केलेली मात या पुस्तकामध्ये ठळकपणे प्रत्ययास येत आहे. पहिल्या धड्यापासून ते अगदी शेवटच्या धड्यापर्यंत सर्वच लेखन आत्मपरीक्षण करवणारे आहे.

समर्पक व सुसंगत मांडणी हे या पुस्तकाचे वैशिष्ट्य. प्रत्येक धड्यामध्ये दिलेली उदाहरणे विषय उलगडण्यास हातभार लावतात. त्यामुळे लेखकाचे लिखाण हे अत्यंत कमी वेळात मनात ठसते. प्रत्येक व्यक्ति आत्मपरीक्षण करण्यास उद्युक्त होते. माणसाने या जगात यश मिळवण्यासाठी कसे असावे किंवा कसे असू नये याविषयी अगदी नेमकेपणाने लेखकाने मत मांडले आहे. छोट्या छोट्या गोष्टींमधून स्वतःला उत्तम प्रकारे घडवता येते, आत्मविश्वास मिळवता येतो व याचा उपयोग नवनिर्मितीसाठी केला जाऊ शकतो हे या पुस्तकातून शिकता येते. सोपी भाषा , मुद्देसूद मांडणी आणि उत्तम प्रकारे केलेली प्रत्येक धड्याची सुरुवात आणि सांगता हे या पुस्तकाचे एक वैशिष्ट्य.

मनाला धीर देणारे, प्रोत्साहन देणारे, आत्मविश्वास निर्माण करणारे- अशा प्रकारच्या लेखनाची भविष्यामध्ये अनेकविध पुस्तकांमधून आम्ही आतुरतेने वाट पाहत आहोत.

शुभेच्छा आणि धन्यवाद.

डॉ निखिल माळी, एम. एस. नेत्ररोग तज्ज्ञ, चिपळूण.

खरं तर श्री. पंकज कोटलवार ह्यांच्या “सत्ता आणि शक्ती” पुस्तकावर अभिप्राय लिहिणे म्हणजे माझे भाग्यच.

खूप वाचन करा, भरपूर लिहा आणि मज्जा करा – असे आपण लहापणापासून ऐकतो, पण मोबाइल/संगणक आल्यापासून वाचन कमी झाले. इंटरनेटमुळे वाचायला चांगले वाईट दोन्ही सहज मिळू लागले. कधी कधी प्रेरणेऐवजी चिंता आणि निराशेचा जास्त सामना करावा लागत होता पण पंकज कोटलवार ह्यांच्या लेखनीतून आलेले लेख वाचून खरोखर प्रेरणा तर मिळतेच त्याबरोबर आनंदी जीवन कसे जगावे ह्याचा मार्ग मिळतो.

"सत्ता आणि शक्ती" या पुस्तकाच्या निमित्ताने आयुष्यात संपूर्ण परिवर्तन घडवून आणणाऱ्या एका धाडसी मोहिमेवरच आपण कूच करणार आहोत. आपणही या पुस्तकातील नियम आपल्या रोजच्या आयुष्यात वापरण्यास सुरुवात केली तर नक्कीच आयुष्यात खूप परिणामकारक बदल घडतील. ह्या पुस्तकातील तंत्रांचा उपयोग केला तर नक्कीच सत्ता आणि शक्ती आपल्या हातात येईल. हे पुस्तक आणि ह्यातील तंत्रे जास्तीत जास्त लोकांपर्यंत पोहचवीत ह्यासाठी पंकज सरांना खूप खूप शुभेच्छा.

“द 48 लॉज ऑफ पॉवर” ह्या इंग्लिश पुस्तकावरून प्रेरणा घेऊन जरी हे पुस्तक लिहिले असले तरी आपल्या मातृभाषेत लिहिल्यामुळे हे जास्तीत जास्त लोकांपर्यंत पोहचेल आणि सर्वांना त्याचा नक्कीच लाभ होईल. सकारात्मक विचार जास्तीत जास्त

लोकांपर्यंत पोहचवण्याचा लेखकाचा उद्देश आहे. पंकज कोटलवार स्वता बहुरंगी, बहुरूपी आहेत. त्यांचे लेख हे एका विषयापुरते मर्यादित नाहीत. त्यांनी आजपर्यंत बऱ्याच विषयांवर लेख लिहिले आहेत - लॉ ऑफ अॅट्रॅक्शन, सत्ता आणि शक्ती, पर्यावरण, व्यक्तिमत्त्व विकास, मानवी मन व त्याचे कार्य, शेअर मार्केट, आर्किटेक्चर आणखी बरंच काही. यूट्यूबवर ऑनलाइन वेबिनार (तेही वेगवेगळ्या विषयांवर) घेतले आहेत. त्यांचा प्रत्येक लेख हा आपल्या मेंदूला नवीन मार्ग दाखवतो, प्रेरणा देतो आणि मुख्य म्हणजे आपल्याला प्रॉब्लेम्सवरती सोल्युशन्स मिळतात.

मी स्वतः त्यांचे बहुतेक सर्वच व्हाट्सअप कोर्स केलेले आहेत आणि मला नेहमीच नवीन काहीतरी शिकायला मिळाले आहे. मी त्यांचा खूप आभारी आहे.

त्यांचा एक वाचक आणि फॉलोवर,

अजय जगताप

हे एक खूपच छान पुस्तक आहे. एखादा क्लिष्ट विषय, गोष्ट - सहज, साधी, सोपी करून सांगणे हा आपला सर्वात चांगला गुण आहे आणि मला तो आवडतो असे माझे वैयक्तिक मत आहे. "Happy Thoughts" चे सर्वेसर्वा सरश्री यांच्या लेखनानंतर

तुमचे लिखाण मला खूप आवडते. तुलना करण्याचा उद्देश नाही.
मनातलं सांगतोय.

जो मनुष्यप्राणी आतून तुटलाय, खचलाय, सर्व काही संपलंय
असं ज्याला वाटतंय त्याच्यासाठी 'सत्ता आणि शक्ती' एक अमृत
रसायन आहे. प्रत्येक धडा/प्रकरण खूपच समर्पक शब्दांनी
ओतप्रोत भरलेले आहे. आपल्याला जी गोष्ट आयुष्यात मिळत
नाही त्याबद्दल तुच्छता बाळगा हा शेवटचा धडा खूपच चांगला
धडा देऊन गेला. त्रिकालाबाधित सत्य तुम्ही यातून सांगितले,

- पंकज तायडे, जळगाव.

पंकज कोटलवार यांनी लिहिलेले पुस्तक 'सत्ता आणि शक्ती'
फार सुंदर आहे. आपण हे लेख मला उपलब्ध करून दिल्याबद्दल
मनःपूर्वक आभार! तुमच्या कथाकथनाच्या अद्भूत कलेमुळे
शेवटपर्यंत एका बैठकीत पूर्ण वाचून काढले. या पुस्तकात लेखकाने
कित्येक प्रकारच्या प्रेरणादायी गोष्टी सांगितल्या आहेत. या
पुस्तकातील विषय आणि मुद्दे जगण्यात आनंद आणि
सकारात्मकता आणतात. या पुस्तकातून खूप काही नवीन
शिकायला मिळाले.

कुमार गौरव.

पंको (श्री. पंकज कोटलवार) यांची दोन पुस्तके.

लवकरच येत आहेत.

